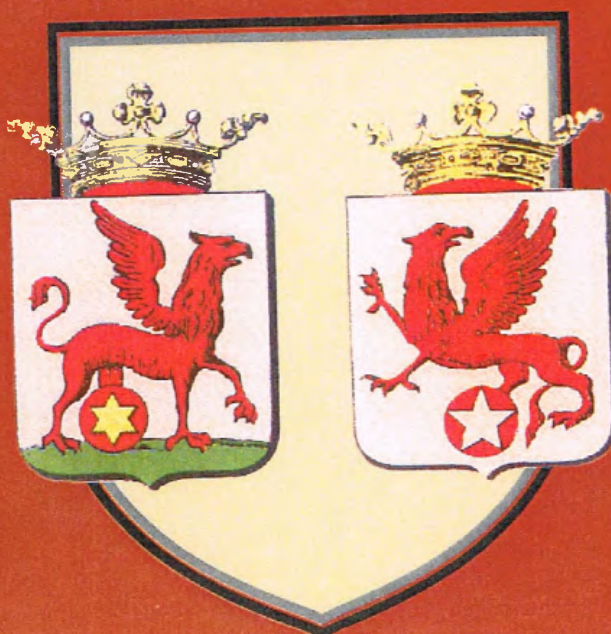

STELLINGWARVER[®] SPREUKEKELINDER

Saemenstelling: Stellingwarver Schrieversronte; Foto: Et karkien van De Hoeve

2006

Ni'jaorsdag
Dag van de Vrede

zundag

1

jannewaori weke 52/1

maendag

2

jannewaori

deensdag

3

jannewaori weke 1

woensdag

4

jannewaori

Ien jannewaori

*Et jaor dat is nog schone,
d'r is nog haost gien ni'js,
we bin nog niet op stap west,
we maekten nog gien reiz'.*

*We bin nog niet an 't wark gaon,
alliend even naor de stal.
(Kiek, Pieter komt now pas thuus;
wat kikt die kerel mall!)*

*D'r het gien tillevisie west,
de kraante die komt niet.
Dit jaor is krek een poppien,
et kent nog haost gien tied.*

*Elk blad van de agenda
is haost nog onbeschreven, blaank,
en boven 't aanrecht in de keuken
hangt nog een euliebollestaank.*

*Mar midden op 'e straote,
daor zie ik buurman Jan,
die veegt daor mit een bessem,
de troep van 't vuurwark an!*

Harmen Houtman

Gelukkig Ni'jjaor!

Onze alderbeste weensken veur 2006! Wi'j hopen veur jim en veur oonszels op een hiel mooi jaor, dat niet al te hadde ommevligt...

Op dit al weer twiede blattien van de Stellingwarver Spreukekelinder vertellen we jim in et kot wat jim op al die ere blatties van dit jaor verwaachten kunnen. Een hieleboel meensken warkten mit om van disse kelinder weer een prachtig en uniek produkt te maeken. Zo kun jim hiel vule ni'je verhaelen en gedichten lezen, die allegere speciaol veur de kelinder schreven binnen deur Roely Bakker, Klaas Boersma, Martha Hoekstra, Koosje Hornstra, Harmen Houtman, Jan Oosterhof jr., Sjoukje Oosterloo, Marijke Ponne en Jan Veldhuizen. Veerder bin d'r de verschillende bi'jdregen van oonze vaaste mitwarkers Koop Gorte, Joop van Lier en Wiebe Scheenstra. Jan Oosterhof jr. tekende butendat, al weer veur de vuufde keer, twaelf prachtige ni'je strips mit de piere en de slakke in de heufdrolle. Daornaost zorgde vanzels ok de redaktie veur een tal bi'jdregen. Dat gelt mit naeme veur de speciaole onderwarpen van disse kelinder, en die onderwarpen gaon over een tal buurtschoppen in de Stellingwarven en et wonen en/of warken in een biezunder gebouw, bi'jglieks een schoele of een kärke. Veur dat laeste onderwarp kregen we de hulpe van Hilly Westerhof. Daornaost beginnen we dit jaor mit et beschrieven van een tal kuier- en fietsroutes in de naoste omgeving. D'r wodde ok weer zorgd veur twaelf ni'je puzelties, een flink tal kruderige stokkies uut et Stellingwarfs Woordeboek en d'r wodden nogal wat aorige verhaelties bi'j mekaander gadderd uut oolde jaorgangen van et Stellingwarver tiedschrift *De Ovend*. Dat blad is onderhaand al mit zien vierendattigste jaorgaank an de gang, dus d'r was wel wat te sneupen!

De redaktie van de Stellingwarver Spreukekelinder 2006 beston uut Annie Dedden van Blesdieke, Jan Oosterhof sr. uut Wolvege en Sietske Bloemhoff van Oosterwoolde, en zi'j weensken jim mit 'n drienend een bult leesplezier toe veur dit jaor!

Zunne op 08.47, zunne onder 16.43

E.K. 19.57
Driekeuningen (r.k.)
Epifanie (prot.)

donderdag

vri'jdag

5

6

jannewaori

weke 1

jannewaori

zaoterdag

zundag

7

8

jannewaori

weke 1

jannewaori

Bedreigde en uutstarven plaanten en dieren in de Stellingwarven

Een kotte saemenvatting van de belangriekste oorzaeken van de bedreiging en et uutstarven van plaanten en dieren

In vergelieking mit de oppervlakte an heidevelden zo rond 1900 bin daor mar een peer van overbleven. Tiedens ontginnings vanof de twintigste ieuw is heide ommezet in grös- en bouwlaand of beplaat mit bos. Mit de heide-ontginnings verdwenen veul vennegies en veenties van de kaorte.

Deur turfwinning van et oorpronkelike hoogvene in de omgeving van Noordwoolde, et Fochtelervene en et winnen van baggerturf in de Westhoek van West-Stellingwarf verdwenen plaanten en dieren die ofhankelik binnen van zokke veengronden.

Veul bemesting en vermessing deur o.e. regen leiden vandaage-de-dag tot et verdwienen van voedselaarme bojems. Tegere mit de ontwaetering het dat d'r veur zorgt dat de blauwgröslanen langs de Lende en de Kuunder verdwenen.

Nao de rui verkavelings vanof de zestiger jaoren versnipperde et Stellingwarver laandschop nog meer. Kultuurgronden en netuurgebieden wodden van mekaander scheiden. In de versnipperde netuurgebieden is de kaans op et plaetselik uutstarven van plaanten en diersoorten groter as de kaans op ni'je gruui- en leefgebieden.

Waor et hoog- en leegvene ofgreven wodde, ontstonden turfwieken. Nao et baggeren van turf ontstonden in et leegvenegebied tientallen petgatten, waarvan een tal dichtegruid is.

Et Nederlaanse grondgebied is haost hielemaole op 'e schoppe west. Nederland is now een kultuursteppe. Een diel van de oorspronkelike Stellingwarver flora en fauna hebben we priesgeven moeten, mar de verscheidenhied is warschienlik eerder groter wodden as kleiner. Daor is liekewel gien bewies veur, omdat vroeger niet an inventarisasie daon wodde. Terms as stark bedreigde of bedreigde plaanten en dieren kende men honderd jaor leden niet.

De vestiging of de laeste uutbreidings van sommige zeldzeme soorten deur et utzi'jen of plaanten in een geschikte leefomgeving is een vorm van floravervalsing, krek as et uutzetten van dieren. Meugelik veraandert oonze flora over een x-tal jaoren nog es deur de veraandering van et klimaat.

Wiebe Scheenstra

De Miente

Uutgestrekte heidevelden,

poelen en bossies.

De Lende, de batten, zompige lanen.

Kiewieten, buiteland boven die lanen,

lurkies, jubelend hoge in de locht.

Husies in de velden,

as weren ze d'r

van boven of daelegooid.

Zwiegzeme, verweerde meensken,

een hechte gemienschop.

Altied an 't wark.

Peerd en waegen.

Korenvelden, koenen in de weide.

Zo was De Miente,

et plak van mien jeugd.

Jan Veldhuizen

Offerfeest (islam)

maendag

deensdag

9

10

jannewaori

weke 2

jannewaori

Zunne op 08.44, zunne onder 16.52

woensdag

donderdag

11

12

jannewaori

weke 2

jannewaori

Antlia

(Lochtpompe)

Antlia Pneumatica, ofwel de lochtpompe, was een uitvinding van de Engelse fysicus Robert Boyle uit de zeventiende eeuw. Het kleine sterrebeeld daarop is in dit stekkieken liekewel omme gaot, kreeg diezelfde naam van Nicolas-Louis de Lacaille. Hij was een astronoom die verbonden was aan een observatorium bij Kaap de Goede Hoop. Rond 1750 hield de Lacaille hem daar doende met de zuidelijke hemel en bekende zo'n tienduizend, veertien en grootste pat zwakke, steerns of in veertien vakken en gaf zo aan die bepaalde groepen steerns namen.

Antlia bestaat uit een groepje van vier zwak schijnende steerns dat krek buiten de zuidelijke Melkweg te vinden is. De Alphasteern is de helderste van die viere. De steern die nog niet een speciale naam kreeg, is rood van kleur en varieert wat in helderheid. Centraal in dit kleine sterrebeeld zien we het grote spiraalstelsel NGC 2997. Met een kijker met een opening van dattig centimeter kun je een betien een structuur van roze stofwolken en blauwe steerns ontdekken.

Joop van Lier

vri'jdag

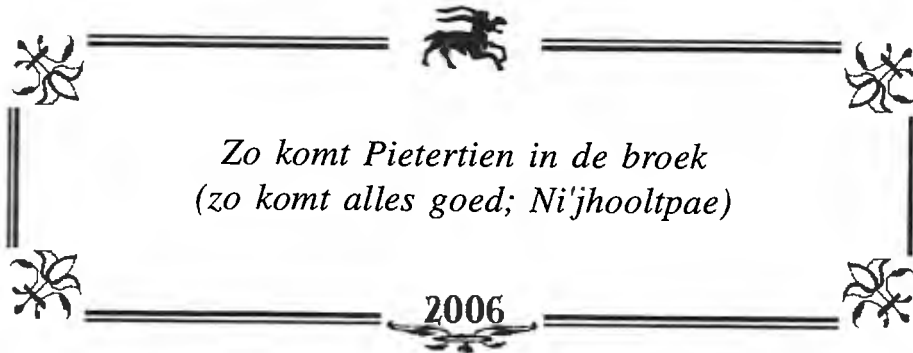
13

jannewaori weke 2

zaoterdag

14

jannewaori

zundag

15

jannewaori weke 2/3

maendag

16

jannewaori

De ni'je iesbaene

*D'r is mit man en macht
Een ni'je baene greven
De laoge plestiek onderin
Leek al wat overdreven*

*Een trekker was daegenlange
D'r waeter op an 't pompen
Mar nao verloop van tied
Leup 't niet over de klompen*

*'t Zat de iesklub dus niet mit
Et vul de meensken tegen
Et weer bleef vuus te zaacht
't Was haost alle daegen regen*

*Ze belden mit Piet Paulusma
Kon hi'j wat koolde bieden
Want Der Izzerd wol now wel
Zo rap meugelik an 't rieden
Veur 't bestuur is 't wel wat gries
Een ni'je iesbaene zonder ies*

Koosje

Onneuzel

'Ik vien dat disse hoed mi'j onneuzel staot,' zee een vrommes tegen heur vrundinne.

De vrundinne bekeek heur van alle kaanten, en zee doe: 'Zet de hoed now es of.'

Now zonder hoed bekikt ze et vrommes weer een schoffien van alle kaanten en zegt dan: 'Et ligt him niet an de hoed!'

Klaas Boersma

Begin van de Bidweke
veur de ienhied

deensdag

woensdag

17

18

jannewaori

weke 3

jannewaori

Zunne op 08.37, zunne onder 17.04

donderdag

vri'jdag

19

20

jannewaori

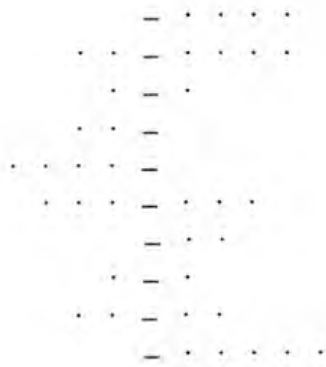
weke 3

jannewaori

Puzeltien

Aj' de goeie woorden die in de omschrievings vraogd wodden op de stippen en strepen invullen, ontstaot d'r op de strepies, van boven naor beneden, nog een woord. Alle woorden hebben mit disse tied van et jaor te maeken.

bepaalde stof
dot et as et onder nul is
bevreuren waeterdaamp
winterse kleur
heufddeksel
hoge schoenen
gat in et ies
bevreuren waeter
beweging van/in de lucht
hier kuj' mit op et ies rieden

Tael noch teken

*De wereld is kil en leeg
daegen wo'n weken
sund jow votgaon binnen
veerweg van mi'j.*

*De tillefoon blijft stom, de
brievebusse inkeld vuld
mit weer een bedelbrief en
niet lezen oold pepier.*

*Zuj' iens mien adres weer vienen,
zal je penne mien naeme schrieven,
de tillefoon roodgloeiend staon,
ikke deur je stemme waarmd wodden?*

Roely

zaoterdag

21

jannewaori

weke 3

zundag

22

jannewaori

*Ik kan gien begin vienen
(weet niet goed hoe te beginnen; Wolvege)*

2006

maendag

23

jannewaori

weke 4

deensdag

24

jannewaori

*Ie kun gien blikstiender op him an
(ie kun niks op him an; Blesdieke)*

2006

Batteld

Batteld was al aorig op leeftied, al negentig jaor was hi'j kotleden wodden. Hi'j woonde nog op himzels; een bejaordehuus wol hi'j niks van weten. 'Wat moet ik daor bi'j al die oolde meensken,' zee hi'j tegen zien kiender as die et d'r es mit him over hadden. Wat hi'j nog et slimste vun was dat zien auto daor niet onderdak kon. Hi'j had now een gerage mit verwarming en hoeft winters nooit de raemen te schrabben. Batteld zien lopen wodde d'r niet beter op, mar gelokkig hadde hi'j nog een verlenging van zien riebewies kregen veur vuuf jaor. Zo kon hi'j nog mooi es naor een bekende in de buurt. Ok kon hi'j zien bosschoppen zels ophaelen en even een praotien maeken mit bekenden die hi'j dan tegenkwam.

Zo kwam Batteld op een aovend om een ure of achte thuus, et was intied al donker wodden. Hi'j zette de auto netties op de oprit veur de gerage en leut de moter dri'jen zo as zien gewoonte was. Hi'j gong altied binnendeur om de gerage van 't slot te doen. Zo dee hi'j ok dit keer de veurdeure eupen en gong in huus. Daor zag hi'j de kraante op 'e deurmatte liggen, die zol hi'j eerst mar es lezen. Onder et genot van een koppien koffie las hi'j de kraante en keek laeter op 'e aovend nog even naor et kiekkassien. Doe de klokke elf ure anwees gong hi'j op bedde. De ere morgens gong hi'j nao de thee de tuun in om him even wat te vertreden. Buurman was ok in de tuun en zee: 'Zo Batteld, zuj' d'r op uut, je auto staot al sund vanmorgen waarm te dri'jen.' Batteld staemelde wat en steuf zien gerage in. Hi'j dee gauw de deure los en ja heur, daor ston zien auto nog mit de moter an. Wel alle aepen op een stokkien, docht Batteld, heb ik gisteraovend die hiele auto vergeten binnen te zetten. Mar ien ding is wis, hi'j staot d'r nog. Now kuj' es zien wat een eerlik volk hier woont, dat hadde ik in Amsterdam niet hoeven te doen.

Sjoukje Oosterloo

Memmetael

*Dat hiele kleine poppien,
dat nog mar krek geboren is,
begroet dat in et Stellingwarfs,
da's goed, dat wee'k gewis.*

*Die aldereerste zinnen,
die kostbere memmetael,
die brengen de waarmte over
in ieder klein en groot verhael.*

*Die mooie, lieve woorties
veur ieder poppien klein en teer,
verwiezen naor dat nussien,
naor zien ofkomst, hieltied weer.*

*Die tael, zo mooi en zuver,
gooi die 'in 't nust' niet vot,
omdat et zonder eigen memmetael
op eerde iene grauwe massa wodt.*

Harmen Houtman

Zunne op 08.29, zunne onder 17.16

woensdag

25

jannewaori

weke 4

donderdag

26

jannewaori

*Een bliend peerd kan d'r gien kwaod
(wodt wel zegd as et argens slim rommelig of leeg is;
Berkoop, Der Izzerd, Else, Ni'jhooltpae)*

2006

vri'jdag

27

jannewaori

weke 4

zaoterdag

28

jannewaori

*Wat kan die man pochen en beren
(opscheppen; De Haule, Ni'jberkoop)*

2006

Warken en wonen in et karkien van Oold-Appelsche

Et bouwen van et eerste karkien op dit plak moet in 1250 west hebben. Et gebouwd dat d'r now nog altied staot is van 1903 en in een hiele goeie staot. Tot in de zeuventiger jaoren van de veurige ieuw was de karke as zodaonig nog volop in gebruik. Mar staorigan kwam d'r minder volk, ok omreden de hieltied meer meensken in Appelsche zels naor de karke gongen. Et karkien wodde doe onderbrocht in een stichting en kreeg de naeme *De Trefkarke*. Van doe of an wodden d'r zundagsdiensten holen veur de vekaansiegangers. Daornaost weren d'r nog wel altied rouw- en trouwdiensten, en et jaorliks hoogtepunt was de kastviering. An et aende van de negentiger jaoren besleut de stichting liekewel, deur de hoge lasten en kosten, et gebouwd te verkopen. Een herinneringsdienst was de alderlaeste dienst.

Vuufteen meensken hadden belangstelling veur de karke, waaronder de bewoners van vandaegede-dag, de familie Nijboer. Vanwege heur bedrief, een boekbienderi'je, en heur grote hobby, et verzaemelen van boeken, was et karkien slim geschikt veur de Nijboers. De koop gong deur en in 2001 wodde de karke grondig verbouwd. Mar et was eerst best behelpen mit et bewonen d'r van, want de karke was eerst nog niet op de riolering ansleuten. Bij de verbouwing bin hiel wat oolde onderdielen van de karke opnij bruukt. Zo bin de oolde dakspanten bijglikeks verwerkt in de vloer en van de karkebaanken bin boekekaasten maekt. Ok de oolde karketrappe is weeromme te vienen in et paand. Daornaost is et mooie ronde raem an de westkaante verwerkt in de huuskaemer en gefit daor zo een mooi locht. De riante woonruimte van de karke is veerder o.e. veurzien van een knusse kook/zitkeuken en een prachtige badkaemer.

Nijboer is in 1988 begonnen mit een haandboekbienderi'je en het butendat een antikwariaot in de karke. Aj' in gesprek mit him binnen, straolt zien liefde veur beide bedrieven uut. Bij et verzaemelen van boeken gaot et him veural om appatte netuurboeken, biebeln en oolde kienderboeken uut de eerste helte van de veurige ieuw. Ok zien vrouw oefent een biezunder beroep uut; zij' begeleidet meensken die in ien keer hielemaole doof wodden binnen.

Wie meer weten wil over de boekbienderi'je en et antikwariaot kan de familie Nijboer berieken op et tillefoonnummer 0516-421424.

Kuieren in de Stellingwarven

We schreven et al op et twiede blattien, dit jaor beginnen we mit et beschrieven van, naor oons idee, mooie kuier- en fietsroutes in de Stellingwarven. En dan gaot et niet om bestaonde routes, zoas bijglikeks de 'paoltiesroutes' van Staatsbosbeheer of It Fryske Gea, die bin ommes bekend genoeg. Die vien ie, in verschillende lengtes, wel in et hiele gebied, en allegere bin ze slim de muute weerd! Now, de lengte en de duur van de routes kun inderdaod beheurlik verschillend wezen! Dat ziej' bijglikeks in de buurtschop Iegypte onder Nijberkoop. Daor staon op een groot bod van It Fryske Gea drie verschillende kuierroutes angeven. De kotste van de drie gaot deur et Diakonievene en is ongeveer een kilemeter laank. Neffens et bod doe' daor zoe'n twintig minuten over. Mar aj' echt van die prachtige netuur daore genieten willen, staoj' vanzels riegelmaotig om je henne te kieken en doe' d'r veul langer over. We raoden jim an om in et veurjaor op een deur-de-weekse dag te gaon, dan koj' d'r gien meenske tegen en ie heuren in die tied geweldig veul voegels zingen.

Op et bod wodt ok een kuierroute angeven die deur de Delleboeren gaot. Die route die zoe'n drie kilemeter is, begint liekewel an de Ooldeberkoperweg vanof een parkeerplak dat dudelik angeven is. De dadde route, die daor ok begint, is mar liefst twaelf kilemeter laank en gaot deur de Delleboeren, langs de Catspoele, om et Diakonievene en langs de revier de Kuunder. Een prachtige route, mar ie bin dan wel evenpies onderwegens!

Hoe de buurtschop Iegypte an zien naeme komt? Now, vermoedelik omdat et daor zo zaanderig is; vroeger koj' zommers de reed die d'r doe deur leup, haost niet fietsen.

zundag

29

jannewaori weke 4/5

maendag

30

jannewaori

*Hi'j is te beroerd om et iene bien
veur et aandere te zetten
(slim lui; verspreid)*

2006

H.M. Keuninginne Beatrix (1938)
Islamitisch ni'jaor (1427)

deensdag

31

jannewaori weke 5

woensdag

1

feberwaori

*Ie zollen et bestarven van de koolde
(Else, Ni'jberkoop, Wolvege)*

2006

sni'j

witte watten
op mien musse
maeken disse
wereld ni'j
lange latten
gliedend, kraekend,
sporen maekend
in de sni'j
dikke dotten
op mien jasse
vlokken, vasse,
doen heur best
vliegen, vrotten,
't liekt now, vien ik
krek al bin ik
hier nooit west

jan oosterhof jr.

De petries

De petries is in de Stellingwarven zo goed as uutsturven. As d'r nog een peer van binnen, wodt de soort as uutsturven beschouwd. De oolderen onder oons hebben de petriezen nog wel kend. Et naogelacht wet niet meer hoe as een petries d'r uutzicht. Op mooie feberwaori-aovens koj' veural op 'e zaandgronden de kirrende petriezen heuren. *Mit Sunte Matties peert de petries* (24 feberwaori), ludet een oold gezegde. Tegen die tied vaalt een petriezefamilie uut mekeer. De haenties draeven mit een vaort die een meenske niet bi'jholen kan achter de hennegies an.

Petriezen vuulden heur hier veural thuus in et kultuurlaandschop op de zaandgronden mit wat bouwlaand, heidevelden en gröslaand. De voegels eten alderhaande insekten, slakkies, pieren, zaoden en kruden.

Oorzaeken van et verdwienen van de petries uut et Stellingwarver laand nao de zestiger jaoren bin et anmaeken van heidevelden en aandere ingrepen deur de meensken, zoas ruilverkavelings. Hierdeur bin veul geschikte leefgebieden veur de petries verlore gaon. Ok et gebruik van laandbouwwergif op bouwlaand is funest west veur de petriezepieken.

Op ere plakken in et laand bin veur de petries zonuimde 'soortenbeschermingsplannen' begonnen. Meerstal bestaon de plannen uut et beheer van stroken langs bouwgronden, waor bi'jglieks gien spuitmiddels bruukt wodden. Et mi'jen daarvan gebeurt pas naodat de begruuiing zaod zet het.

De pieken bin de eerste drie weken van heur leven uterst gevulig. As d'r weinig insekten binnen, verhongert een tal pieken. Bi'j langdurige regen gaon een hieleboel kleine piekies dood deurd dat ze verkleumen. Dreuge zommers bin gunstig veur de petriezen. Vaeke weren d'r dan ok verschillen in et tal voegels. De meerste pieken wo'n geboren vanof et aende van de meimaand.

Wiebe Scheenstra

Maria Lichtmis (r.k.)
Zunne op 08.18, zunne onder 17.29

donderdag

2

feberwaori

weke 5

vri'jdag

3

feberwaori

E.K. 07.29

zaoterdag

4

feberwaori

weke 5

zundag

5

feberwaori

Bliede bosschop

*de grond
is net een betien ontdujd*

naachs vröst et nog

*soms
ligt d'r nog een betien sni'j*

*mar et sni'jklokkien
stikt et koppien d'r al bovenuut*

*en vertelt oons
dat et veurjaor d'r an komt*

Jan Veldhuizen

Kuieren in Ni'jhooltpae

Een protte meensken, behalven dan die uut Ni'jhooltpae en naaste omgeving, weten et vast nog niet, mar ie kun in Ni'jhooltpae een prachtige kuier maeken deur twee bossen.

De iene, de *Sparrebos*, die ok wel *Iesbaenebos* nuumd wodt, is de grootste. De ere, de *Weembos*, is kleiner, mar ok hiel mooi. Op dit blattien lezen jim over de eerste bos, laeter in de kelinder komt de tweede an bod.

De Sparrebos of Iesbaenebos kuj' an de Stellingenweg vienen, ongeveer recht tegenover de kärke. D'r is daor an de parrelweg parkeerruimte om de auto daele te zetten. Et briede pad daj' veur je zien is de toegaank tot de bos. Dat pad loop ie in tot an et punt waor aj' de iesbaene rechts veur je zien. Rechts in de hoeke staot een gebouw dat op een gerage liekt, mar waor winters de koeke- en zopietente is, as d'r ies ligt. Hier gaon we rechtsof en bliieven de rechterkaante anholen. Now en dan ziej' links een pad. Die paeden kuj' wel in, mar dan moej' an et aende weer rechts en dan nog een keer om weer op et oolde pad te kommen. Op die meniere kuj' de kuier wat groter maeken. Op et plak daor aj' rechts een hekke zien mit daoraachter een hoeke gröslaand, moej' et pad overstikken en dat smalle pattien voert je deur een mooi stokkien bos dat vroeger een groot heideveld was. An et aende van et pad gaoj' linksof en moej' de rechterkaant anholen. Nao zoe'n driehonderd meter ziej' rechts een waetervlakte mit daor omhenne een prachtig stok netuur. Dit is de *Dobbe*, die vroeger slim diepe was en daor al es iene in verdrongen is. In de loop van de jaoren is de dobbe haost hielemaole verlaand, mar in de tied van de ruilverkaveling is hi'j weer in de oolde staot brocht, al is hi'j wat minder diepe. We vervolgen de kuier deur de hieltied rechts an te hopen en kommen zo bij de achterkaante van de iesbaene. Daor lopen we ommetoe en zien recht veur oons weer de Stellingenweg. Veul plezier!

Jan Oosterhof sr.

maendag

6

feberwaori

weke 6

deensdag

7

feberwaori

*De klokke het et malle weer in de kop
(lopt niet goed deurd'at d'r misschien eer weer komt;
Der Izzerd, Oosterwoolde)*

2006

Zunne op 08.06, zunne onder 17.42

woensdag

8

feberwaori

weke 6

donderdag

9

feberwaori

*Dat wufien het nogal wat majem an 't gat
(verbeelt heur nogal wat; Scharpenzeel)*

2006

Apus

(Apodis of Parrediesvoegel)

Et gaot hier om een klein, onopvalend sterrebeeld an de zudelijke hemel, net boven et sterrebeeld Octans. Omdat et sterrebeeld dichte bi'j de zudelijke pool ligt, kuj' et vanof de noordelijke brettes niet zien. We moe'n daorveur mit oonze kieker veer naor et zuden toe.

Apus is een oold Grieks woord, dat 'voetloos' betekent en is ofleided van *Apus Indica*. Dat is de naeme die deur et laand India an de parrediesvoegel geven wodde. De mooie voegel wodde ooit wel es as geschenk geven an Europeanen, mar dan wodden wel eerst de niet zokke mooie poten van et dier ofsmeden... Ie zien in oolde steernkundige boeken de parrediesvoegel dan ok nooit mit zien poten ofbeeld staon.

Vlak boven dit sterrebeeld is nog een zwak schienende bolvormige hoop steerns te zien, die we deur een kleine kieker as een mistige vlekke herkennen kunnen. De steern *S Apodis* is wat helderder as magnetude 10, mar nemt mit onriegelmaotige tussenpozen of tot magnetude 15. De steern blijft dan een tal weken zwak in helderhied, mar krigt die langzem mar zeker weer weeromme.

Joop van Lier

Buurtschoppen

Keuningsbargen in Hooltpae

Keuningsbargen ligt oostelik van de Vinkegevaortweg. Zolange awwe weten het et daor altied zo hieten. Waor de naeme wegkomt, gieniene kan ons dat an now toe percies vertellen. Hiele verhaelen bin d'r over schreven, mar wat d'r daor vroeger allegere percies gebeurd is, is nooit vaastelegd.

An de oostkaante van et boerderi'jgjen van J. en A. Brak an de Stellingenweg lopt een pad naor Keuningsbargen toe. Vroeger stonnen daor een tal huzen an, tegenwoordig nog mar twieje.

Hiel vroeger moet daor op Keuningsbargen alderdeegst een kesteel of stienze staon hebben. Keuningsbargen was ok een deurtrekpad richting Drenthe. Vanof Der Izzerd, daor ok een stienze ston, gong een pad via de Heufdweg naor de stienze in Hooltpae. Op dat plak staot now de boerderi'je van Nico Bakker. De oolde grachten van die stienze kuj' nog zien an de oost-, zuid- en westkaante van zien plaets. Dan gong et pad via Karstenlaene naor de Boverweg en dan rechtstreeks op Keuningsbargen an naor die stienze.

De deurtrek gong dan via de Lende die daor hiel ondiepe is en een hadde zaanderige bojem hadde en nog het. D'r moet daor hiel vroeger ok een veldslag west hebben tussen de Friezen en de Romeinen, mar restaanten of botten bin d'r liekewel nooit vunnen. D'r wodt wel beweerd dat die verteerd binnen in et rood-oerige zaand.

In et begin van de veurige ieuw hebben d'r ok nog holbewoners woond. Oolde inwoners van Hooltpae komt de naeme 'Velt' in dat verbaand niet onbekend veur. Vroeger was et d'r allemaole heide, now is et zowat allegere bos. Aorig is dat d'r op et mement da'k dit schriev bi'j de ingang naor Keuningsbargen toe iene woont die Koning hiet. Ik vien Keuningsbargen nog altied ien van de mooiste plakkies van Hooltpae.

Koop Gorte

vri'jdag

10

feberwaori

weke 6

zaoterdag

11

feberwaori

*Een minne bieder is altied beter as een minne betaeler
(Oosterwoolde)*

2006

Septuagesima

V.M. 05.44

zundag

12

feberwaori

weke 6/7

maendag

13

feberwaori

*D'r mit de groffe biele in hakken
(nargens rekening mit hollen; Else)*

2006

Uut DE OVEND van feberwaori 1977

Plaanke gooien op 'e Hiddekaamp (J. Bult-Buldra)

Dit verhael speelt in de tied dat Heit nog jong was. En die woonde op 'e Hiddekaamp. Dat was tegen Oosterwoolde an. Daor is Heit groot wodden. Die Hiddekaamp is nuumd naor een man en die hiette van Hidde de Jong en die moet daor vroeger mit zien vrouw in een oolde sjeze ankommen wezen en die het dat gehucht daor sticht. Die Hidde de Jong kwam van Suameer, zo goed as ik wete, zoas Heit dat wel vertelde. En de naokommelingen die bouwden daor ok mar een husien en daor bleven ze dan ok. Vroeger hoefde d'r niet zo vule spats maekt te wodden aj een husien hebben wollen. Een schoonhiedskemmissie was d'r doe niet.

Heit het daor ok nog boerkt. Daor weren van die kleine boerespullegies. D'r woonden ok wel neven en nichten van Heit. En ik hebbe me wel es vertellen laoten van iene zien heit, die is ok vrij oold wodden, en die leup haost mit de neuze op 'e grond, zo rond was hi'j wodden. As dat now van 't wark west het of wat dan ok dat wee'k niet, mar die zee altied: 'As ik hier niet meer bin, as ik in de hemel bin, dan is mien rogge weer recht.' Vroeger geleufden de meensken meer as now. Meer kienderlik.

En doe Heit dan nog jong was en as hi'j dan in huus zat mit zien oolden, hi'j was doe geleuf ik mar allienig meer in huus, dan heurden ze altied plaanke gooien. Aldeur mar plaanke gooien. En dan gongen ze of en toe wel es butendeure om te heuren, mar ja, dan was et weer vot. Dan was et aldeur weer vot. 'Wat reer,' zeden ze dan. 'As we d'r uut gaon, dan heuren we niks meer.' Mar as ze in huus zatten, altied avens bi'j de laampe, dan heurden ze dat plaanke gooien. Krek as wodde d'r mit plaanken gooid. En timmeren heurden ze ok. En kloppen. Plaanke gooien en kloppen. Daor wodde onderling vanzels wel over praot. Dat nuumden ze dan veurteenderi'je. En laeter is Oosterwoolde vanzels slim uitgebouwd. D'r is ommeraek timmerd...

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon, invuld wodden. In elk volgend woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	klinker
. .	pers. veurnaemwoord
. . .	bepaalde boom
. . . .	grondsoort
.	kledingstok
.	Stellingwarfs veur 'gelijk'
.	flink van optreden, bi'jdehaand
.	plakkerig
.	hachelik, gewaogd

Valentijnsdag

deensdag

14

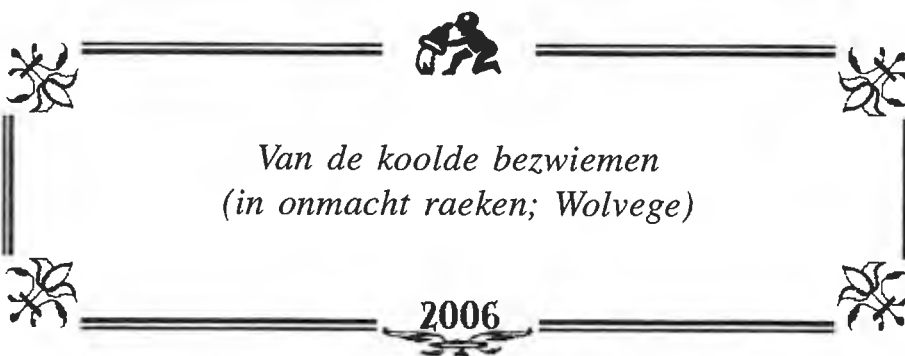
feberwaori

woensdag

15

feberwaori

weke 7

Zunne op 07.53, zunne onder 17.55

donderdag

16

feberwaori

vri'jdag

17

feberwaori

weke 7

weer

d'r bin drie

soorten van weer:

et weer daj' weensen

et weer daj' hebben

en

et weer

dat de weerman

veurspelde

jan oosterhof jr.

Een winkel vol speelgoed (1)

We leupen es deur een winkelstraote te neuzen. Et was vanzels allemaol mooi spul wat d'r te zien was. Mar de speelgoedwinkel mit van alles was toch wel geweldig! De kiender kun d'r te kust en te keur. Onwillekeurig daenk ie an de kiendertied van jezels, lange leden. Wat bin wi'j schaemel bedeed west, vergeleken mit now, en toch weren we wel gelukkig. De netuur dee d'r ok een boel an, ie hadden de vri'jdom om je henne en konnen ongesteurd nog toppezetten op 'e weg. De maegies hadden de katsjeballen en et touwspringerstouw. De jongen scheuten mit klappussen die we zels maekten van vlerhoolt. As dan de elzepropfen an de bomen weren, dan koj' proppeschieten en we hadden de busen vol mit die vruchten die niet te eten weren, mar mooi pasten in de klappusse. Verveling kenden we niet. As et proppeschieten over was, gongen we hoepelen. Dat zol now niet meer kunnen mit al dat verkeer. Ok hadden we een eigenmaekte pielkeboge. Een bugzeme ieken scheut van een centimeter of drieje dikke wodde opzocht uut de bos en een stok klapkore was altied wel veur een peer centen te kriegen bi'j de touwdri'jer. D'r weren van die handige jongen, die in een half uurtien een mooie boge maeken konnen. De iene kon et altied beter as de aandere. Wi'j wussen de pielken te vienen, diepe in de bos waor vroeger turfgreven was. Et was daor geheimzinnig stille en ie schrokken je een hoetien as d'r inienen een ree uut de bos scheut. We kwammen daor ok mar ien keer, want ie hadden zomar een aarm vol riet. Van vlerhoolt dat genoeg bi'j huus gruuide, maekten we de koppies om et evenwicht te stellen en de pielke sekuur op drift te holen. Et was nogal keunstig wark en d'r weren altied wel een peer handige jongen die een aander, die wat minder betoefd was, wel even hulpen. D'r wodde dan een schieve mit cirkels maekt van een oold stok behang en an een boompjen spiekerd. En dan was et wie de meerste punten schieten kon. Et was onschuldigen mooi vermaak, mit een stok aeventuur d'r bi'j. Mit dat geheimzinnige stee, waor de mooie rieten gruuiden, waor haost nooit een meenske kwam. Ie konnen d'r naachs wel van dromen.

(Lees veerder op et volgende blatiën)

zaoterdag

18

feberwaori

weke 7

zundag

19

feberwaori

L.K. 08.17

maendag

20

feberwaori

weke 8

deensdag

21

feberwaori

Een winkel vol speelgoed (2)

D'r was nog zoe'n prachtig stee, waor ok veend was vroeger. Daor gongen we ok wel es henne. Daor kon et bont van bloemen wezen. We nammen de meester es een bos-sien mit. Die keek reer op. Vlogge de boeken d'r bi'j en hi'j zocht d'r wel drie soorten orchidenen uut. 'Wel kieken, jonges,' zee hi'j, 'mar niet plokken, wat dit is wat bie-zunders en slim zeldzem an et wodden.' We deden et dan ok mar niet weer. Daenk mar gerust dat ze now wel vot binnen en d'r niet iene meer te vienen is op dat plak. Ok was d'r een tiedstip dat de moethond leup en te vangen was. Et is de zeelt en een hiele lekkere vis. Et is een moddervis en ie mossen diepe vissen. Mit vaeke een eigenmaekt snoer van stark iezerogaoren dri'jd en een flinke haoke mit een piere d'r an en mit een mooie stok van honnebeiehoolt, die ofscheld en dreugd was. We viskten dan in wieken, waorvan we wussen dat ze daor zatten. Ok mit een eigenmaekt schepnet mos ie die dikke vis scheppen, as ie es iene an de haoke hadden, aandere kreeg ie him niet. Ze konnen soms wel een pond wegen en nog wel meer. Altied as de vleeboom bluuide was et de tied om je gelok uut te perberen, want dan was die vis d'r weer en wol ze bieten. Et gong dan zo een posien goed en ie vongen een peer en dan kreej' d'r iene an die gauw even om een plumpeblad hennedri'jde en dan waj' alles kwiet en koj' wel opholen. Mar et was een hiel aeventuur en aj' een peer van die knaopen hadden, haj' ok wel genoeg. Een hiel aandere jeugd in een hiel aander tied-park. Aarmoediger en niet zovule speelgoed as now, mar een aander soort romantiek en wille. Ie mossen zels an de slag aj' wat hebben wollen en een boel din-gen weren zels te maeken.

We mossen lopende naor schoele, wel een goed half ure. We kregen broggies mit in een trommegien op 'e rogge en gien drinken. Aj' dust hadden, koj' drinken bi'j de schoelepompe. Dat was wel lekker waeter, al haj' een glas melk ok wel lust. Zo vlie-gen je de herinnerings deur et heufd aj' bi'j de winkel staon te kieken mit al die autogies en hefkraenen en deuzen mit lego en nog vule meer!

Wube Lamers van de Kuunderwal

Spreukies van Klaas Boersma

Wieshied komt pas aj' et echt neudig hebben

Wie stark overdrift het zels niks mitmaekt

Wie achter iene anlopt, komt vaeke niet op et plak daor hi'j wezen
moet

Wie geld speert het zorgen, wie geld utgeft wille.

Waor et slim drok is, wil iederiene henne

Zunne op 07.39, zunne onder 18.08

woensdag

22

feberwaori

weke 8

donderdag

23

feberwaori

vri'jdag

24

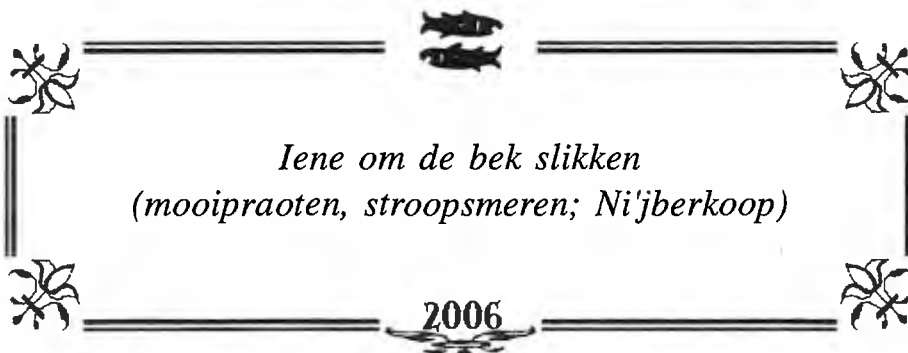
feberwaori

weke 8

zaoterdag

25

feberwaori

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Boek

Op dit blattien kun jim een tal uutspraaken en/of gezegden lezen daor et woord *boek* in veurkomt. Laeter in disse kelinder kommen we nog es op dit woord weeromme, mar dan gaot et over et lichemsdiel boek!

Hi'j is buten zien boekien gaon - hi'j dee dingen daor hi'j niks mit te maecken had, praotte over zaeken daor hi'j niks over te zeggen had (Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae, Spange)

D'r een boekien over eupendoen - argens wat over vertellen dat aenlik nog een betien geheim is (verspreid)

Et is niet neffens et boekien - et is niet zoas et heurt (verspreid)

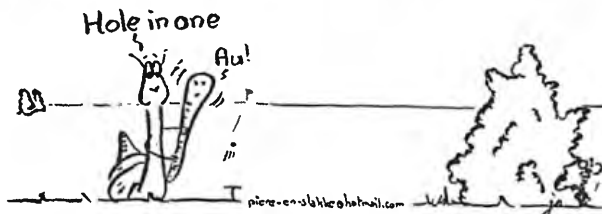
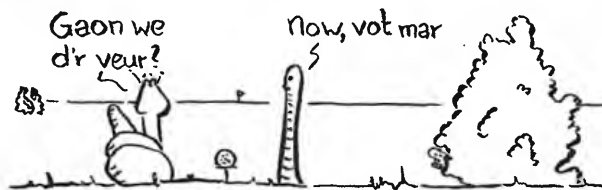
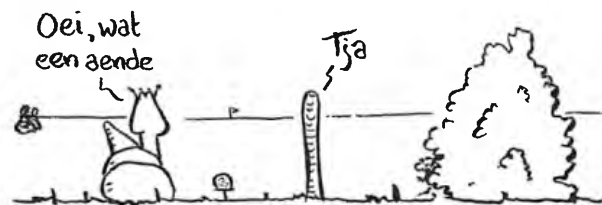
Een nog onbeschreven boek wezen - iene mit nog een hiele ontwikkeling in et veuruutzicht, waor nog van alles mit gebeuren kan (Hooltpae)

Hi'j is een eupen boek - hi'j is eupen, vertelt zonder wat achter te holen (Spange)

Hi'j is een gesleuten boek - hi'j vertelt niks (verspreid)

In et hoekien mit een boekien - knus een boekien lezen (Ni'jtriene)

Een aander zien boeken bin duuster te lezen - et is muuilik iene anders zien zaeken te begriepen, d'r een oordiel over te geven (Blesdieke, De Blesse, De Hoeve, Peperge)

zondag

26

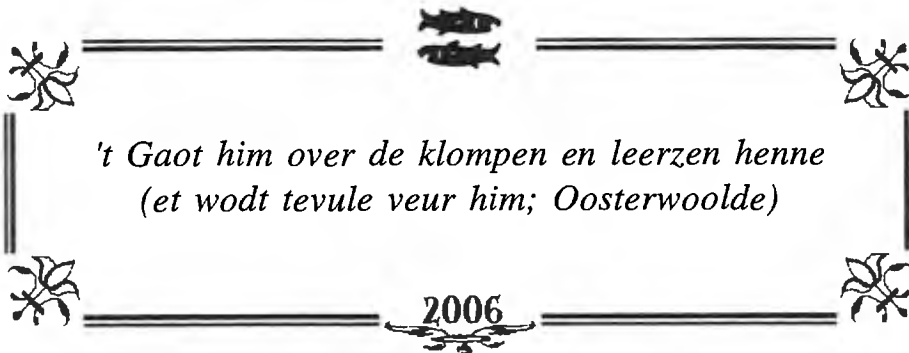
feberwaori

weke 8/9

maendag

27

feberwaori

Vastenaovond
N.M. 01.31

Aswoensdag (r.k.)

deensdag

28

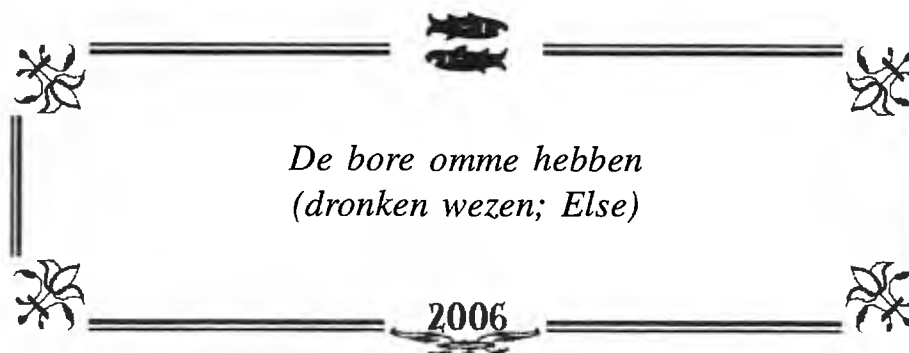
feberwaori

weke 9

woensdag

1

meert

Reenfels

*Een reenfel in een oold gezicht
is deur de jaoren schreven,
hi'j is deur zorgen daele krast
as tekening van 't leven.*

*Gien reenfel het dezelde lijn,
want ieder kiest zien wegen;
de iene het een prachtig spoor,
de aander zit et tegen.*

*Een reenfel is een sierraod haost,
op veurheufd, kin en wangen,
de tael van zorg en kommer, kwel
is in zoe'n streep te vangen.*

*Een reenfel in een oold gezicht
speult vaek' mit mien gedaachten,
en as ik tied van leven heb,
kan ik d'r ok op waachten.*

Harmen Houtman

Veurbi'j

Awwe bi'j mien schoonmoeke in Et Vene binnen, dan kniep ik d'r nog wel es evenpies tussenuut. Ja, die vrouwluden zitten dan te praoten over alderhaande meensken die 'k niet kenne en over alderhaande zaeken waar 'k niet zo vule belang bi'j heb.

Dan riede ik vaeke evenpies in de Stellingwarven omme. Vaeke gao 'k dan over Der Izzerd, Hooltpae, De Hoeve naor Noordwoolde en Berkoop. Ik gao ok nogal es richting Buil, Else en Appelsche. Ja, die omgeving ken ik et beste uut mien jeugd. Niet da'k me daor nog echt thuis vule. D'r is vusen te vule veraanderd, ik ken et amper nog weeromme.

A'k daor dan wat rondriede, deur en langs die dörpen, dan zie 'k daor al die mooie oolde boerderi'jen nog staon. Alliend wonen d'r vaeks gien boeren meer. D'r lopt gien vee meer in et laand. Op et arf van de boerderi'jen staon now staepels stienen van een annemer of auto's van een autohaandeler.

Een protte kleinere boerderi'jen en arbeidershusies bin veraanderd in laandelike villa's. Een hoop bin opkocht deur meensken die gien inkelde biening mit de streek en et volk hebben. Et hiele laandschop is veraanderd.

Et laand uut mien jeugd bestaot niet meer.

Jammer.

Jan Veldhuizen

Zunne op 07.24, zunne onder 18.20

Wereldgebedsdag

donderdag

2

meert

weke 9

vri'jdag

3

meert

*Hi'j zag d'r uut as een bosduvel
(slim smerig, verwilderd; Makkinge)*

2006

zaoterdag

4

meert

weke 9

zundag

5

meert

*Een stuverse bosschop maeken
(een onbelangrieke bosschop doen
om wat an de weet te kommen; Ni'jhooltpae)*

2006

Et korhoen

In de jaoren tachtig is et korhoen veurgoed uut et Stellingwarver laandschop verdwenen. Ik heb die prachtige voegels nog zien en heurd tiedens de balts.

Thijsse maekte him vroeger al zorgen om et korhoen. Hij zag dat veul heidevelden op 'e schoppe gongen. De heidevelden en blauwgröslanen weren dé leefgebieden waar as et korhoen him thuuvsuulde.

Neffens Koene Rooks van Else, hij leeft niet meer, kwammen in de omgeving van de Monden ooit meer as honderd korhoenen op zien bouw mit pas inzi'jde winterrogge eten. Hij zette d'r klemmen om d'r een peer te vangen. As op die maniere de voegels verjaegd wodden, is niet bekend. In de Maoden onder Oold-Appelsche mi'jde hij alderdeegst pieken de kop of. An et begin van de zestiger jaoren zaj' in de buurt van de Schaopedobbe nog korhoenen. Op de heide vun ik daor doe een nust mit eier. Ere leefgebieden veur et korhoen weren de Delleboersterheide bij Berkoop en et Fochtelervene, waar as de voegel sund 1984 uutsturven is. Veerdergaonde ontginnings, schaolvergrotting in de laandbouw en vergrössing van de heide betekende et verleuren gaon van een geschikte leefomgeving veur disse prachtige voegesoort. In de Stellingwarven mit op de zaandgronden kleinschaolige mingde bedrieven was d'r veur et korhoen nog genoeg eten. Op de bouw bleef tiedens de oogst een boel zaod achter en op de döskplakken wodde et zaod scheiden van et zaod van ontuug. Mit de komst van de combine nam die ok et ontuugzaod mit. In de winter atten de voegels katties van birkebomen en eer zaod. Korhoenen hebben grote oppervlakten heide neudig. As d'r geveer driegde vleugen ze van et iene naor et ere veld.

Ok wodde et tal jonkies kleiner. Et lokte de kleine piekies niet om via de bentepollen de plakken te berieken daor veul insekten zatten, die ze op die leeftied krek neudig hebben, en verhongerden zo.

In et versnipperde Stellingwarver laandschop het et korhoen gien overlevingskaansen meer. Et opni'j uutzetten het gien zin.

Wiebe Scheenstra

E.K. 21.16

maendag

6

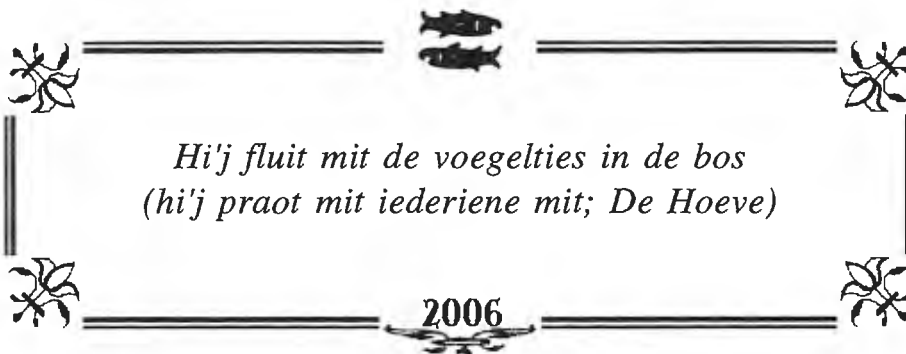
meert

weke 10

deensdag

7

meert

Internationaole Vrouwludedag
Biddag veur et gewas
en de arbeid (prot.)

Zunne op 07.08, zunne onder 18.33

woensdag

8

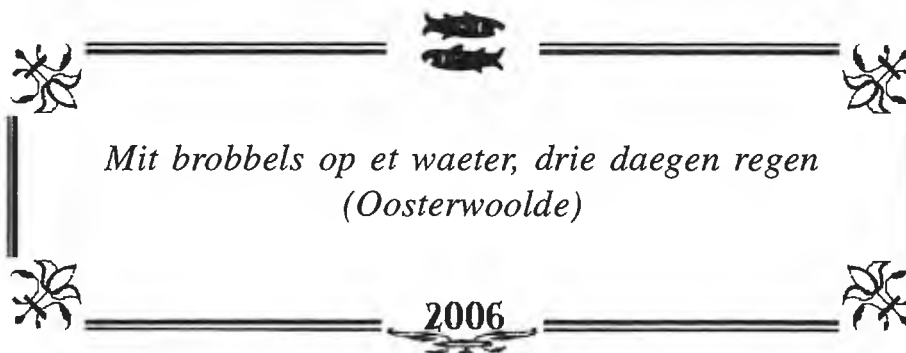
meert

weke 10

donderdag

9

meert

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Buusdoekien leggen

Buusdoekien leggen
Zal ienmaol zeggen
Kiek achter jow
Kiek veur jow
Kiek naor beide zieden
Doekien is mi'j ontgleden
Glied, glied
Ik bin mien doekien kwiet

Optekend in De Fochtel

De weerwikker

De dikke ti'je is mien weerglas,
dan vuul ik as d'r reer weer en hadde wiend op til is.
De piene, de naegels, et lopen
op de eupen schoenen,
is 't veurgoed weer mis.
Al kan Piet Paulusma et nog zo mooi vertellen,
de weerwikker,
de dikke ti'je,
daor he'k et mit te stellen.

Marijke Ponne

vri'jdag

10

meert

weke 10

zaoterdag

11

meert

*Dat is een aorige malle Jan
(een gekke pias; Oolde- en Ni'jlaemer, Scharpenzeel)*

2006

zundag

12

meert

weke 10/11

maendag

13

meert

*Die man zee him de boolte waorhied
(sprak hielemaole de waorhied tegen him; Hooltpae)*

2006

Caelum

(Graveerstift)

Caelum is een uterst klein sterrebeeltien an de zudelijke hemel. Et bestaot uut vier zwak schienende steerns, die de hiele roggegraot van dit sterrebeeld vormen. Et ligt inklemd tussen et sterrebeeld Columba (doeve) en Eridanus (revier). Et hadde ok bi'j ien van die twee sterrebeelden heuren kund, mar dat is niet gebeurd. Et sterrebeeld *Graveerstift* bestaot zo nog de hiel tied.

De naeme komt van de astronoom Nicolas-Louis de Lacaille uut de achttiende ieuw. Ok al is *Caelum* nog zo klein, d'r is nog wel wat aorigs in te zien. Ien van de steerns is een zonuumde mira-veraanderlike steern. Die veraandert in lochtstarkte van 6,7 naor 13,7 magnetude in een periode van dattien maonden. Mochten jim ooit in et zuden van Spanje op vekaansie wezen, dan kun jim die daor bewonderen.

Joop van Lier

Waorhied

*geleuf et
of geleuf et niet*

*mar et is
wetenschoppelik bewezen*

een ni'jmesiene ni'jt

en een nietmesiene niet

Jan Veldhuizen

deensdag

14

meert

weke 11

woensdag

15

meert

Zunne op 06.52, zunne onder 18.45

donderdag

16

meert

weke 11

vri'jdag

17

meert

Kuieren in Blesdieke

Een hiele mooie kuiertocht kuj' maeken op de Blesdiekiger heide in West-Stellingwarf. Ie moe'n dan beginnen an de Markeweg in Blesdieke vanof et parkeerplak tegenover et adres Markeweg 22.

Bi'j et parkeerplak moej' et pad in dat daor begint en ie blieven dat volgen totdaj' gele paolties staon zien. Daor moej' linksof, en dan mitien weer naor rechts. Vervolgens gaaj' even laeter over de dam van de sloot op de eerste krusing weer rechtsof. Nao een schoffien kuj' linksof een mooie laene mit dennebomen in. Ie holen dan de hieltied de buterkaante an van dat gebied daor aj' deur lopen. Dat moej' doen blieven totdaj' an de buterkaante van de bos binnen en daor gaaj' linksof en even laeter rechtsof een dam over. Over die dam loop ie linksof langs de sloot en gaon an et aende van de sloot weer naor links. Dan moej' mitien weer een dam over en lopen zo weer naor et parkeerplak daor aj' begonnen binnen.

Onderwegens staon d'r een flink tal baankies om even lekker te bekommen en te genieten van de mooie Blesdiekiger netuur en de voegels. De tocht duurt ongeveer zoe'n 45 minuten.

Veul plezier!

Annie Dedden

Uut DE OVEND van april 1978

Daegelikse dinkies (Klaas van der Weg)

Grote Garriet luste graeg draank, men kon aenlik beter zeggen van dat hi'j van draank bi'j mekaander hong. As hi'j aovens in de rietpolle klaor was, dan stapte hi'j op zien brommertien, en gong alle kefé's in de omtrek bi'j langes. In 't laeste kwam hi'j dan an bi'j et kefé, niet zo veer van zien huus of. Henderkien, de keféhoolster, zag drekt wel, dat Garriet weer de hoogte hadde. Garriet plofte op een stoel daele, en zee: 'Henderkien, schink me een jonkien in.' 'Ik hebbe wel een vissien veur jow, zol dat niet beter wezen, Garriet?' 'Daor zeg ie zo wat Henderkien, een vissien zo'k ok wel lussen, mien jonk.' Henderkien naor de kelder om een vissien op te haelen, en lee 'm op een bottien veur Garriet daele. Garriet mit zien dronkene kont, begon me daor in de vis omme te knauwen en te vreten, van je welste. Mar zo inienen schokte zien heufd in de hoogte, zien toch al rooie kop wodde nog rooier, en doe greep hi'j mit beide hanen naor de keel. Daor had hi'j warschienlik een stok graot dwas in ziten. Doe Garriet begon te koren en te kokhalzen, begon Henderkien te raozen van: 'D'r uut, d'r uut!' want ze dochte: hi'j spi'jt mi'j alles onder. Ze het 'm d'r uut kregen, achter et kefé, en daor gong Grote Garriet alderheiselikst te keer. De iene explosie volgde op de aandere. As et stil weer west hadde, hadden ze 'm in Wolvege wel heuren kund. De maege kon niet deur 't keelgat henne, mar anders was die d'r vast uut vleugen. Zo staorigies an wodde et geweld minder, en doe et hielemaole stille wodden was in et kefé, lag daor een flinke poele, een halve liter jenever, daor wat brood en vis deur henne, en de graot, die vaaste in zien keel zeten hadde, zal ok wel in de substaansie zeten hebben, hi'j was d'r temeensen uut. Grote Garriet was hielemaole leeg, hi'j hadde wel weer van veuren of an beginnen kund, mar hi'j hadde d'r gien nocht meer an, want zien lichem dee him wel zo lebendige zeer van die ontaledingen die hi'j had hadde, dat hi'j is mar gauw naor huus toe gaon. Zo kwam hi'j ok es een keer bi'j de vrouw thuus, zonder dat hi'j draank in et lief hadde...

H. Jozef (r.k.)

zaoterdag

18

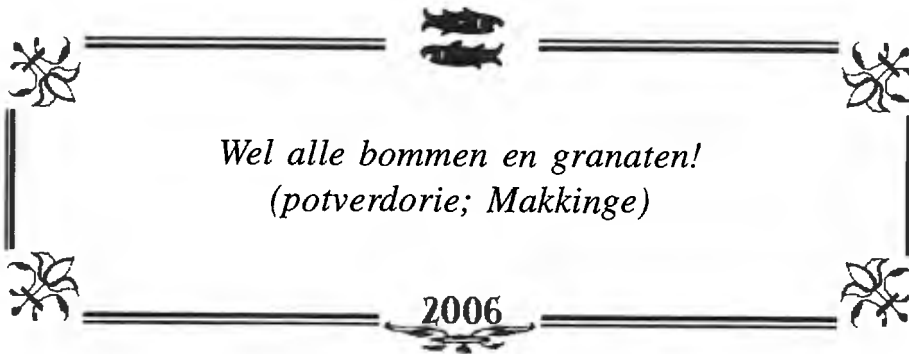
meert

weke 11

zundag

19

meert

Begin van et veurjaor 19.26 M.E.T.

maendag

20

meert

weke 12

deensdag

21

meert

kerakter

*de beste maniere
et kerakter
van een meens
te beoordien
is niet te luusteren
naor wat ere meensken
over him zeggen
mar te luusteren
naor wat hi'j
over ere meensken zegt*

jan oosterhof jr.

Buurtschoppen

Om Appelsche henne

Aekinge had negen en Terwische met de Bult samen zeven hoeven. Behalve de gronden rondom de boerderijen, de zoolsteden, later ook hornlegers genoemd, de ooster en de westeres, waren alle gronden in de markt gemeenschappelijk bezit van de boeren (de *boer*) van Appelsche. Deze gemeenschappelijke velden waren onderscheiden in drie velden: 1. De hoofdzakelijk harde zandige heidevelden ten zuiden van het dorp; 2. De hooi- en weilanden (maden en fennen) ten westen; 3. De hoogvenen ten noorden en oosten. De heidevelden van Appelsche waren verdeeld in een gemeenschappelijk veld, behorende bij de veertien oorspronkelijke hoeven van Hoog Appelsche, gewoonlijk het *Appelscheveld*, het *Mandeveld* of *De veertien Zoolsteden* genoemd, en een tweede, ten westen daarvan, dat gemeenschappelijk bezit was van de boeren van Aekinge en Terwische, het *Aekingeveld*. Een gedeelte hiervan stond later bekend als het *Bultingerveld*. Bij de verkoping in 1905 van de zathe De Dijk (het oude floreennummer 26, en toen al lang in het bezit van mijn voorouders), was één van de verkochte percelen: 1,5 zoolstede in het Bultingerveld. In het Aekingeveld, tegen de grens met Drenthe (buurtschap Wateren) lag een gemeenschappelijk hooilandcomplex van Aekinge en Terwische: het *Aekingebroek*.

Uut: *De voorgeschiedenis van de Verveningen in Appelsche door de Gezamentlijke Compagnons der Opsterlandsche en Ooststellingwerfsche Veenen en Vaarten*, Gerke P. Mulder, Stellingwarver Schrieversronte, Oosterwoolde, 1981

Wereldwaeterdag
L.K. 20.11

Zunne op 06.36, zunne onder 18.57
Werelddag van de Meteorologie

woensdag

donderdag

22

23

meert

weke 12

meert

*Iene zien bloed koken laoten
(iene slim kwaod maeken; verspreid)*

2006

Maria Boodschap (r.k.)

vri'jdag

zaoterdag

24

25

meert

weke 12

meert

*Ik heb d'r een bitter betien nocht an
(hiel weinig zin; Ni'jberkoop)*

2006

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon, invuld wodden. In elk volgend woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	klinker
. .	mezieknoot
. . . .	aandere
.	je niet lekker vulend
.	grote waetervlakten
.	glaezen ruten
.	maegiesnaeme
.	dörp in West-Stellingwarf

Kleurling

As ik geboren bin, bin ik zwat
As ik et waarm hebbe, bin ik zwat
As ik et koold hebbe, bin ik zwat
As ik in de zonne zit, bin ik zwat
As ik koorts hebbe, bin ik zwat
As ik dood bin, bin ik zwat

As jow geboren binnen, bin jow roze
As jow et waarm hebben, bin jow rood
As jow et koold hebben, bin jow blauw
As jow in de zonne zitten, bin jow bruun
As jow koorts hebben, bin jow rood
As jow dood binnen, bin jow wit

En toch numen ze mi'j een kleurling

Optekend en vertaald deur Jan Oosterhof sr.

Begin van de zoemertied

zondag

26

meert

weke 12/13

maendag

27

meert

*Zo blaank as soepe
(Nijhooltpae)
Zo blaank as een meeuw
(Scharpenzeel)*

2006

N.M. 12.15

deensdag

28

meert

weke 13

woensdag

29

meert

*Hi'j sprong an de locht toe van bliedschop
(Makkinge)*

2006

Verdriet

*Aachter slot en grundel
deure dichte, sleutel votgooid.
Somstieds naachs
meerstal onverwaachs
klopt et, beukt et.
Wil 't heurd wodden,
wil 't kend wodden.*

*Rogge kroemd,
aarms bescharmend om
optrokken kni'jen,
et hiele lief een grote schreeuw,
karmd verdriet,
raost piene.
Kan 'k niet wieder
zonder jow.*

*Stromen traonen spoelen de
slimste zeerte vot.
Et vroege morgenlocht
vint me.
Uutblust,
mu streden.*

*Opni'j opbargen.
Aachter slot en grundel
deure dichte, sleutel votgooien.*

Roely

De kapper

Jannie en Pieter weren verhuusd, van heur boereplaets bi'j De Kuunder naor een vri'jstaond husien in Haulerwiek. Omdat de pries van et huus aorig bi'j heur beurs paste, hadden ze de stap mar waogd en weren naor dit veur heur hielendal poervremde woonplak gaon. Gelokkig hadde Pieter een plattegrond van et dörp op 'e kop tikt, die hadden ze mit 'n beidend al es goed bekeken.

Doe ze wat te stoel en te baank weren, vun Jannie dat ze neudig es naor de kapper mos. Ze plusde et tillefoonboek nao en vun een nommer van een kapperszaeke. Ze belde en kreeg te heuren dat ze drekt de volgende morgen om halfnegen al terechte kon. Ze gong de ere morgen al intied van huus, want, zo dochte ze, ze zol wel evenpies tied neudig wezen om de straote te vienen, waor as de kapperszaeke was. Ze peddelde deur Haulerwiek as woonde ze d'r al jaoren. Ze vun de zaeke waor as ze wezen mos al redelik vlogge. Ze vuulde an de deure, mar die was nog op slot. Heur gelozie wees ok nog mar twintig overachte an. Zodoende gong ze mar bi'j et groepien meensken staon dat daor al ston te waachten. Jannie was al gauw an de praot mit disse en gene.

Opiens zag ze dat et al twintig veur negen was. 'Wat gaot die kapper toch laete eupen,' zee Jannie tegen de vrouw die naost heur ston.

De vrouw lachte: 'De kapper is al eupen, heur, mar ie staon hier bi'j de bushalte.'

Doe zag Jannie et busbottien staon, ze kreeg een heufd as een biete en draefde vlogge de kapperszaeke in.

Sjoukje Oosterloo

Zunne op 07.20, zunne onder 20.10

donderdag

30

meert

weke 13

vri'jdag

31

meert

*Iene op 'e litse geven
(een pak op 'e huid; Spange)*

2006

zaoterdag

1

april

weke 13

zundag

2

april

*Laot an je lippen gien kwaod ontglippen
(De Blesse, Peperge)*

2006

maendag

deensdag

3

4

april

weke 14

april

E.K. 14.01

Zunne op 07.03, zunne onder 20.22

woensdag

donderdag

5

6

april

weke 14

april

Cetus

(Walvis)

Cetus is een nogal groot sterrebeeld en beslat een groot diel van de zuidelike steernhemel. Et bestaot uut heufdzaekelik zwak schienende steerns. De kop van *Walvis* is een groep steerns rechtsonder et sterrebeeld Taurus en veerder strekt et him uut in de richting van Aquarius. *Cetus* was bekend bij de oolde Grieken as et moonster dat Andromeda opvreten wol, mar Perseus stak daor een stokkien veur en maekte et ondier mitien of. In een aandere mythe was hi'j de walvis die Jonas opslokte.

Omicron (o) Ceti is de beroemde, lang periodieke, veraanderlike steern in dit sterrebeeld.

In et jaor 1596 zag David Fabricius, een Nederlaanse waornemer, een ni'je heldere steern in *Cetus*. Nao verloop van jaoren wodde die de hieltied zwakker van locht en verdween uiteindelik uut et zicht. In 1609 verscheen de steern liekewel opni'j. In et jaor 1662 nuumde Johannes Hevelius de steern *Mira Stella*, en dat betekent 'prachtige steern'.

Joop van Lier

Wereldgezondheidsdag

vri'jdag

7

april

weke 14

zaoterdag

8

april

*Aachter de meziek an
(te laete wezen; Oosterwoolde)*

2006

Palmzundag

zundag

9

april

weke 14/15

maendag

10

april

*Ie moe'n van de naacht gien dag maeken
(et is niet goed om laete op bedde te gaon; Berkoop)*

2006

Uut DE OVEND van april 1979

De verschrikkelijke nacht (1) (Wube Lamers van de Kuunderwal)

't Was Berkoper mark, dat was toegelieke ontspanning veur 't jongvolk, want van alles was d'r te beleven op zoe'n dag. Middags was et al daansen in de beide harbargen, en aovens was et hielemaol los. Dan kwammen de boere-meiden en knechten en ok de boeredochters en zeunen opdaegen, en et gong op een schotsen en walsen, dat et een lieve lust was. D'r wodde ok wel een borreltien dronken en soms ok wel es wat te veule. Dan wodden de heufden al wat hieter soms. Om een meid of omdat de iene de aandere onder et daansen bij' ongelok flink op de snuten van de schoenen trapte, kwam d'r zomar ruzie. Zo gebeurde et es weer dat een ploegien jonge venten an 't vechten raekte om een klein betien mieningsverschil. D'r begonnen een peer haandastelik te wodden! As een sni'jballe gruude de vechtende mennigte an, en d'r wodden raeke klappen uutdiel. De beide dörpspelisies kregen d'r locht van dat et aandere zo vredige gedoe in een oorloggien begon te veraanderen. De gummistok wodde d'r over hullen en d'r wodde ok iene grepen, mar de grootste blisposters wussen weer heimelik te ontkommen, zo as altied. Henderk, aandere zoe'n goeie jonge, wodde oppakt en onder de toren stopt. Dat was doe gebruikelik, en 't was doe in die tieden een duuster hokke onder de grond waor een tralieraempien in zat en aandere niks. Nog nooit had Henderk een misdaod begaon mar ongelokkigerwieze hadden ze him now veur een ruziemaeker ankeken. Daor gong de zwaore iezeren deure dichte; en de pelisie dri'jde et slot knassend omme!

(Lees veerder op et volgende blattien)

De verschrikkelijke nacht (2)

't Was now wel uut mit wille maeken en oe here wat zat hi'j now in een lillik hokke opsleuten. 't Wodde nacht en alle geluden van 't feest verstomden mit-tiertied. Soms heurde hi'j de torenklokke slaon. 't Weren al twaelf slaegen; midden in de nacht dus. Een beest schoffelde bij' zien voeten langes. 't Was vast een dikke rotte; een grote karkoele zat weemoedig op een grafstien te zingen: Oe-oe-oe! Henderk trilde as een blad an de boom. Hi'j wodde staorigan slaoperig en zonk wel es even weg op 't baankien, dat daor et ienigste meubel-stok was. Wat was dat een lange nacht en wat was hi'j bange en wat zollen zien heit en mem wel zeggen dat hi'j niet thuis kwam. Dat spoekte allemaol in zien heufd omme en 't duurde een ieuw, zo lange duurde die nacht.

't Wodde wat lochtig en een haene kri'jde in 't dörp. Op et pad heurde hi'j voetstappen in 't grint ankommen. De karkedure wodde eupen daon; en in de gang heurde hi'j sleutels rammelen. De pelisie dri'jde et slot omme en trok de zwaore deure eupen. Henderk veerde op, en was d'r al uut. 'Now as de bliksem naor huus. En daenk d'r omme dat ie niet meer vechten, manne-gien; want dan kom ie d'r wéér in!' Dat was de straf en een perces verbaol wodde d'r niet opmaekt. As de bliksem zocht hi'j zien fiets op, en maekte dat hi'j thuis kwam.

Veur zien volk wol hi'j et gien woord hebben dat hi'j onder de toren zeten hadde, en bedocht een aandere uutvlocht mit een leugentien. 't Was 't veurnaemste dat hi'j weer thuis was en zien mem was ál zo bliede. Mar nooit in zien leven zol him die verschrikkelijke nacht vergeten daor in die karker onder de grond.

deensdag

11

april

weke 15

woensdag

12

april

*Over de baene haelen
(teveurschien haelen, overhoop haelen,
om laeter schone te maeken, op te rumen;
Buil, Else, Ni'jberkoop, Hooltpae)*

2006

Witte donderdag - V.M. 18.40
Zunne op 06.48, zunne onder 20.34
Begin Pésach (isr. Joods Paasfeest)

Goeie Vri'jdag

donderdag

13

april

weke 15

vri'jdag

14

april

*Hi'j vint altied wel een babbelegoesie
om argens veur weg te kommen
(uutvlocht; Scharpenzeel)*

2006

Twaelf april 1945

Et was een heldere, zunnige dag, naachs was et om et vriespunt henne west. Ik was vuuf-tien jaor en mit oonze knecht Geert Bos en onderduker Jouke de Boer an 't eerpelpoten over de Scheene. We vertelden mekere dat de Kannedezen al in Oosterwoolde weren. Omdebi'j elf ure keken we deur de boswallen richting Ni'jhooltpae en zaggen we een peer Kannedeze gevechtswaegens de bocht omme gaon bi'j et kefé van Pieter Veurman. Oonze knecht en de onderduker paktten me bi'j de aarm en we leupen zo hadde we konnen naor de Heufdweg. Net op 'e tied, want ze kwammen krek de bocht omme bi'j Sies Lolkema. Oonze volk en de buren stonnen al bi'j de weg. Eindelijk de bevri'jding.

Ik zie ze nog veur me. Op de iene gevechtswaegen een grote, jonge vent mit donker haor en hi'j lachte. Hi'j stak de vingers naor boven en maekte et bekende V-teken. Op de twiede gevechtswaegen zat een wat kleinere Kannedees.

We stonnen even nao te praoten en heurden doe mitrailleurgeknaal. D'r weren toch gien Duutsers in Hooltpae? Iene van de gevechtswaegens kwam weeromme en een ogenblik laeter kwam d'r versterking en wodde d'r in et dörp ommeraek scheuten. Die eerste soldaot, die grote, jonge kerel, die lachte en de bekende V opstak, was sneuveld. Een haantienvol grüne Polizei hadde nog gauw een pantservoest onder de gevechtswaegen gooid, mit alle gevolgen. Diezeld aovend bin d'r een protte meensken uut Hooltpae naor Ni'jhooltpae gaon, want d'r zol een veldslag leverd wodden, want zo men zee weren d'r nogal wat Duutsers in de kiepehokken van Maatman. Aachterof was dat loos alarm.

De soldaot Wilfred Berry is eerst begreven in Berkoop en laeter overbrocht naor et militaire begreefplak in Holten. As herinnering an him is d'r deur Plaetselik Belang een pracht van een monement opricht in Hooltpae, waor zien familie heur butenge-woon dankber en erkentelik veur toond het.

Koop Gorte

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Balkenbri'j

Wat was now ok weer *balkenbri'j* en hoe wodde et maekt? Now, in et Stellingwarfs Woordeboek, diel 1, kuj' dat allegere lezen:

'Balkenbri'j is vleisnat, ofkooksel van de varkenskop, anmengd mit stokkies spek en mael en kruden; dat leut ie koold wodden, en dan op brood. D'r bin ok goenend die et lekker vienen aj' et bakken (De Hoeve), Balkenbri'j was et nat van de kop van een varken; et vleis bleef d'r in, soms krenten of rezienen d'r deur, mit boekweitemael (Steggerde), balkenbri'j van mael en vet en vleisnat (Oolde- en Ni'jlaemer), balkenbri'j, mit 'runderhart', kalfslever en varkensnieren, mit eek, bouillon en wat zoolt, boekweitmael, aniespoeier, kruidnaegels, peper, notemuskaat en botter (De Blesse, Peperge).

Eerste paosdag

zaoterdag

15

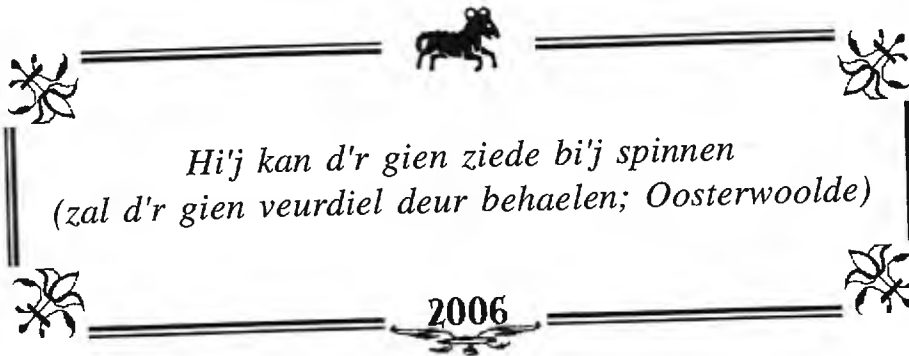
april

weke 15

zundag

16

april

Twiede paosdag

maendag

17

april

weke 16

deensdag

18

april

Puzeltien

Aj' de goeie woorden die in de omschrievings vraagd wodden op de stippen en strepen invullen, ontstaot op de strepies, van boven naor beneden, nog een woord. Alle omschrievings hebben, soms mar een betien, wat mit et woord dat op de strepies verschient, te maeken. De omschrijving van dat woord is 'gemienschoppelik bezit'.

. . . -	de gezaemlike bloedverwaanten
. . . -	weg
. . . -	niet mit waeter overdekt gebied
. . . -	kleine onbebouwde vlakke in dörp
. . . -	plak
. . . -	wonen naost je
. . . -	mit 'n beidend
. . . -	die et dichtste bi'j je staon
. . . -	(woon)omgeving
. . . -	smalle, niet verhadde weg

Mem's koffie

*De koffie van mien mem,
daor was niet an te tippen,
et was een engeldraank
over mien tong' en lippen.*

*Ze hadde gien geheim,
ze wol 't me wel vertellen,
mar 't lokte mi'j zo nooit,
zoks kan je wel es kwellen.*

*De koffie van mien mem,
is haost niet te beschrieven,
daor zat een vleugien weemoed deur
daor zag ie bliedschop drieven.*

*Et bakkien leek niet eers
as alle ere paanties,
mar 'k bin d'r haost wel wisse van
dat d'r liefde in belaad is.*

*De koffie van mien mem,
die drink ik now niet meer,
mar diep in mien onthoold,
dan pruuf ik him steeds weer.*

Harmen Houtman

Aende Pésach (isr. Joods Paasfeest)

Zunne op 06.32, zunne onder 20.46
Sikteressedag

woensdag

donderdag

19

20

april

weke 16

april

*Bange wezen veur zien eigen schaad
(bange wezen tot in et absurde; Makkinge)*

2006

L.K. 05.28

vri'jdag

zaoterdag

21

22

april

weke 16

april

*Iene in de baord vliegen
(ruzie maeken; Hooltpae)*

2006

Buurtschoppen

Boekhorst

Deze buurtschap heeft sedert eeuwen uit een aantal boerderijen bestaan. Merkwaardig is, dat in het stemkohier slechts één plaats met die naam wordt aangeduid. Deze wordt vermeld onder no. 56 en daar heet het: 'Tesa-men een soolstede en stemme Bookhorst genaamt'.

Wat de verklaring van de naam betreft diene, dat horst kreupelhout bete-kent. Dr. J. Naarding zegt, dat horst een IJssel-immigrant is. Boekhorst zou in verband kunnen staan met het adellijke Overijsselse geslacht Buchorst, Bochorst.

Dit behoeft niet onwaarschijnlijk te zijn, omdat er in de geschiedenis inder-daad banden met Overijssel hebben bestaan. Ik vraag me echter af of bij de naamsverklaring zo ver moet worden gegaan. Zou 'boek' niet kunnen zijn het Nederlandse beuk, en boekhorst gewoon bos(je) van beuken? In het Stellingwerfs is beuk: boek.

De buurtschap lag vroeger op een kruispunt van toen belangrijke wegen, t.w. die naar Terwisscha en Appelscha en de zgn. Oude Fochteloërweg, die zijn voortzetting vond in de Mardijk.

Popping vermeldt, dat hier vroeger een vulmolen stond en een stuk bouw-land zou nog de naam van molen- of meulekamp dragen. Een vulmolen diende om de eigengemaakte wollen stof, het zgn. zelfred of viefschaft, te krimpen, waardoor ze vaster en meer gevuld werden.

Uut: *Notities uit de Geschiedenis van de Ooststellingwerfse dorpen*, dr. T.H. Oost-erwijk, Oosterwoolde, 1986

saemenleving

*as jow es eers
kieken kunnen
naor de meensken
om jow henne*

*zien jow gien vremden
mar vrunden
diej' alliend nog
kennen leren moeten*

jan oosterhof jr.

zondag

23

april

weke 16/17

maendag

24

april

*De beker lopt over
(et het now lange genoeg duurd; Noordwoolde)*

2006

deensdag

25

april

weke 17

woensdag

26

april

*Ze perbeerden him mit mooie praoties te bekopen
(ommekopen; Blesdieke, Ni'jhooltpae)*

2006

Deun

'Now moej' dan toch es heuren,' zo komt Miene as een warvelwiend bi'j mi'j in huus stoeven. "k Heb et nog nooit zo mal mitmaekt,' en ze gaot op een keukenstoel bi'j mi'j zitten.

'Now, vertel es, wat is d'r an de haand, ie lieken aorig van 't centrum, donkt mi'j.' Ondertied jut ik heur een bakkien koffie in.

'Zoas ie wel weten komt de pedikure altied bi'j mi'j over de vloer om mien voeten wat te behemmelen,' blaost ze veerder heur stoom of.

Ja, of ik dat weet, Miene is zo dikke en rond as een tonnegien, die kan ja zels nooit bi'j heur naegels kommen om ze of te knippen. Ze vint et ok wel gezellig, heur, as d'r es iene komt, dat kan ze lekker bi'jkletsen, zoas ze dat zels nuumt. Nog wat verontweerdigd gaot ze wieder: 'Te kennen mien vrundinne Geke wel, die was ok bi'j mij. Geke krigt dan ok een behandeling, dat kan mooi in iene keer. Jansje van Remmelt, mien nichte, komt dan ok altied. Ze mient dat ze goedkoper uut is as de pedikure dat aende naor heur huus niet rieden hoeft, dat zodoende komt ze dan ok bi'j mi'j. Zo vangen we drie vliegen in iene klap. Doe et dan an Jansje toe was, dee ze de sokken uut. En och, och, now raad ie nooit wat ze tegen de pedikure zee. Ik schaeme mi'j d'r zuver nog omme. Ze zee: "Ja, ik heb thuus de naegels al wat beknipt, dan kan 'k ok wel wat minder betaelen, zeker?" Zoj' zoe'n fladde now niet. De pedikure het d'r niet vule op zegd, mar Jansje het et volle pond wel betaeld, daor bin 'k wisse van. Zoj' je now niet doodschaemen veur zoe'n deun stok familie?'

'Van je familie moej' et mar hebben,' zee ik nog.

Sjoukje Oosterloo

Dwaezen

*de meensken daenken altied
dat heur tekot daon wodt
ze hebben te min van dit
ze kriegen te min van dat*

*ze hebben nooit genog
liekt et*

*behalven verstaand
ze bin d'r van overtuugd
dat ze daor
een hiele protte van hebben*

Jan Veldhuizen

N.M. 21.44
Z.K.H. Preens Willem-Alexander (1967)
Zunne op 06.18, zunne onder 20.58

donderdag

27

april

weke 17

vri'jdag

28

april

Keuninginnedag

zaoterdag

29

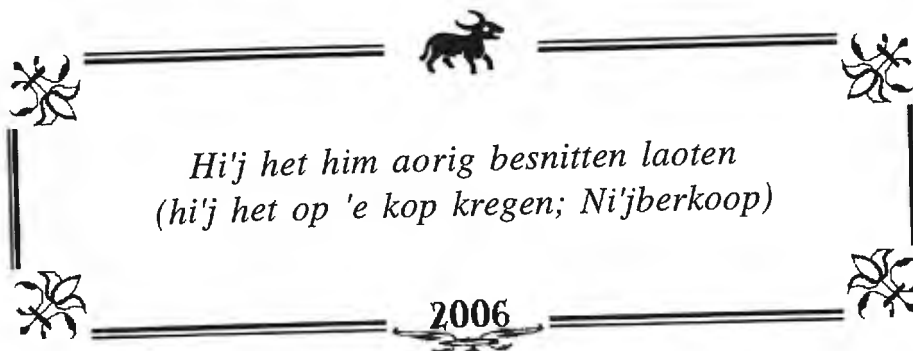
april

weke 17

zundag

30

april

Uut DE OVEND van april 1977

Waaromme (Klaas van der Weg)

Waaromme ik de meitied lang zo mooi niet viene as vroeger, een 45 jaor leden? De meitied is nog wel mooi mit zien zingende voegels en uut-sprutende knoppen, buitelende kiewieten en de mooie zunnige daegen. Dan wodt et je nog wel licht om et hatte, dat wel. Mar een 45 jaor leden in begin meie, zowat toegelieke mit de vruchtboemen, begonnen de bloemen in de lanen ok te bluuien. Et was krek of de wereld hier te lane ien grote bloemetuun wodden was. Et was zo prachtig, ie hoefden d'r niet veur naor de bollevelden toe. Et netuurlike gruen van et grös, et blauwe van de pinksterbloemen gong allemaole in mekaander over, et was onveurstelber mooi.

Ie hoefden d'r niks veur de doen, et kwam vanzels. Kom daor now es omme in begin meie. Misschien in de onderwallen een pinksterbloeme, soms ok nog een botterbloeme, mar dan hej' et had. Et grös het een onnetuurlike donkergrune, soms haost blauwe kleur, van de zwaore keunstmestvergiffen; daor komt nog bij et vaeke mijen. Dit is de ondergaank van de bloemepracht west, want de ekonemie gaot veur. In et netuurgebied van de Scheene het et Staatsbosbeheer nog een stokkien netuurlaand liggen, daor gao 'k begin meie henne, misschien kan 'k daor mien nostalgie kwiet...

Pa en Ma Liester

*Al daegen vligt een liester henne-weer,
onder de dakgeute
op 'e regenwaeterpiepe
het hi'j zien nussien bouwd.*

*Hoge in de proemeboom zingt hi'j,
nao een dag hadde warken
elke aovend zien hoogste lied.
Nao een weke is zien nussien klaor,
daor legt hi'j vier eigies in.*

*Nao veertien daegen bruden
bin daor dan now vier jonkies.
Pa en Ma vliegen of en an,
bekken vol mit worms en pieren,
nooit genog veur vier gulzige besies*

*Elke dag volg ik et stel,
ze gunnen heurzels gien mement de tied.
Nao twee weken hebben de vier
et nust verlaoten, mar blieven in de buurt.
Dan bouwt Ma Liester heur twiede nussien
en begint an heur twiede brud*

Martha Hoekstra

Dag van de Arbeid

maendag

1

meie

weke 18

deensdag

2

meie

*Die raek ie niet kwiet in 't beddestro
(wodt wel zegd van iene die dikke is; Steggerde)*

2006

Dodeherdaenking

Zunne op 06.04, zunne onder 21.09

woensdag

3

meie

weke 18

donderdag

4

meie

*Die de slaop uut het, kan 't bedde wel verkopen
(verspreid)*

2006

De Spaanse ruter

De Spaanse ruter was vroeger iene van de belangriekste plaantesoorten van de veurmaolige blauwgröslanen langs de Lende en de Kuunder. Tegenwoordig bin van disse 'stiekel zonder stiekels' in de Stellingwarven nog mar een peer kleine gruuipakken bekend. Dat bin in et algemien overblijfsels van vroeger grotere gruuipakken. Behalven in blauwgröslanen was de Spaanse ruter ok riegelmaotig te vienen op vochtige, liemige plakken op 'e heide.

De Spaanse ruter is in Nederlaand een slim bedreigde soort en is daorum wettelik bescharmd. De oorzaeken van die bedreiging bin de veraanderingen in de waeterhuusholing waordeur de kwelstromen, die de plaante neudig het, verminderen en de verzoering van de bojem deur de stikstof uut de locht.

Veur et beholen van de gruuipakken is et jaarliks mi'jen en ofvoeren van et mi'jsel neudig. Et mi'jen moet gebeuren naodat de zaoden riepe binnen.

Wiebe Scheenstra

Hydrus

(Waeterslange of kleine waeterslange)

Op basis van gegevens van Frederik de Houtman en Pieter Keyser, benuumde Johann Bayer dit sterrebeeld en nam et op in zien steernatlas van 1603. Hi'j plaetste et an de monding van Eridanus (revier), vlakbi'j de heldere steern Achernar, ongeveer tussen de Grote en Kleine Magellaanse Wolke. Soms wodt dit sterrebeeld ok de *Mannelike waeterslange* nuumd om verwarring mit Hydra, de negenkoppige waeterslange te veurkommen.

In *Hydrus* bin drie heldere steerns te vienen die tegere een driehoek vormen. De rest van et sterrebeeld bestaot uut veurnaemelik zwakker schienende steerns. Mar d'r is in dit sterrebeeld ok nog een butenge-woon veraanderlike steern te zien. In normale toestaand schient die oons mit een lochtstarkte van 13 magnetude tegemoet. Dat is veur oons blote oge niet te zien. Mar as de steern uitbaast, en dat gebeurt ongeveer ien keer in de maond, dan kan hi'j helderder wezen as magnetude 8 en dan kuwwe de steern mit een kleine kieker krek zien.

Joop van Lier

E.K. 07.13
Bevri'jdingsdag
Dag van Europa

vri'jdag

5

meie

weke 18

zaoterdag

6

meie

Roepingenzundag (r.k.)

zundag

7

meie

weke 18/19

maendag

8

meie

de cirkel van de coach

*ienzem in zien vakkien
krek veur de dug-out
in een regenjakkien
wiels hi'j kauwgom kauwt
zicht hi'j hoe zien ploegien
d'r van langs krigt, ja, al weer
wet hi'j: morgen saebelen
ze him in de kraante neer
moet hi'j bi'j 't bestuur kommen
wodt de laen' uutstuurd
en deur een aander kluppien
inkotten wel weer huurd
komt hi'j op tillevisie
verklaort mit briede grijns:
dit is een klub mit een missie
wat ik altied zocht heb eins
zo vint hi'j weer zien gerakken
mar dan gaot et toch weer fout
staot hi'j ienzem in zien vakkien
weer te kauwen veur de dug-out
jan oosterhof jr.*

Buurtschoppen

Et gehucht De Haule (1)

Zudelik van Wolvege haj' vroeger et gehucht De Haule. (...)

Neffens P. Sipma - lezing Fryske Akademy op 19-4-1951 - is *Haule* een oorspronkelijke veldnaeme, de anduding van een perceel dat hoger ligt as de omgeving, dat d'r boven uutstikt. Gehucht gefit een kleine gemienschap an. Neffens de kaorte niet meer as vier boereplaetsen en al hebben d'r in laetere jaoren ok nog een stokmennig veen- en arbeidershusies staon, groter is et gehucht nooit wodden. Et gehucht is slim oold; naor mien miening is disse nederzetting zels oolder as Wolvege, misschien een wat gewaogde verondersteling, mar d'r bin toch een peer dingen die in die richting wiezen.

Bi'j de eerste vestigings in disse streken waarbi'j een karkelike of wereldlike macht zeggenschap hadde over de toewiezing van de gronden, bin disse gronden uitgeven mit recht van opstrek. De kavels wodden uutzet bi'j de weg of et pad langes en hadden over et algemien een brette van 12 tot 30 roeden. Et recht van opstrek hul in, dat de boer de grond in eigendom kreeg, die zowel veur as achter zien stee in et verlengde van zien zied- of zwetsloden lag, mits hi'j disse grond ontginnen gong. Dat hul dan op bi'j de greenzen van et dörp en dat was in Wolvege omschreven as 'streckende van de Scheene tot in de Lende'. Bi'j de verkoop van zoe'n plaetse, waarvan de brette van et stok grond overal liek was, wodde dan ok allierend spreuken over et 'aantal roeden' dat bi'j de weg langes meten was. Zeker is dat in disse gemiente die methode toepast is van Hooltpae tot Ni'jtriene.

Now dot him in Wolvege et geval veur, dat disse verkaveling tussen et buten 'Lindenoord' en de percelen oostelik van de Meulepolle onderbreuken wodt. As in 1648 de grond waar laeter 'Lindenoord' op bouwde wodt, verkocht wodt, is d'r ok spraoke van 'streckende van de Scheene tot in de Lende'. Datzelde is et geval mit de bezittings van de boer Wierda, die zien plaetse ston waar now de Amrobaank staot. We vienen disse anduding pas weer bi'j de verkoop van een plaetse in Oppers, waarvan de naostligger de Meulepolle is. Daortussen is d'r in de floerenregisters (belastingpepiere) wel spraoke van laenen en plaetsen strekkende van de Scheene tot an de weg in Wolvege. Ze moe'n neffens mi'j al bi'j de verkaveling te maeken had hebben mit de bestaonde, al in kultuur brochte gronden van et gehucht Haule, waardeur ze ofwieken mossen van de algemiene regel.

(Lees veerder op et volgende blattien)

deensdag

9

meie

weke 19

woensdag

10

meie

*Wat om de bulten springen
(niet vule doen; verspreid)*

2006

Begin van de Iesheiligen
Zunne op 05.52, zunne onder 21.21

donderdag

11

meie

weke 19

vri'jdag

12

meie

*'t Komt in de busse
(et komt veur mekeer; Blesdieke, Ni'jhooltpae)*

2006

Et gehucht De Haule (2)

In 1832 wodt de eerste kadastraale kaart van de gemiente uitgeven, waor we nog dudelik - ondaanks de altied deurgaonde koop en verkoop van de gronden - de oorspronkelijke verkaveling op volgen kunnen. As we now veronderstellen dat et pad dat in de lengte deur et laandschop op Berkoop an leup, d'r al west het veur die eerste vestiging, dan weten we dat et pad deur dichte bossen leup. Dan moet et stee dichter bij de Lende, een hoog heideveld oflopend naor hujlaand, toch antrekkeliker west hebben.

In ieder geval was d'r in 1878 nog een dichte bos tussen Haule en Wolvege. Pas tegen et jaor 1900 is die kapt en ontgunnen. Sund die tied kwam ok pas de bebouwing van de zuudkaante van de Heufdstraote-West op gang. Een restaant van die bos is d'r nog naost de iesbaene. Hoe dichte die bos was, bliekt wel uut et volgende verhael, dat vroeger vaeke in de winterschiemeraovend deur mien grootvader verteld wodde:

Jacob Zwarteveen, de koetsier van dokter Breuning, leup op een donkere regenachtige aovend in december 1878 over et 'Lange Pad', zoas et pad nuumd wodde, dat dwas deur die bos de verbiening tussen Wolvege en Haule vormde. Jacob was een nochteren, rustige kerel, die nargens bange veur was. Hi'j kende de weg op zien doempien en butendat hadde hi'j een stallanteern mitneumen om him wat bij te lochten. Inienen heurde hi'j uut de bos roepen: 'Help... help... help me toch!' Jacob perbeerde de bos in te kommen, mar dat lokte niet best. Omdat hi'j veerder ok niks meer heurde, besleut hi'j naor Wolvege te gaon om hulpe. Mit lanteerns bin ze die aovend nog mit een man of zesse de bos ingaon, mar d'r was niks te vienen en ok de ere morgen hebben ze nog zocht. Pas in de zoemer vun Ritske Oosterhof, een timmerman uut Wolvege, diepe in de bos et liek van een man, dat in veergaonde staot van ontbening verkeerde. Et was een onbekende zwarver en as zodaonig wodde hi'j op 24 juli 1879 ok inschreven in de overliedenisregisters op et gemientehuis.

Dat Lange Pad deur de 'Stienen Matties', zoas de bos nuumd wodde, het toch wel van betekenis west veur et dörp. Van Haule uut leup doedestieds een vaort naor de Lende mit aachter et stee van de Jelsma's een loswal. Alles wat over waeter anvoerd wodde vanuut et zuden, wodde daar lost. Over et Lange Pad wodde et dan mit de waegen naor Wolvege transpeteerd.

Meer over et gehucht De Haule kuj' lezen in *Her en der deur et oolde Wolvege*, Fokke van Lute, Oosterwoolde, 1980

Bloot

*Adam en Eva die hadden nog gien kleren,
die mossen heur dus elke dag
mit zunnebraand insmeren.*

*Betsje en Chantal die kunnen maotig leren,
belaanden in de Moulin Rouge
en dregen inkeld veren.*

*Herman en Baoke die kunnen hiel goed zweren,
mar mossen heur in de saunastoom,
van schaemte ommekeren.*

*Hillie van der Klok die staot mar wat te steren,
ze verveelt heur en wil graeg
in de Playboy es poseren.*

*Bloot is naekend en dat is zonder kleren,
zo is alleman geliek
en zoks kan 'k wel warderen*

Harmen Houtman

V.M. 08.51

Moederdag
Aende van de Iesheiligen

zaoterdag

zundag

13

14

meie

weke 19

meie

*Hi'j het een boek as een burgemeester
(een slim dikke boek; De Haule)*

2006

maendag

deensdag

15

16

meie

weke 20

meie

*Een bakkebrogge verdienen
(een betien verdienen, mar niet vule;
Makkinge, Wolvege)*

2006

Dubbelganger

Vandaag hadden de Geesjes een nichtedag. Ieder jaor gongen ze mit 'n vieren, as nichies, een daggien vot. Ze konnen dan zonder heur kerels lekker wat bi'jteuten, en wat winkelen en zo wat henne. Dit keer had iene van heur bedocht dat ze wel es mit de auto naor Appelsche toe rieden konnen en daor een fiets huren. Ze kwammen dan ok es in ere kontreinen as dat ze wend weren. Ie moe'n per slot van rekening je horizon ok es wat verbrieden.

Bi'j Riekus huurden ze een fiets. Iene van de vrouwluden wol beslist een rokzaedel op 'e fiets. Daor dri'jde Riekus zien haand niet veur omme, de dames konnen et zo kriegen as ze et hebben wollen. Zo fietsten ze mit 'n vieren deur de bos, langs de Kaele Dunen en et Kannedemeer, op naor Vledder. Onderwegens hadden ze al ansteuken veur een koppien koffie en in Vledder zollen ze dan mar een waarme hap nemen. Bi'j de Chinees deden ze heur te goed an alles wat mar lekker was.

'We moe'n mar weer mit et volle lief op 'e fiets, dan kan et eten mooi weer wat zakken,' zee iene van de vrouwluden.

Zo zegd, zo daon, goesden de Geesjes weer deur de bos.

Doe ze al weer hiel wat kilometers in de vielen hadden, ontdekte de op ien nao achterste Geesje in de veerte een baankien waor een vrouw en een man op zatten. Verempeld, docht ze, dat liekt mien neve Henk wel mit zien vrundinne. Ze hadden de sokken d'r wel aorig in, dat doe ze an de meensken toe weren, sprong Geesje perdoes van de fiets, vlak veur de veraldereerde meensken.

'Hoj, Henk en Neel,' reup ze fleurig tegen et peer.

'Die ken ik niet,' lachte de man.

'Now docht ik toch daj' mien neve weren, de snor is anders percies liek,' flapte ze d'r uut.

De ere drie Geesjes laggen dubbel van et lachen. 'Dit was gien dubbelganger, mar een bliendganger van jow,' zee iene van de Geesjes mit traonen in de ogen.

Sjoukje Oosterloo

Limericks

*Een voetballer bi'j de klub uut 't Vene
Zee treurig: 'Hoe hadd' a'k ok trene
Ik kom mar niet hogerop
'k Geef de balle een laeste schop
En gao liever visken an de Scheene'*

*Een kiepien heurde in Genemuden
Iniens de grote klokke luden
Doe ze kieken gong
Waor as de klepel hong
Vergat ze dattien eier uut te bruden*

Koosje

woensdag

17

meie

weke 20

donderdag

18

meie

*Hi'j het zien lek en brek
(an him mekeert echt wel wat; Der Izzerd)*

2006

L.K. 11.21

vri'jdag

19

meie

weke 20

zaoterdag

20

meie

*Et is d'r zo schone as de braand
(verspreid)*

2006

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon, invuld wodden. In elk volgend woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	klinker
. . .	voegwoord
. . . .	et tegenovergestelde van 'ja'
.	telwoord
.	gewiekst
.	wat (onbelangrieke) klussies doen
.	eupen ruimten in dörpen of steden
.	vlinderbloemige plaanten

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Op dit blattien kun jim een flink tal utdrokkings en/of gezegden lezen daor et woord *boek*, mar dan in de betekenis van lichemsdiel, in veurkomt. Et bin ze lange niet allemaole, in et Stellingwarfs Woordeboek staon d'r nog veul meer. Of hebben jim d'r nao et lezen van dit blattien de boek eerst wel vol van?

Doe hebben we oons piene in de boek eten van die overvloed - te vule eten (Donkerbroek)

Piene in de boek kriegen van et lachen - hiel arg lachen (Ni'jberkoop, Scharpenzeel)

Daor zoj' piene in de boek van kriegen - daor zoj' je zorgen omme maeken gaon (Ni'jberkoop)

Schrief et mar op je boek - vergeet et mar, et wodt niks (Blesdieke, De Haule, Ni'jberkoop, Oosterwoolde)

Hi'j het de boek op 'e leest - hi'j het tevule eten (Wolvege)

Hi'j is slim maeger, hi'j kan de boek tegen de rogge klappen (Steggerde)

Beter dat de boek bast as dat et eten bedarft (Donkerbroek)

Mit de boek in de boom lopen - hoogzwanger wezen (Wolvege)

Boekien, boekien, wat maek ie goeie daegen - wodt zegd om uut de drokken hoe lekker aj' eten of snupen (Spange)

zondag

21

meie

weke 20/21

maendag

22

meie

deensdag

23

meie

weke 21

woensdag

24

meie

(Tael)fietstochien om Berkoop henne

1. In Berkoop, mit de prachtige bodden mit Stellingwarver teksten van Lamkje Hof-de Boer, stappen we op 'e fiets bij et kantoor van de Stellingwarver Schrieversronte en gaon via de Wolvegester weg de kaant van Ni'jhooltpae op. 2. Bij kruuspunt Binnenweg linksof, we kommen o.e. bij de geboortehuzen van de Stellingwarver schrievers Johan Veenstra en Harmen Houtman langes. 3. In Ni'jhooltpae langes et karkien, over de N351 rechtsof en even laeter, bij Lolkema's laene linksof.

4. Over de Lende, an et aende van et pad, rechtsof en even laeter linksof een fietspad op. An et aende daarvan naor links, de Jokweg op, dan rechtsof et Molenbuurtserlaentien richting Noordwoolde. 5. In Noordwoolde is et Nationaal Rietvlechtmuseum, mit o.e. een Stellingwarfstaelige uutleg. In Noordwoolde via Hellingstraote richting De Miente, bij 'retonde' rechtsof, de Schaopedrift op, mit rechts et jodekarkhof 6. Aende Schaopedrift linksof. In Zaandhuzen bij kefé rechtsof. Bij Meuleveldweg rechtsof. Weg uutfietsen tot Riesberkaamperweg, linksof. Aende weg rechtsof, eerste weg links (Donkere weg), eerste weg rechts, langes de Lende richting Tronde (oorsprong Lende). 7. In Tronde rechtsof, richting Else. Eerste weg links (Noord). Let op de plaknaembodden mit Stellingwarfs d'r op. Volg weg naor et centrum 8. Deur et centrum van Else (kiek nog even bij de dubbele klokkestoel) naor Buil. Vlak veur de Buileger karke (ok mit klokkestoel) rechtsof, de Karke weg in. Die weg wodt laeter pad, an et aende daarvan linksof, de Boekelterweg op. Eerste weggien naor rechts, aende pad rechtsof. 9. Over de Lende bij de Bekhofschaans rechtsof, nuunderpattien richting Ni'jberkoop, et geboorteplak van Henk en Sietske Bloemhoff. Aende pad linksof (N351), eerste weg rechts, Deddingabuurt. Aende weg rechtsof, eerste weg links, Alberdalaene. 10. Let bij revier de Kuunder op et taelmonement rechts. Over de Kuunder linksof, richting Berkoop. Oldeberkoperweg overstikken en nao ongeveer twee kilometer linksof, richting brogwaachtershusien. Over de Kuunder aende pad linksof richting Berkoop.

Jim bin vanzels nao dit 'taeltochien' van hatte welkom om nog even in et boekehallegien van de Stellingwarver Schrieversronte omme te sneupen!

Buurtschoppen

Tronde

Tronde bezit nog één van de mooiste essen in onze gemeente. Maar niet alleen hierin leeft het Drentse element voort. Deze buurtschap had tot voor kort nog een gemeenschappelijke brink. Wij vinden dit o.a. terug in de publieke verkoping van 12 november 1909, waarbij de boerenbehuizing c.a. te Tronde, bewoond door Foppe Wemer, wordt verkocht met erven en hieminge en een hoekje weiland, ten westen van en aan de straatweg en de Mandebrink. Bij dit perceel behoort 'het onverdeeld éénachtste gedeelte in de zogenaamde Meente of Mandebrink met evenredig aandeel in al de bij behorende rechten en lasten als de Madenlaan, de Lokelaan, enz.' Deze brink - of mande - bestond uit een kleine met eiken beplante ruimte midden in de buurtschap, waarop het schepershuisje gebouwd was. Op deze brink kwamen een aantal wegen uit, zoals de Haarlaan, de Koedijk en de Lokenlaan. In de dertiger jaren is de mande publiek verkocht en het schepershuisje gesloopt.

De verschillende landerijen werden aangeduid met bepaalde namen, zoals de Ieren, Boekweitenkamp, Stobbhof, Dykje, de Polle, Abbendijk, Alteveer, Loken, Kibelhoek, Elleboog. Van Tronde naar de weg Oldeberkoop-Makkinga loopt de Abbendijk. Ter hoogte van de weg naar Nijeberkoop werd het bos aangeduid als Appenbos. Appe of Epe is een naam, die op waterrijkdom duidt, hetgeen in het brede dal van de Linde niet hoeft te verbazen. Die Abbendijk vond vroeger aan de noordkant van de weg Oldeberkoop-Makkinga zijn voortzetting langes de Prikkedam en vervolgens in noordwestelijke richting door Egypte naar de brug over de Kuunder aan het eind van de zgn. Alberdalaan, waar een tolhuis stond. Dit was de oude Gorredijksterweg.

Van Tronde naar het Trondingerveld of de Trondehaer loopt de Haerweg. Deze gaat langes de zgn. Stobbepoel, die nu nog als ijsbaan wordt gebruikt. In die poel is een eilandje dat de 'Ovenpolle' wordt genoemd.

Uut: *Notities uit de Geschiedenis van de Ooststellingwerfse dorpen*, dr. T.H. Oosterwijk, Oosterwoolde, 1986

Hemelvaortsdag
Zunne op 05.32, zunne onder 21.41

donderdag

25

meie

weke 21

vri'jdag

26

meie

N.M. 07.26

zaoterdag

27

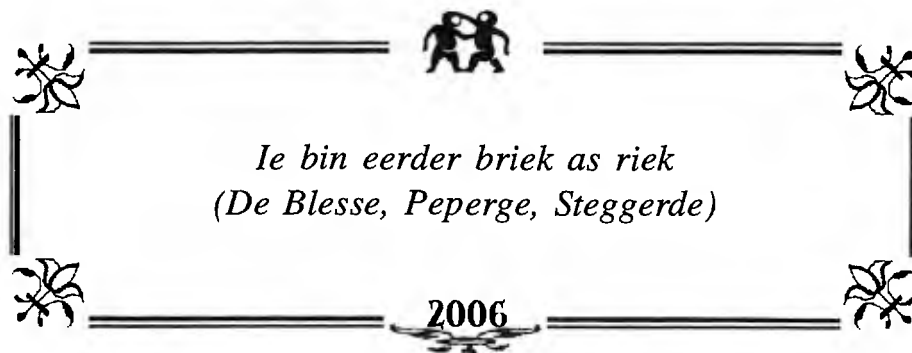
meie

weke 21

zundag

28

meie

Foto

Bin ik dat, daor op die foto,
mit dat malle stielhaor!
Mit die poekels in de nekke,
is die nog van veurig jaor?

Had ik doe een blauwe brille
en was ik zó wit van kleur?
En die strepen op et veurheufd,
daor weet ik niks van, heur!

Had ik een peer 'waeterogen'
en een T-shirt mit een gat?!
En heb ik in beide oren
doedestieds een lollie had!

Dreug ik daor een rooie pette,
ha'k een puppe in de mond?
Stao ik in die volle kaemer
wel mit beide bienen op 'e grond?

Is 't een foto van een jaordag,
die van Annegien en Bas?
'k Was et hielemaol vergeten,
omda'k veur 't eerst... dronken was!

Harmen Houtman

maendag

29

meie

weke 22

deensdag

30

meie

*De broek op 't vethaokien hebben
(wodt wel zegd aj' meer as genoeg eten hebben;
Noordwoolde)*

2006

Werelddag van et niet-roken

Zunne op 05.25, zunne onder 21.50

woensdag

31

meie

weke 22

donderdag

1

juni

*We zullen d'r de buis bi'j uutgooien
(hadde an de slag gaon; De Langelille, Ni'jtriene)*

2006

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Elle

Een elle is een bepaolde lentemaot, en het ongeveer de lengte van een onderaarm. Ie konnen zeggen *Ik moet zovule elle stof hebben* of *D'r zat twie elle en een vorrel an die lappe*. Mar d'r bin ok mooie gezegden mit dat woord:

Zien heufd is (him) gien elle laank - hi'j is gauw kwaod (De Hoeve, Hooltpae, Ni'jberkoop, Oolde- en Ni'jlaemer, Oosterwoolde, Scharpenzeel, Wolvege)

Mien geduld is gien elle lang - ik heb niet zo hiel vule geduld (Spange)
Zweren en zwetsen kan hi'j goed, mar 't is me gien praot weerd, et is gien elle laank (Noordwoolde)

Hi'j is zo slecht as ketoen van twie centen de elle (Wolvege).

...van ien cent de elle (Scharpenzeel)

...van drie centen de elle (Blesdieke)

Van de elle op 'e vuuf vorrel lopen - niet weten waj' doen moeten (Scharpenzeel)

En veur wie et niet wet, een *vorrel* is et vierde diel. Zo is twie elle en een vorrel twie elle en een vierde diel van een elle. Bi'j bi'jglieks *een vorrels jaor* gaot et om drie maonden.

Buurtschoppen

Twie buurties op 'e Fochtel

De Polle

Dit is de naeme veur et buurtien daor as de Mardiek op 'e weg deur De Fochtel uutkomt. Et was tot et greven van de Appelschester Vaort (1817) en et deurtrekken van de weg van de Hoek of naor Medhuzen (in 1894) eins de kern van et dörp. D'r stonnen een tal boerderi'jen (de 'polleboeren'), d'r weren een peer kefé's (Berga an de kaante van de Mardiek en Mulder d'r tegenover), en d'r stonnen ok wat husies veerder de oostkaante uut. Et was ok et plak daor van 1887 tot 1920 twie keer jaors kermis en jaormark holen wodde.

Et Zuud

Zo wodde et diel van et dörp wel anduded an de zunnekaante van de Mardiek. Die Mardiek was altied een belangrieke verbiening mit Oosterwoolde en daor die ansleut op 'e Fochtelweg lag eertieds dan ok meer de kern van et dörp (hierboven beschreven). Zo kan et gebeuren daj' in oolde beschrievingen lezen dat de karke in et *noorden* staot (o.a. in *De Tegenwoordige Staat van Friesland*, 1789). Nao et verdwienen van de verbiening mit Oosterwoolde via de Mardiek deur et greven van de Opsterlaanse Compagnonsvaort (in 1817) en de anleg van de weg van de Hoek of richting Oosterwoolde via Medhuzen (in 1895) kwam de 'kern' van De Fochtel staorigan te liggen daor hi'j now nog ligt. Mit de anduding *Et Zuud* in stokken van veur 1900 wodt dus eins et gebied an de zuudkaante anduded (in et verkoopboekien uut 1878 bi'jglieks: 'gronden (...) ter weerszijden van den zandweg, op het zuid te Fochteloo'.)

Uut: *Veldnaemen van Stellingwarf, diel 4, De Fochtel*, Otto de Vent, Oosterwoolde, 1991

vri'jdag

2

juni

zaoterdag

3

juni

weke 22

*Et is zo bros as bri'j
(breekber; Munnekeburen)*

2006

Eerste pinksterdag
E.K. 01.06

Twiede pinksterdag

zundag

4

juni

maendag

5

juni

weke 22/23

*Zo, beginnen jow de kienderschoenen ok te klemmen?
(begin ie ok al naor de maegies te kieken?; Buil)*

2006

De grote vuurvlinder

De Rottige Mienthe in West-Stellingwarf is et ienige plak in Friesland waor as nog disse vuurvlinder veurkomt. De grote vuurvlinder is een slim kwetsber insekt. Et leefgebiet van disse dagvlinder bestaot uut een uitgebreid moerasgebiet waor hi'j nektar drinkt en zocht naor hunningdauw. De eigies wo'n veural legd op de grote waeterzoering, de voedselplaante veur de roepen. De vlinders bezuken vaeke de bloemen van keuninginnekruid, stiekels en katestatten.

De grote vuurvlinder wodde in 1915 ontdekt bi'j Scharpenzeel en kot daornao langs de Lende. Wolvege was lange tied et centrum waor vlinderverzaemelaers naortoe trokken om exemplaoren te vangen. Ze kwammen alderdeegst uut Amerike. Ok wodden vlinders deur kiender vongen om ze an verzaemelaers te verkopen.

Bi'j et beheer van de leefomgeving van de grote vuurvlinder gaot et om et behoold van kilometers lange stroken van geschikte plaantegrui of om honderden hektares verveningslaandschap waor verschillende geschikte plaanten in veurkommen. Butendat is de toevoer van niet vermost en niet versmerigd waeter belangriek.

De Rottige Mienthe slöt wat de oppervlakte angaot an bi'j de Weerribben, een aander leefgebiet veur de vuurvlinder.

De prachtige oranjerooie vlinder vligt in de periode juni-half augustus. West-Stellingwarf was de eerste gemiente die al veur de Twiede Wereldoorlog de vlinder bescharmde. De grote vuurvlinder is sund 1973 wettelik bescharmde in de Netuurbescharmingswet.

Wiebe Scheenstra

Indus

(Indiaan)

Een *Indiaan* an de zudelijke steernhemel, dat zoj' niet verwaachten. Toch wodde dit sterrebeeld deur Johann Bayer zo benuumd, en dat dee hi'j ter ere van de inheemse Amerikanen die de Europese ontdekkingsreizigers tiedens heur speurtochten tegenkwammen. *Indus* kuj' an de zudelijke steernhemel vienen tussen drie voegelsterrebeelden: Tucana (toekan), Pavo (pauw) en Grus kraanvoegel).

Ien van de steerns uut dit sterrebeeld is *Epsilon Indi*. Die steern staot op goed elf lochtjaoren van oons of en is mar even kleiner in omvang as oonze zonne. Wetenschoppers vunnen de steern belangriek genoeg om te onderzeken as d'r ok planeten bi'j heurden en as d'r bewiezen weren van buteneerds leven. Doe de astronoom Frank Dale in 1960 naor tekens van leven in et universum begon te zuken, was disse steern ok ien van zien doelwitten. In 1972 zocht de Copernicussatelliet vergees naor lasersignalen van Epsilon Indi.

Joop van Lier

deensdag

woensdag

6

7

juni

weke 23

juni

*Hi'j slat deur as een bliende vinke
(Hooltpae)*

2006

Zunne op 05.21, zunne onder 21.57

donderdag

vri'jdag

8

9

juni

weke 23

juni

*Hi'j beerde zeuven zakvol
(hi'j prees beheurlik, ok: hi'j schepte geweldig op;
Makkinge, Ni'jberkoop)*

2006

Ofstappen

Zoemers vergeederen de plattelaansvrouwluden niet. Mar om toch wat gedoente mit mekaander te hopen, gaon we de hieltied mit mekere te fietsen. Ie staon d'r wonder van te kieken hoe vlogge as die vrouwluden nog binnen. D'r is iene bi'j van al krapan zeuventig jaor. Aj' zien hoe as zi'j van de fiets ofstapt, wat dat anbelangt dot ze niet onder veur iene van achttien. Et is nogal een gewoepst vrommes, en ze fietste die keer veur me uut.

Doe wi'j dan evenpies een pitstop maeken zollen, zag ik et veur mien ogen gebeuren. Ze maekte een slag over et stuur henne, en plof... daar zat ze in de baarm. De fiets scheuf een aentien veerder in de boswal, as hadde ze him daar zels hennezet. Niet te geleuven! Now, as dat niet een stunt van de boverste plaanke is, weet ik et niet meer. 'k Moet d'r wel bi'j vertellen, ze gaot op fitness, dat schilt netuurlik. Mar om op disse maniere van de fiets of te stappen, dat doen niet vule heur nao!

Sjoukje Oosterloo

Amelaand

*blote voeten
ribbelzaand
vliegeren
west van Ballum*

*fietsend
naor et grote straand
vuurtoren klimmen
in Hollum*

*dan een glassien
op een terrassien
en nao een weke vlogge
naor Steggerde terogge*

jan oosterhof jr.

zaoterdag

10

juni

weke 23

zondag

11

juni

maendag

12

juni

weke 24

deensdag

13

juni

Et husien bi'j de Sas

Et karakteristieke husien bi'j de Sas in Sunnege kennen een hieleboel meensken die graeg kuieren of fietsen wel. Et was veur heur dan ok even flink schrikken doe in jannewaori 2004 et husien tot an de grond toe ofbreuken wodde. De bewoners, de familie Schipmölder, hebben et liekewel in een goed half jaor tied weer opni'j, zowat in de oorspronkelijke staot, opbouwen laoten. De ni'jbouw was neudig omdat et oolde husien, dat van 1928 was, de hieltied meer verzakken gong deur de drok van de diek. An de veurkaante, de kaante van de Lende, liekt et as het et husien twie verdiepings. An de achterkaante is te zien dat de onderste verdieping min of meer in de diek ligt en et huus dus drie verdiepings telt, een bouwvorm die gebruikelik is bi'j zonuunde diekhuzen.

Juust omdat et huus zo goed in et laandschop past en van ooldsher bi'j de - onderhaand niet meer warkende - sluus heurt, kan iederiene wies wezen mit dit verni'jde paand. Een mederne bungalow zol op dit plak hielemaole uut de toon valen. Et ni'je huus is van binnen medern, mar d'r is bi'j de herbouw wel gebruik maekt van oold materiaol, zodat de sfeer beholen bleven is. Ok now is op de eerste verdieping weer de woonkaemer te vienen en van daoruut hebben de bewoners een schitterend mooi uutzicht. Et is d'r echt genieten van de prachtige netuur mit waeter, riet, voegels en bloemen en ze kun d'r sfeervol en komfertaobel wonen. Kotom: een heerlijk plakkien!

De melkbusse

De melkbusse liekt veur de boer al weer een hiel schoft verleden tied. Toch is et nog niet zo lange leden dat d'r nog febrieken weren die bussemelk ontvongen. De febriek in Staphorst was de laeste febriek daor dat nog gebeurde. De boer mos over op een melktank, of eers stoppen mit zien bedrief. Et wodde veur mennig kleine boer staorigan een hiele opgaove om et vol te holen en een boel besleuten om d'r mar mit te stoppen.

De meeste boeren huurden indertied de melkbussen van de febriek, mar d'r weren ok genoeg die heur eigen melkbussen hadden. De huurbussen mossen inleverd wodden, mar de meeste boeren drokten d'r wel een stokmennig achterover.

Op de raand van de melkbusse ston mit keuperen ciefers je lidnummer en op et deksel de ofkotting van de naeme van dat lid, bi'jglieks P.G. Et lidnummer van de dattigliterse melkbusse staot vandaegede-dag op de melktank van 10.000 liter inhoud...

Toch is de melkbusse niet hielemaole verleuren gaon. Daenk mar es an et schieten mit melkbussen in de tied van oold en ni'j. Ok bi'j boeregezinnen ziej' nog wel es ien of twie in de hal staon, mit bi'jglieks een schilderij van heur boerderi'je d'r op. De melkbusse dot bi'j eren dienst om kiepevoer of knievoer in te beweren of kalvermelk veur de kalver die in 't laand lopen en soms ziej' ze alderdeegst as brievebusse!

Koop Gorte

woensdag

14

juni

donderdag

15

juni

weke 24

*Eerst mossen ze trouwen en doe is 't overbeterd
(en doe kwam d'r toch gien kiend;
Berkoop, Makkinge, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae)*

2006

vri'jdag

16

juni

zaoterdag

17

juni

weke 24

*Overdaod is altied verkeerd,
behalven bi'j dieken en dammen
(Donkerbroek)*

2006

Puzeltien

Aj' de goeie woorden die in de omschrievings vraagd wodden op de stippen en strepen invullen, ontstaot op de strepies, van boven naor beneden, nog een woord.

. . . -	Stellingwarfs veur 'onkruid'
. . . . -	doej' as et lange dreuge is
. . . -	hemellichem
. . . -	min weer mit donder en bliksem
. . . -	Stellingwarfs veur 'schaduw'
. . . -	zommerse maond
. . . -	niet koold mar
. . . . -	zommerse klus
. . . -	kuj' even op bekommen
. . . . -	jaorgetiede

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

As de eksters schatteren, komt d'r een gaast

Et bovenstaonde gezegde komt van Ni'jberkoop, mar een boel ere Stellingwarver dörpen kennen et ok, mar dan soms weer een betien aandere. As de mooie, glanzende zwat-witte voegel drok is, of eers opvaalt, gef't hi'j in elk geval an dat d'r wat an de haand is:

We kriegen vandaege vesite, want de eksters lopen an de deure toe (Buil)
As d'r eksters vlak bi'j de deure kommen en om huus henne hippen, komt d'r volk (Donkerbroek, Ni'jberkoop, Spange)
As de ekster tekeergaot, kriej' wat van de post (De Blesse, Peperge)
'We kriegen volk' zee mien moeder wel, 'de eksters schetteren/schatteren op 'e dam' (Steggerde)
De ekster mag op 't huus niet schatteren, want dan zal d'r een starfgeval wezen (Berkoop)

De ekster komt liekewel ok in vergeliekings veur:

Wat is ze opsierd mit gleensterende sierraoden, ze liekt wel een ekster (Spange)
Hi'j schettert as een ekster (De Hoeve)
Zo bertaol as een ekster (De Hoeve, Donkerbroek)
Zo bont as een ekster (verspreid in West-Stellingwarf, Berkoop, Makkinge)

Vaderdag
L.K. 16.08

zondag

18

juni

maendag

19

juni

weke 24/25

*Die kwam aorig bescheten omme
(benaodield, bedreugen; Berkoop,
De Fochtel, Oosterwoolde)*

2006

Begin van de zoemer 14.26 M.E.Z.T.

deensdag

20

juni

woensdag

21

juni

weke 25

*'t Is een betien een rauwbokser, mar as hi'j 't doen wil
kan hi'j ok knap bescheuren praoten
(keurig, beschaefd; Noordwoolde)*

2006

Midzoemernaacht

*waarm en duuster is de naacht
tilt van alderhaande geuren
zachies risselt de wiend
deur et eupen raem

et dekbedde vergeten op 'e stoel lat
onbescharmd mien liefste in donker
fiene druppelties bedekken as perelties
glaanzend zien blote lief

mien lippen bereuren de vochtige huud
wodt now wakker mien lieverd
de naacht is te mooi om te slaopen

lao'we speulen jow weren sultan
een zeerover en ikke jow buit
disse naacht hej' mi'j in de macht

mien macho in diepe rust
wet niks van mien zinnen
het gien benul van mien lust*

Roely

Uut DE OVEND van juni 1976

De oolde Kuunder (1) (Wube Lamers van de Kuunderwal)

Lange koj' nog de oolde kolken zien in de hujlanen van de oolde Kuunder die iens een revier was en now al lange et Tjongerkenaal is. Hoe kroem de Kuunder wel was he'k wel es vertellen heurd van oolde meensken die dat nog wussen. Zo ok van een hujveerder die d'r wark van hadde om veur de boeren et huj de Kuunder langes te veren en die soms een ure veren hadde en dan nog haost niks opscheuten was, zo kroem was hi'j. Mar wat zal et d'r mooi west hebben. Et waeter was zo zuver dat de meensken d'r gewoonweg thee en koffie van zetten en d'r zo ok wel van dronken.

De tolbrogge was wel de overgaankstee waar de meensken langes mossen van Berkoop naor Ooldehoorn en De Gedië en aandersomme. D'r ston een bod bi'j en de heer Willinge Prins had vroeger al rechten van Napoleon kregen om daor tol te heffen over de Kuunder. De Siebe Annesen hadden een grote boerderi'je op de brink, ok tegen de Kuunder an, en hadden uutgestrektheden laand en bossen, en melkten veur die tieden al een hieleboel koenen. Nog lange koj' uutstiksels van de ronde punten zien, mar laeter is alles verdwenen. Et waeter had zien vri'je beloop, en zo kon et gebeuren dat mit een westenwiend et zewaeter zo veer opstouwde dat et an de hujlanen onder Berkoop toe kwam. Et oolde harbargien mit boerderi'je van Albert en Jaanke was al zoe'n schilderachtige stee mit et mooie verandegien d'r veur, waar een wandeler of een reiziger mit peerd en waegen vaeke mooi even uitrusten kon. Laeter is de wipbrogge kommen mit et brogwaachtershusien, doe de Kuunder recht maekt is. Doe was et nóg wel een schilderachtige stee, mar toch de wilde stroom was d'r niet meer, al laggen de kroeme kolken d'r in mien jongesjaoren nog al.

(Lees veerder op et volgende blattien)

Zunne op 05.19, zunne onder 22.04

donderdag

22

juni

weke 25

vri'jdag

23

juni

*Die muuite kuj' je wel beschonen
(besperen; verspreid)*

2006

Sint-Jansdag

N.M. 18.05

zaoterdag

24

juni

weke 25

zundag

25

juni

*Zunig, bessien, zunig,
mit een jaor kriegten we een ni'je klokke
(wodt zegd om veural zunig te wezen; Makkinge)*

2006

De oolde Kuunder (2) (Wube Lamers van de Kuunderwal)

D'r beston ok nog een verhaeltien over een stee waar meensken woond hadden, zo ienzem as 't mar kon. Et huus ston d'r laeter al niet meer, mar an de appelbomen en beiepollen koj' nog dudelik zien, dat daor een huus staon hadde. We zeden altied van 'Rookspolle' en d'r moet dan ok een zekere Teunis Rooks west hebben die daor woonde mit zien gezin. 't Zal een klein boertien west hebben, die zommers wat warkte bi'j de ien of aandere boer om wat bi'j te verdienen. Die woonde an de zuudkaante van de Kuunder. De ienigste burenen die ze hadden, woonden an de aandere kaante van de Kuunder. Et weren een zekere Douwe en zien vrouw en kiender. Om bi'j mekeer te kommen hadden ze een botien in de Kuunder liggen, en zo winteraovens en ok wel zomer- en haastaovens kwamen ze een boel bi'j mekeer. Et was dan wel hiel gezellig zo mit de ienigste burenen onder mekeer. Nao de koffie wodde dan ok een borreltien schonken en Douwe luste graeg iene, mar kon d'r niet zo best tegen.

Op een aovend was et wel wat riekelik laete wodden. 't Was bi'j de haast en deur de lochte maone konnen ze bi'j 't waeter nog wel goed zien. Hi'j had iene te vule had en mos de Kuunder nog over mit de vrouw. Ze hulpen him de boot in, en zien vrouw ok. Douwe nam de veerboom en zee: 'Now kan ik mi'j wel redden,' en zette krachtig van wal. Mar et was wat al te krachtig, want et botien kaantelde omme en Douwe en de vrouw laggen allebeide in 't koolde waeter te spattelen. Et meerste wark hebben ze doe nog had mit zien vrouw, want deur de lange rokken van doe, die ze doe dreugen, wodde et meenske zo zwaor, dat ze now en dan koppieren onder gong en de zieken haost kwiet raekte. Mar mit verierende krachten van 't hiele gezin van Rooks kregen ze et echtpeer toch weer op et dreuge. Doe mar weer deumat in de boot, en netuurlik wat veurzichtiger, zetten ze Douwe en de vrouw over. Die zullen wel gauw onder de wol kreupen wezen om weer een betien waarm te wodden.

*Eerst zocht een man een vrouw
die koken kon as zien moeder,
now zocht hi'j een vrouw
die drinken kan as zien vader..*

*Koffie moet zo zwat wezen as de hel,
zute as et eerste tutien van een maegien,
en zo hiete as de moeder die daor van heurt...*

Optekend deur Zwaantje Oosterhof-Jonkers,
vertaeld deur Jan Oosterhof sr.

maendag

26

juni

weke 26

deensdag

27

juni

*Wat uut bestuur wezen
(een betien ziek wezen; Buil, Else, Noordwoolde,
Oolde- en Ni'jlaemer, Scharpenzeel)*

2006

Zunne op 05.22, zunne onder 22.04

woensdag

28

juni

weke 26

donderdag

29

juni

*De beverd kriegten van de geeuwhonger
(hiel arg beven; Blesdieke, Ni'jtriene)*

2006

Worms

Wat gaoj' doen vandaege?

Henn' te visken.

Visken?

Ja.

Oe, hej' worms?

Ja, mar 'k gao toch!

Jan Veldhuizen

vri'jdag

30

juni

zaoterdag

1

juli

weke 26

E.K. 18.37

zundag

2

juli

maendag

3

juli

weke 26/27

Buurtschoppen

Hielendal an et aende van et pattien, op et laeste stok van een ribbe van niet uutveende grond tussen de vol gruude petgatten, staot een tente die zoemers aachter et riet zowat hielendal niet te zien is. D'r omme toe staon de struken en plaanten zoas de netuur ze d'r henne poot het. An de Scheenekaant gruude een lote van een klaeterjaeger uut tot een machtige boom, die veur zien wottels hoolvaaste kregen het in de taoie venegrond. Now hangt hi'j schieve boven et waeter en as d'r in de tente gien kiender west weren, zoj' d'r de hiele dag niet vule meer heuren as et klaeteren van de blatties en et risselen van et riet onder om de stamme.

Et liekt as de tente daor altied staon het mit alles d'r omme toe, mar zo is et niet. Eerdere bewoners hebben him mitneumen van een plak daor alle vene al uutbaggeld was. Een tente ligt gauw genoeg tegen de vlakke. Wat losse teerde plaanken an de buterkaant, et fletsrooie beddeschut, de roeterige hoolten schostien an ien stok, wat dunne spanten en latten, dat is zowat alles. Mit mekeer, mit taofel en stoelen en niet te vergeten et kassien mit de potten en pannegies, nog gien turfbok vol. Gien dri'j hoeft d'r veur eupen daon te wodden. In iene dag is de tente ofbreuken en weer opbouwd op ni'je fonnementen van turf en mit ni'j riet op et dak. Mar in de bedstee ligt weer et oolde stro. Dat is nog niet zo veer dat ze et in et waeter douwen en dat et mit een zettien van de kaant ofdrift om argens staorigan in de modder te zakken, of onder wat elzen tussen riet en scheren hangen te blieden.

Wie woonden d'r zo veur en nao in die tente? Jouke en Griet, Anne en Haarmke... gao mar deur. Now woont d'r een turfmaeker mit zien wief en een stok of vier kiender. Geert en Rom, dat bin de beide jongsten. Die gaon nog niet naor schoele en speulen en frosselen de hiele dag mit mekeer. Een lange, smalle gröshoeke rikt van heur huus an de laeste plaanke in et voetpattien toe, schuin tegenover et boerespul van Auke en Gees.

Uut: *Wiend in et riet*, Dirk Kerst Koopmans, Oosterwoolde, 1983

De keuninginnepage

De keuninginnepage wodt in oonze omkrieten zelden zien. In 2004 wodde mar ien exemplaor bi'j de vlinderstichting meld. De vlinder wodde doe in meie in Appelsche zien.

De laeste tientallen jaoren is de keuninginnepage zowat uutsturven en is in veul lanen wettelik bescharmd. Et weerommelopen van de soort komt veural deur et gebruik van bestriedingsmiddels. Aenlik zollen de plaanten waarvan de roepen van de vlinder leven, bescharmd wodden moeten. De kleurige roepen van de keuninginnepage eten et blad van wottels, wilde wottels en van venkel. Butendat kun ze alliend leven op et blad van onbespeuten wottels.

In Oosterwoolde wodden in 2004 twie roepen vunnen op een winterwottel. Mit de gele grondkleur en langs de ranen van de veurvleugels een smalle en een briede zwatte baand is de keuninginnepage een opvalende grote dagvlinder. Kenmarkend is et stattien op de aachtervleugels en de twie roestbrune oogvlekken.

De keuninginnepage vligt hier in meie en juni.

Wiebe Scheenstra

deensdag

4

juli

weke 27

woensdag

5

juli

*Een gezicht as een beuzeling veur een geutsgat
(Wolvege)*

2006

Zunne op 05.27, zunne onder 22.01

donderdag

6

juli

weke 27

vri'jdag

7

juli

*Ziej' de bi'zsunne links komt d'r nat weer,
ziej' de bi'zsunne rechts komt d'r dreug weer
(Spange)*

2006

Lepus

(Haeze)

Lepus is een nogal indrukwekkend sterrebeeld en is makkelijk te vinden, omdat hi'j onder et sterrebeeld Orion staot en boven et sterrebeeld Columba (doeve). In de ooldhied gong de *haeze* deur as de stoel van de grote jaeger Orion. De Iegypteners zaggen him as de boot van Osiris. De Grieken en de Romeinen gavven him de naeme Lepus. Omdat Orion de veurkeur hadde om op haezen te jaegen, was et mooi om d'r iene an zien voeten an de hemel te plaetsen.

De steern *R Leporus* wodt deur sommige waornemers vergeleken mit een bloeddruppel an de hemel. Et is een veraanderlike steern, die deur J. Russel Hind, een Britse astronoom uut de negentiende ieuw, de 'karmozijnrode ster' nuumd wodde. Hi'j is et mooist te zien as hi'j zien grootste helderhied beriekt het. De steern wodt ok wel *Hinds steern* nuumd.

Joop van Lier

Kuieren in Ni'jhooltpae

De Weembos

De Weembos ligt, aj' vanuut et dörp de Binnenweg opgaon, an de linkerkaante. Jim zien daor een bried pad en dat is de toegaank tot de bos. Al hiel gauw kuj' rechtsof en veur de kuier is dat et mooiste om te doen. Krek as bi'j de kuier deur de Sparrebos kuj' et beste de hiel-tied rechts anholen, mar ok hier bin wat meugelikheden om wat midden deur de bos henne te slingeren, waordeur ok disse tocht wat langer wodt.

Jim zullen ontdekken dat disse bos wat aandere van struktuur is as de Sparrebos, mar beslist niet minder mooi. Rustig dwaelend deur de bos en genietend van de rust koj' op et punt daor aj' linksof moeten en even laeter zien jim rechts et bried pad daor jim de kuier begonnen binnen. Een anrikkemedasie van mien kaant is om de beide kuiers, as jim daor de moed en energie veur hebben, es an mekaander te kneupen. De auto laoj' dan staon an de Stellingenweg en ie lopen dan langs de Karkeweg, mit links de Hervormde karke, naor et dörp. Bi'j de kru-sing daor et beeld van de takkenbiender staot gaoj' rechtsof naor de Weembos.

Ik weens jim hiele mooie kuiermiddaegen of aovens toe in de bossen van et dörp daor ik geboren en getogen bin!

Jan Oosterhof sr.

zaoterdag

zundag

8

9

juli

weke 27

juli

*Aj' Oonze Lieven Heer van et kruus
of bidden en ie bin bi'j de gaeten dichte...
(tsja, as... mar zo is et niet/zal 't niet wezen; Steggerde)*

2006

V.M. 05.02

maendag

deensdag

10

11

juli

weke 28

juli

*Hi'j was in de biester
(in de warre; De Blesse, Blesdieke, Makkinge,
Oosterwoolde, Peperge)*

2006

kamperen

*een vlak lappien grös
mit plak veur de bus
een poede vol stokken
dan moet et wel lokken*

*een aende al reden
de files vermeden
slim mu en versjouwd
zi'j lest en hi'j bouwt*

*wat stokken te min?
we hadden ze toch markt?
waor moet die stange in?
daenk ie dat dit zo warkt?*

*de buurman tegenover
bemuuit him d'r mit
hi'j is zoe'n uutslover
die wet hoe et zit*

*da's eulie op 't vuur
en leidt tot flinke ruzie
volgend jaor gien gezeur:
gewoon weer in een husien!*

jan oosterhof jr.

Uut DE OVEND juni 1976

Wube Lamers van de Kuunderwal

D'r bestaon nog wel wat van die oolde verhaelen.

Zo is d'r ok nog iene van de brogwaachter Garriet Oosterhof, die graeg bi'jen hebben wol. Now, hi'j kreeg een peer zwaarms van Albert, zien buurman, want die hadde een hieleboel körven mit bi'jen. Mar aj' imker wodden willen, moej' een boel leren, en Albert, die daor betoefd in was, gaf him daor tussentieden les in. Mar hi'j had wat een eigenaorige leermethode. Garriet mos alles doen zo Albert et zee, en doe de bi'jen ommejacht wodden mossen, zee hi'j tegen Garriet: 'As de bi'je tuut, moet hi'j d'r uut.' Dus d'r mos een lege körf op de körf mit et volk zet wodden en dat mos dan mit krammen vaaste. Dit mos Garriet op bevel uitvoeren. Dat dee hi'j dan ok prompt.

Mar Albert vergat om te zeggen dat hi'j de ielgatten ok nog dichtestoppen mos, en doe Garriet begon te kloppen om et volk over te jaegen in de lege körf, stroomden de bi'jen tot de ielgatten uut en pakten Garriet van alle kaanten an. Hi'j mos in huus vlochten en Albert lachte him kroem netuurlik, mar nam doe et wark even over en stopte vlogge de ielgatten dichte. Garriet kwam ok weer buten en hi'j paste laeter wel goed op, dat him dat niet weer overkwam. Zo moej' deur zeer doen goed wodden. Albert was een hadde leermeester, mar misschien wel een goeien iene.

woensdag

12

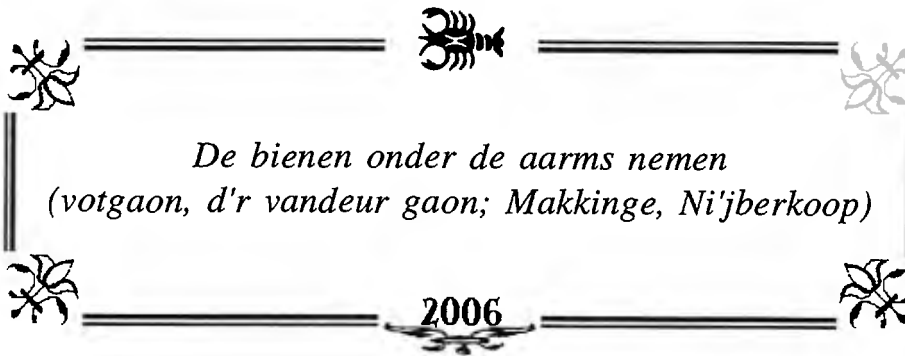
juli

weke 28

donderdag

13

juli

vri'jdag

14

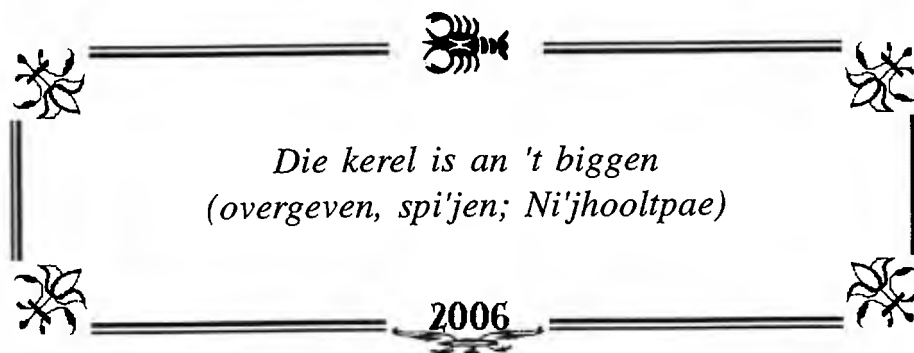
juli

weke 28

zaoterdag

15

juli

zondag

16

juli

maendag

17

juli

weke 28/29

*Hi'j het de aep binnen
(het genoeg geld verdiend; De Fochtel, De Haule,
Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae, Oosterwoolde)*

2006

Begin van de hoonsdaegen

deensdag

18

juli

woensdag

19

juli

weke 29

*Gelok huust niet bi'j overdaod
(Hooltpae)*

2006

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Die het een bek as een klompe

Disse utdrokking wodt in Noordwoolde wel bruukt om an te geven dat die persoon een grote mond het. In et Stellingwarfs Woordeboek (diel 1) staon bi'j et woord *bek* nog een hieleboel ere utdrokkings en gezegden daor dit woord in veurkomt. We kun ze lang niet allegere op dit blattien kwiet en hebben d'r daorom mar een tal veur jim uutzocht:

Et aende in de bek hebben - hiel muui wezen (Hooltpae)

Hi'j het de bek nooit stille - hi'j praot an ien stok deur (Buil)

Hi'j het wat te vule in de bek - hi'j het een te grote mond (Oosterwoolde)

Hi'j is slim roeg in de bek - bruukt veul groffe woorden (Berkoop)

Hi'j zit d'r altied mit de bek tussen - hi'j bemuut him overal mit (Buil)

Die het de bek altied in 't vierkaant - die het altied et hoogste woord (Makkinge, Wolvege)

Daor hoej' now vot niet mit de waarme bek henne te lopen - dat hoej' now niet mitien deur te vertellen (Ni'jberkoop)

Ze hebben et 'm mal an de bek smeerd - ze hebben et him mitien verkocht veur een veul te hoog bod dat hi'j dee (Buil, Ni'jhooltpae)

Hi'j kan et bekkien aorig goed ruren - hi'j kan zien woord hiel goed doen (Noordwoolde)

Die het een bek as een biele - zoe'n bek het iene die veul scharpe, roege en hadde opmarkings maekt (Steggerde)

Een bek as een scheermes - iene die de hiel tied op een scharpe meniere wat zegt (verspreid)

Een bek as een sloffe - een grote mond (Buil, Ni'jhooltpae, Noordwoolde)

Ze hebben 't him mal om de bek smeerd - ze hebben him ongezoelten de waarhied zegd (Ni'jhooltpae)

De bek gaot him altied an - hi'j praot altied an ien stok deur (Berkoop, Wolvege)

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon, invuld wodden. In elk volgend woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	mitklinker
. .	pers. veurnaemwoord
. . .	bepaalde boom
. . . .	niet aarm mar
.	Europeaan
.	netties
.	een boel kleuren hebbende
.	verschrikkelik

Zunne op 05.43, zunne onder 21.48

donderdag

20

juli

weke 29

vri'jdag

21

juli

*Hi'j het d'r niks an bejacht
(gien veurdiel van had; Makkinge)*

2006

zaoterdag

22

juli

weke 29

zundag

23

juli

*De zunne het een stok in de bek
(zegd as d'r een wolke veur de zunne zit, zodaj' alliend et
boverste en et onderste van de zunne zien; Steggerde)*

2006

Raodselties

Van Vrouw Bult-Buldstra van De Fochtel kreeg de ofdieling Woordeboek indertied de volgende raodselties:

1. *Hoolten husien, keuperen klusien,
mit een dri'jer an 't gat,
rao, rao, wat ding is dat?*
2. *Twie bien zat op drie bien,
mit ien bien op zien kni'je.
Doe kwam vier bien,
en beet twie bien in ien bien.
Doe kreeg twie bien ien bien,
en smheet vier bien mit ien bien.*
3. *De keuning van Iegypte,
had een ding dat wipte,
tussen de bienen
en onder et gat,
rao, rao, wat ding is dat?*

Oplossings: 1. een koffiemuele, 2. een schoemaaker die beten wordde deur een hond, 3. een peerd.

Buurtschoppen

De streekdorpen die in de 12de en 13de eeuw ontstonden, waren weer onderverdeeld in een aantal buurten die bestonden uit groepjes dicht bij elkaar staande huizen en boerderijen. De bewoners van deze groepjes huizen en boerderijen maakten onderlinge afspraken over wederzijdse hulp. Soms ontstonden groepjes huizen in de buurt van een sluis of een café. Ook Slijkenburg en Schoterzijl zijn ontstaan bij een sluis. In het dorpsgebied van Spanga waren er naast Slijkenburg ook nog de buurten Oude Linde, Blauwhof, Voetpad, Nieuweweg en het buurtje rond café De Veehandel, waar aan het eind van de 19de eeuw ook een zuivelfabriek heeft gestaan. In Spanga vinden we verder de *Zeuenbuurt*. De Zevenbuurt of Zeuvenbuurt is een buurtnaam voor enkele huizen die aan weerszijden van de Spangahoekweg staan, in de buurt van de Spangabrug over de Scheene. Brouwer veronderstelt dat de naam is ontstaan doordat er oorspronkelijk zeven huizen aan weerszijden van de weg stonden. We vinden de naam Zevenbuurt echter ook in het Echtener veld aan de westzijde van de Tjonger, waar nabijgelegen land *De Lange Zeven* wordt genoemd. Het kan dus ook zijn dat de buurt genoemd werd naar een nabij gelegen stuk land dat bijvoorbeeld zeven mad was. De naam *Zeuvenbuurt* in Spanga is al oud. We vinden de naam in ieder geval al op een kaart van Petrus Schenck uit 1706.

Enkele buurten, zoals rond de bekende boerderij de Blauwhof, zijn nagenoeg geheel verdwenen. Toch had men tot in de jaren dertig van de 20e eeuw ook in dit buurtje een eigen begrafenisvereniging. In iedere buurt maakte men afspraken over onderlinge hulp. Naast de begrafenisvereniging van de burens rond de Blauwhof was er ook een in Slijkenburg, en natuurlijk bestonden ze ook in andere dorpen van de Groote Veenpolder.

maendag

24

juli

deensdag

25

juli

weke 30

*Iene de bos insturen
(misleidend ofschepen; Oolde- en Ni'jhooltpae)*

2006

Zunne op 05.53, zunne onder 21.38

woensdag

26

juli

donderdag

27

juli

weke 30

*Ik bin dronken
Scheer me de bonken
Scheer me de bek
Ik bin gek
(Ni'jberkoop)*

2006

Ooievaartien, lepelaartien
over et kientien wat jow brochten, now een weke leden,
weten jow dat ze iens niet praot en iens niet lopen kan,
dat ze hieltied janken gaot mit heur montien eupen,
ikke wil dat zussien niet, mar een aander kientien,
breng me een breurtien net as Piet, jow weten wel, mien vruntien!

Jongen, as jim soms bi'j toeval hier of daar een nussien vienen, of in
anbouw of mit eigies of mit een klein voegelkiend.
Daenk dan even dat ze dat nussien daar mit liefde bouwden, dat daar
kleine voegeloolden ploeterden en hadde sjouwden.
Stel jim veur dat jim moeder doe jim in de wiege laggen, daar inie-
nen in de kaemer kwaoie reuzen ankommen zag.
Voegelties bin net as moeders, hebben net zo goed verdriet,
flinke echte jongen storen voegelnussies niet.

*Optekend deur Zwaantje Oosterhof-Jonkers,
vertaeld deur Jan Oosterhof sr.*

vri'jdag

28

juli

weke 30

zaoterdag

29

juli

*Hi'j het de bok an 't touw
(hi'j het een borrel op, is dronken; Blesdieke,
De Fochtel, Else)*

2006

zundag

30

juli

weke 30/31

maendag

31

juli

*Et smaekt him as Jochem de bollebroggen
(et smaekt him hiel goed; Buil, Ni'jhooltpae)*

2006

Hoge Nood

Opeen mooie zoemerdag maekten wi'j mit een stok of tien vrouwluden de bossen van Stienwiek en ommelanen onveilig. Een himpe brood en een flesse koffie in de tasse. Et brood zollen wi'j op een smoek plakkien wat behemmelen en mit koffie votspoelen.

Doe et zo wied was, zaggen we een baankien waor as wel een stokmennig vrouwluden op zitten konnen. De aanderen gongen wel op een klieid in et grös zitten.

Mar zover was et nog niet, allemaole hadden ze hoge nood en daor mos eerst mit ofwarkt wodden. Gelokkig stonnen d'r dikke bomen genoeg in de bos, dat gaf gien perblemen.

Ik ston dat zo allemaole es an te zien, mit mien gat op 'e pakkiesdregger van mien fiets. 't Was een alderaorigst gezichte, al die fietsen op 'e riegel tegen een boom. 't Leek wel as weren ze te koop.

Doe kwammen d'r een stokmennig meensken langs fietsen, die weren zo te zien ok een daggien uut. De laeste was een kerel. Doe hi'j an mi'j toe was, zee hi'j: 'Vrouwluden, daenken jim wel om et schotteltien?'

Sjoukje Oosterloo

Tuun

*Mien levenstuun staot in volle bluii.
Vrundschoep kleurt him zunnig geel.
Vurige liefde, felrood, de passie
staorigan verblikt naor zaacht rose.*

*Hoop lat witte bloempies
oplochten in 't schaad,
tere vergeetmenietjes
doen daenken an verleuren jeugd.*

*Ontuug van ontevredenhied,
stiekelpollen mit ofgeunst,
nettels vol verveling
scheur ik uut mit vaaste haand.*

*Boeketties vrundschoep, hoop, liefde,
een peer takkies verlangen
vat in een blattien vertrouwen,
hael ik daeg'liks uut die tuun.*

Roely

deensdag

woensdag

1

2

augustus

weke 31

augustus

*Laot mar wat henne bombammen
(laot mar wijen; Else)*

2006

Zunne op 06.04, zunne onder 21.27

donderdag

vri'jdag

3

4

augustus

weke 31

augustus

*D'r zit verkeerd bloed in
(hi'j deugt niet, hi'j het verkeerde trekken; Steggerde)*

2006

De stienoele

Et stienoelegien is de kleinste van de hier brudende oelen en is ok et meest kwetsber.

In West-Stellingwarf bruden nog inkelde peerties. In Oost-Stellingwarf brudde in 2004 mar ien peer.

Et stienoelegien hoolt van een eupen, kleinschaolig laandschop mit bos-sies, hooltwallen en oolderwetse appelhoffen. Zoe'n leefruimte wodt him hier niet meer gund. De voegel brudet tegenwoordig veural in boomholten (veural in holten van de knotwilg) en in oolde schuren. De stienoele het dezelve perblemen as de karkoele: gebrek an geschikte brudgeleghied en een tekot an eten.

In et verleden hadden strenge winters een fatale invloed op et tal. Vandaag-de-dag krigt de stienoele hulpe deurdat d'r speciaole brudbuizen plaetst wodden. Stienoelegies blieden mekere vaeke veur et leven trouw.

Et geluud komt overien mit zien levendige aord. De stienoele is nogal luudruchtig en niet zelden overdag te heuren. Een opgewunnen waorschouwingsroep is et lude 'kwiejoe'. Mar hi'j maekt ok keffende geluden en een 'koewiet'roep. In de baltsperiode feberwaori-april ropt et mannegien een langgerekt 'goehk'. Mit dat geluud perbeert hi'j een wiefien te lokken en et territorium of te baakenen. Soms heur ie him de hiele winter al roepen.

Et stienoelegien is kleiner as een hooltdoeve (22 cm), mit een kotte stat, een leeg veurheufd en een vlakke bovenkop. Opvalend bin de grote gele ogen en de witte strepen boven de ogen, die op winkbrauwen lieken.

Wiebe Scheenstra

Lynx

Et sterrebeeld *Lynx* an de noordelike sterrehemel is te vienen tussen et sterrebeeld Grote Beer en et sterrebeeld Voerman. Et is iene van de sterrebeelden die et muulikst te vienen is. Et wodde deur Johannes Hevelius rond 1690 in kaorte brocht. Hevelius numde et doe *Lynx*, omdaj' de ogen van een lynx hebben moeten om et te zien. *Lynx* het mar iene heldere steern, en dat is *Alpha Lynx*, de meest zudelike steern mit een helderhied van magnetude 3. Daorweg slingert et sterrebeeld him naor et noorden toe in de richting van *Camelopardalis*.

Oostelik van *Alpha* is et grote spiraolstelsel NGC 2683 te vienen dat uut miljoenen zonnen en planeten bestaot. NGC 2683 staot zoe'n 210.000 lochtjaoren van oons of. Deur die ofstaand ontsnapt et mis-schien krek an de antrekkingskracht van oons eigen Melkwegstelsel. Harlow Shapley numde et een Intergalactische Zwarver. Mit een 250 mm tilleskoop liekt hi'j op een nevelige klowen locht.

Joop van Lier

zaoterdag

5

augustus

weke 31

zundag

6

augustus

*Ik kan slaopen as een otter
(Hooltpae)*

2006

maendag

7

augustus

weke 32

deensdag

8

augustus

*D'r wijt een aorige bluster
(een stevige wiend; Ni'jhooltpae)*

2006

Limericks

*Een jong maegien uut et dörp De Lieke
Lag lekker te zonnen op 'e blieke
Ze is doe de tied vergeten
Now, dat het ze naotied weten
Ze ligt al zeuven weken in de wieke*

*In 't kleine kefé 'De Schieve Deure'
Was een ieselike gil te heuren
Doe ze kieken gongen
Was de poes an 't jongen
Iene zwatte, twieje in drie kleuren*

Koosje

Kloniekarkien al 25 jaor as woonhuus (1)

An de meerst zudelike weg van Stellingwarf-Westaende, op de greens van Frieslaand mit Drenthe en Overiessel, staot een biezunder bouwarkien van acht bi'j vier meter. Et karkien, want daor gaot et hier omme, is bouwd in 1935.

Op etzelde plak ston eerder een schoele. Doe die ofbreuken wodde, was d'r in dit strekien hielemaole gien plak meer veur de meensken om bi'j mekaander te kommen. Mit mekere besleuten ze om een ni'j onderkommen te bouwen, zodat ze o.e. weer heur karkediensten, mar ok teniel- en zangaovens, holen kunnen en zaemelden daor f. 350,00 veur in. Annemer De Groot van Willemsoord het et doe veur dat bedrag bouwd. Et paand is van hoolt mit een pannedak. In laeter jaoren is et gebouwgien schonken an de Hervormde karkgemeenschap van Willemsoord.

In de jaoren zestig was d'r nog ien keer in de veertien daegen een karkedienst, mar lanzem mar zeker raekte et karkien in onbruuk. In 1978 stopte ok de zundagschoele en kwam et gebouw leeg te staon.

In 1980 kocht de bekende Stellingwarver keunstener Rinny Siemonsma et paand veur f. 10.000. Een hoog bedrag, vunnen de meensken doedertieden. Siemonsma knapte et gebouwgien aorig op, zoas bi'jglieks et dakkapellegien dat hielemaole vergaon was. De meensken die d'r nao zien overliden in wonen gongen, hadden grote plannen, mar ze wodden niet uitvoerd.

(Lees veerder op et volgende blattien)

woensdag

donderdag

9

10

augustus

weke 32

augustus

*Et is daor blote aarmoede
(ze hebben niks; de Fochtel)*

2006

vri'jdag

zaoterdag

11

12

augustus

weke 32

augustus

*Veur et blok moeten
(tot een keuze kommen moeten;
Donkerbroek, Nijberkoop)*

2006

Kloniekarkien al 25 as woonhuus (2)

De bewoner van vandaege-de-dag, Henk Bosma, had intied al wel es bliken laoten, dat hi'j wel belangstelling veur et paand hadde. In 1990 kreeg hi'j et karkien in hanen veur een bedrag van f. 20.000. Bosma verspiekerde et veur et dubbele bedrag en brocht et weeromme in de staot zoas zien kammeraad Siemonsma dat graeg wild hebben zol. Jammer genoeg was wel et Chinese schilderwark dat Siemonsma anbrocht hadde, verdwenen. De veurige eigener hadde d'r een laoge grondvarve overhenne varfd.

Et karkien staot d'r vandaege-de-dag goed bi'j. Et hooltwark is opvarfd in de kleuren bordeauxrood, gruu en geel. Et torentien is belegd mit keuper; et plaetsen van een goolden ekkel was de ofronding van de laeste opknapbeurt.

Aj' et karkien inkommen koj' eerst in een pertaoltien en dan in de kaemer. An de iene kaante zit aachter een gedien een keukentien van ien bi'j twee meter. An de aandere kaante zit onder de trappe de deure naor de kelder en daor tegenover et husien. In de kaemer is een verhoging anbrocht, omdat de raemen hoge zitten en zo zittende op je luie stoel kuj' toch naor buten toe kieken. Een eupen heerd en een elektriske kachel maeken de kaemer gezellig waarm. An de waand hangt een zelspetret van Rinny Siemonsma, uitvoerd in hooltskool. Op de zoolder bin onder de schuine kaante van et dak twee bedsteden. Vlakbi'j et voetenaende zit een raempien, zodat de maone mooi op et kussen schienen kan. 'Hiel romantisch,' zo vint eigener Henk Bosma!

van de ere kaant

neteom woj

te mo

nepeirgeb et

nekeaz ed

se ko

ere ed nav

nekeikeb etnaak

jan oosterhof jr

zundag

13

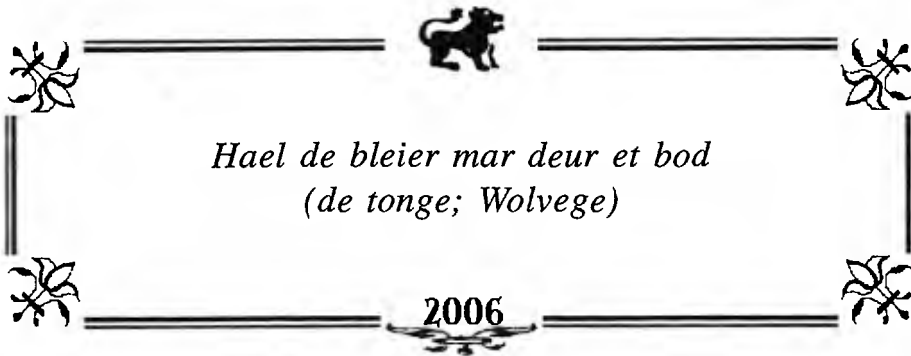
augustus

weke 32/33

maendag

14

augustus

Maria Hemelvaart (r.k.)

L.K. 03.51

deensdag

15

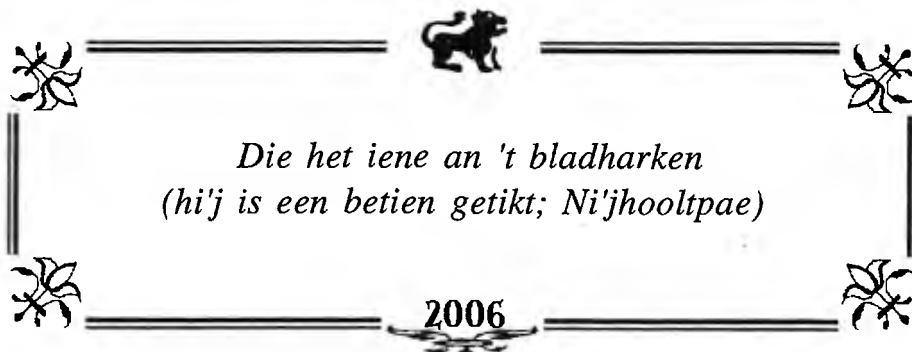
augustus

weke 33

woensdag

16

augustus

Lendediek (1)

Lange leden, doe 'k nog een kiend was van een jaor of zesse, zeuven, doe had de Lendediek op mi'j een geweldige invloed. Et woord Lendediek had veur mi'j haost een magische klaank. Et betekende veur mi'j aeentuur. Et grote Ni'je en Mysterieuze. Ja, mit heufdletters. Mien pappe mi'jde et grös op de Lendediek, et stok tussen de Berkoperweg en de Bekhofschaans. Mit de zende netuurlik. En dan mos et laeter mit de harke hujd wodden. Ik moch dan vaeke mit him mit. Aachter op 'e fiets.

De Lendediek was wat biezunders. Daor was de Lende, doe in mien ogen een groot, bried waeter. D'r weren stokken zompig laand en overal weren van die geheimzinnige bossies. As dan aovens de nevel wat over de velden hong, dan was et net een ere wereld, haost buteneerds. Et maekte op mi'j geweldige indrok en ik had d'r de wildste fantesienen bi'j. Wus ik vule wat d'r allemaole uut die bossies kommen kon? Keboolters, draeken?

(Lees veerder op et volgende blattien)

Lendediek (2)

D'r weren ok altied een protte voegels. Gritten, kiewieten en enten. Ik perbeerde wel es om een nust te vienen, mar dat is mi'j nooit lokt. Ik had ok hielemaol gien verstaand van eierzuken. Ik leup mar wat in de ronte en keek mit een ernstig gezicht naor de grond.

En dan an et aende van de Lendediek. Daor ston een hiele grote, dikke boom. Mien pappe vertelde mi'j dat die boom hiel oold was en dat ze in de buurt van die boom vroeger slim vochten hadden. Ik ston altied vol ontzag naor die boom te kieken. Ik wus wel niet wa'k me veurstellen mos van die vechteri'je, mar et maekte wel grote indrok. Ja, de Lendediek. A'k vandaege-de-dag in de buurt bin, dan riede ik de diek altied of, zonder mekeren.

En ik zie dan dat d'r van mien 'sprokieslaand' hielemaole niks meer over is. De Lende is nog mar een slotien, de bossies bin d'r niet meer en over de diek lopt iene lange, rechte betonstrepe.

Alderdeegst die grote, dikke boom, daor moe'k omme zuken. Daor is ok niet vule meer van over.

Jan Veldhuizen

Zunne op 06.26, zunne onder 21.00

Aende van de hoonsdaegen

donderdag

17

augustus

weke 33

vri'jdag

18

augustus

*Slobber op Lutske, et is brummeltied
(kom, schiet op; Steggerde)*

2006

zaoterdag

19

augustus

weke 33

zundag

20

augustus

*Die staot bi'j him in een wit blattien
(goed; Noordwoolde)*

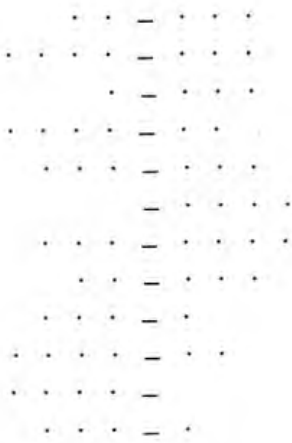

2006

Puzeltien

Aj' de goeie woorden die in de omschrievings vraagd wodden op de stippen en strepen invullen, ontstaot op de strepies, van boven naor beneden, nog een woord.

dier dat op 'e heide hollen wodt
bepaalde heideplaante
bepaald soort wieven
kan van heide maekt wodden
beroep op 'e heide
kleur van bluiende heide
van heide laand maeken
uutveende putte
gruut (tevule) op 'e heide
kiepe-achtige voegel
komt van et schaop
grondsoort

Een kuiertien bi'j Makkinge

Aj' bi'j Makkinge over de weg van Oosterwoolde naor Wollege rieden, of omgekeerd vanzels, ried ie d'r zomar an veurbi'j, zonder daj' in de gaten hebben daj' vanof disse weg hier een mooi hoekien bos in kuieren kunnen. Ik doel hier op et Dokter Poolbossien in de buurtschop de Middelhoeren bi'j Makkinge. Et hoekien bos ligt, om percies te wezen, even westelik van de weg naor Else én van et nudistekaamp. Aachter een wallegien dat tussen de N351 en de B-weg in ligt begint et pad dat de bos inlopt.

Aj' dat pad volgen, koj' nao een posien bi'j een prachtige viever mit daorin een eilaand. Ie kun hielemaol om de viever toe, en moe'n etzelde pad weer langs weeromme naor de weg. Et maekt dus niet uut aj' now linksomme of rechtsomme gaon. Doe 'k daor veurig veurjaor was, gongen de hond en ik rechtsomme. Ie kommen dan al gauw bi'j een van stienen opmetselde baank die op de viever mit et eilaand utkikt. Op et eilaand zat een stellegien enten lekker in et zunnegien bi'j mekeer. De baank was, jammer genoeg, wat schenneleseerd, vermoedelik het d'r een bod op zeten daor een herinneringstekst an dokter Pool op te lezen was.

Dokter Pool was in de twintiger jaoren een slim geliefde huusdokter in Makkinge en omstrecken, die liekewel rond 1930 op zien moter verongelokte bi'j de Koepelbos in Berkoop. Ooldere meensken die him as dokter nog kend hebben, kun heur goed herinneren dat hi'j altied slim begaon was mit et lot van zien pesjenten. D'r is daorum wel es docht dat hi'j op die rampzalige dag onder et rieden misschien te vule mit zien gedaachten bi'j zien pesjenten was. Halverwege de tocht om de viever lopt een pad in zudelike richting. Dat komt uut bi'j een wat ni'jer stokkien bos, daor aj' hielemaole omhenne kunnen, et lopt d'r alliend wel een stok minder as op et mooie pad om de viever. Ie kieken d'r liekewel prachtig uut over et laandschop tussen de Middelhoeren, Tronde en Ni'jberkoop. De kuier om de viever henne in et Dokter Poolbos is niet lange. Mit een twintig minuten kuj' weer zat bi'j de weg wezen. Mar we raoden jim an om de tied te nemen om om je henne te kieken. De bos is prachtig en netuurlik. Ie zien d'r kreupelhooft, oolde ieken, hulst, d'r is wat verschil in hoogte en leegte. Gaoj' een keertien in meie, dan is et d'r extra mooi, want dan staon de salamonszegel en et dalkruud in volle blui.

Sietske Bloemhoff

maendag

21

augustus

weke 34

deensdag

22

augustus

*Hi'j het de baander eupen(staon)
(hi'j het zien gulpe niet dichte; De Haule, Hooltpae,
Ni'jhooltpae, Noordwoolde, Oosterwoolde)*

2006

N.M. 21.10

Zunne op 06.38, zunne onder 20.45

woensdag

23

augustus

weke 34

donderdag

24

augustus

*Hi'j het een baord as een bok
(Spange)*

2006

Veur de kassa...

*Stao ik wel in de goeie rij?
Gaot disse wel zo vlogge?
Gao ik naor die hiernaost?
Zal ik mar weer terogge?*

*Wat het dat meens een karre vol!
Die het vast een kiend of negen.
Ik gao mar weer uut disse rij.
zoks kom ik daor niet tegen.*

*Hier schöt et veur gien meter op,
hier kuj' wel sokkebreien.
Wat is dat vrommes traog',
za'k naor die ere rijen?*

*Ik hebbe echt gien vri'je dag!
Weer iene zonder gruuntestikker.
Wat het die toch een zute troep,
die wodt mar hieltied dikker!*

*Wat het die een kroeme bienen,
die het et haor vast kleurd,
... van wie krieg ik die drokkerd,
bin 'k now al an de beurt?!*

Harmen Houtman

vri'jdag

25

augustus

weke 34

zaoterdag

26

augustus

*Wat een beklappe!
(iene die een boel praoties maekt;
Oosterwoolde)*

2006

zundag

27

augustus

weke 34/35

maendag

28

augustus

*Hi'j het gien beschot in de maege
(hi'j et altied een boel; Else)*

2006

Zute appelties (1)

Op een mooie dag mos ik van mien mem mar es evenpies bi'j oonze beppe kieken gaon, ik hadde die middag toch vri'j van schoele.

Beppe woont in een hiel klein husien midden op 'e heide. Veur mien gevuul is beppe oold. Meerstentieds het ze zwatte kleren an, en een knottien in et haor. Ze lopt een betien veurover. Zo zit ik onder et fietsen wat over beppe te prakkeseren.

Onderwiels zie 'k in de veerte et husien al staon. De heide is hielendal paors, een prachtig gezicht vien ik dat en wat rokt et lekker. De zonne is zo waarm, dat de locht boven de heide hielemaole trilt. De bi'jen bin drok an 't hunning zuken, ze zoemen mi'j om de oren a'k evenpies ofstappe om een bossien heide te plokken.

Beppe zit buten in een oolde rieten stoel. Ik zet mien moffelde fiets tegen de mure.

'Dag beppe.'

'Zo, weren jow daor mien maegien. Kom d'r mar gauw bi'j zitten, d'r staot nog wel een oolde stoel, ie kun him zels wel pakken. We kun nog mooi even van 't mooie weer genieten. Mooi daj' even bi'j beppe kieken kommen, zovule meensken krieg ik now ok niet op vesite. Hoe gaot et op schoele?'

'Best, beppe, alliend et rekenen wil niet zo goed lokken.'

'Och, dat komt misschien nog wel, en eers mar niet. We kun toch niet allemaole perfester wodden. Mar now ie d'r toch binnen, kuj' mi'j mooi helpen mit et schellen van zute appelties. Die moe'n morgen naor bakker Peenstra. As bakker Peenstra et brood bakt het, dan is de ovend nog waarm en dan legt hi'j daor de appelties in te dreugen.'

(Lees veerder op et volgende blattien)

Zute appelties (2)

Now, dat wol ik wel. A'k alliend al an de locht van de appelties daenk, lopt et waeter me al in de mond. Ie zollen d'r haost een moord veur doen, zo lekker.

Ik lope mit beppe 't huus in om de appels en een emmer op te haelen. Et rokt naor pietereulie in de keuken. 'k Pakke een emmer uut et aanrecht, now ja aanrecht, wat een moffe locht hangt daor trouwens achter die deurties.

'Neem ok even een haanddoek, zoe'n blauwirutene, mit uut de kaaste,' ropt beppe, 'dan kuwwe daor de hanen an ofvegen.'

De haanddoek rokt naor kaanfer.

We zitten de hiele middag genoeglik te kwebbelen onder et appelschellen. As 't winter is krieg ik vast ok wel weer wat dreuge appelties van beppe.

'Blief ie ok eten,' vragt beppe.

'Ja best, hoef ik thuis ok niet te eten, hebben ze daor een mond minder te vullen.'

Appelsmots mit suker en keneel en draotiesvleis mit een dikke raand vet d'r an, eigenkookte griesmaelpudding mit beiesap, wat rokt dat heerlijk. Beppe wet wel wat ik lekker viene, een keuningsmaol is et. Thuis krieggen we potstro, bah, a'k d'r an daenke kan 'k wel koren. Mar ik moet et wel eten, aandere krieg ik niks. De keuze is veur mi'j dus niet zo muuilik.

Nao et eten help ik beppe mit taofelwasken. Ze bruukt grune ziepe, tjonge, wat stinkt dat spul.

Dan nog evenpies bi'j de geiten kieken. Mooie beesten bin dat. Toch fijn, zoe'n middaggien bi'j beppe.

Dan fiets ik as de bliksem op huus an, want ik bin al weer vusen te lange bi'j beppe hangen bleven.

Martha Hoekstra

deensdag

29

augustus

weke 35

woensdag

30

augustus

*Pas mar op dat et bedde je niet heurt
(wodt wel zegd tegen iene die d'r hiel vroeg uut wil;
Donkerbroek)*

2006

Zunne op 06.49, zunne onder 20.30

E.K. 00.56

donderdag

31

augustus

weke 35

vri'jdag

1

september

*Mit et gaon en kommen van de blaeden
bin pattie mensken niet te genieten
(Ni'jberkoop)*

2006

Verkeer

*D'r bin nogal wat automobilisten
ok in oons eigen Stellingwarver laand,
die vergeten haost nooit et riebewies,
mar riegelmaotig heur verstaand.*

*As een auto een sjefeur ok an doen kon
wat een sjefeur soms een auto andot,
was et een stok veiliger op de weg*

Klaas Boersma

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

*Uut geel en brune biezen kan
Een oolde vrouw en kleine man
Saamvlechten een karpettien
Hi'j dekt de ketting
En zij de slag
En as de aovend haelt de dag
Dan gaon zij naor heur bettien*

Optekend in De Fochtel

zaoterdag

2

september

weke 35

zundag

3

september

*Die jonge kreeg een pak rammel van lits om li'
(van alle kaanten, zó, dat et goed raek was;
De Blesse, Peperge)*

2006

maendag

4

september

weke 36

deensdag

5

september

*D'r is him vanaovend hiel wat over de lippe gaon
(hi'j het hiel vule praot, verteld; De Haule)*

2006

De veldoele

De veldoele is hier gien brudvoegel meer. In nog mar een peer gebieden waar de hieltied geschikt voer is, komt hi'j jaorliks as brudvoegel veur. Jaoren leden was de veldoele hier ok in eupen, wat natte terreinen mit weinig of gien bomen een riegelmaotige brudvoegel op heidevelden, hoogvenegebieden en moerassen.

De veraanderings in et laandschop, o.e. deur ontginnings en laeter ruilverkavelings die zorgden veur et leger wodden van et grondwaeter en een tekot an eten bin oorzaeken waarom as disse voegel die op de grond brudet hier niet meer tot bruden komt.

Et behoold van een geschikte leefomgeving is van grote betekenis veur de veldoele. Veural et mi'jen van hujlaand in de tied van et bruden en et verhogen van et waeterpeil in netuurrisservaoten kan hier van belang wezen veur et weerommekommen van de veldoele.

De veldoele liekt op de raansoele. As de veldoele him opwint lat hi'j zien kotte oorploemen zien. De basiskleur van de veren is roestgeel mit op 'e rogge donkerbrune vlekken. De onderkaant is witachtig geel mit op de flaanken donkerbrune strepen. In gliedevlocht wo'n de vleugels naor boven holen as bi'j de kiekendief. Now valen an de slaanke vleugel de lochtige onderkaanten op.

Wiebe Scheenstra

Snelhied

*Doe ik de meensken alliend mar zag
vun 'k ze wel aorig.*

*Doe ik ze praoten heurde,
doe vullen ze me of.*

*

*Kuj' zien dat de snelhied van et locht
groter is as de snelhied van et geluud.*

Jan Veldhuizen

Zunne op 07.00, zunne onder 20.14
V.M. 20.42

woensdag

donderdag

6

7

september

weke 36

september

*Die man moet et bedde an 't gat hebben
(hi'j is altied slaoperig; Berkoop)*

2006

Internationaole Dag van et
Lezen en Schrieven

vri'jdag

zaoterdag

8

9

september

weke 36

september

*De duvel schit altied op een grote bulte
(rieken kriegen toch altied nog meer extra's;
Ni'jhooltpae, Scharpenzeel)*

2006

Sagitta

(Pielke)

In de midden van de Melkweg, boven de steern Altair van et sterrebeeld Arend, is et kleine sterrebeeld *Pielke* te vinen. De Grieken numden him liekewel *Toxon* of *Oister*, wiels de Romeinen et sterrebeeld *Sagitta* numden en de Arabieren *El Sham*.

Een sage vertelt, dat et sterrebeeld Boogschutter nog een herinnering is van de stried van Hercules mit de adelaar. De Romeinen en de Grieken dochten ok dat et de pielke was die Apollo bruukte om de Cyclops dood te maeken.

In et sterrebeeld Pielke staot mar ien inkelde hoop steerns, de NGC 6838. Sagitta kuj' et beste zien in naachten dat de maone niet schient. *Alpha Sagitta* is de meest vere steern van dit sterrebeeld en staot 540 lochtjaoren van oons of.

Joop van Lier

kommeniseren

*aj' allind mar
praoten
mit meensken
die et mit jow
iens binnen
kuj' krek
lieke goed
kommeniseren
mit een echoputte*

jan oosterhof jr.

Nationaole Ziekedag

zundag

10

september weke 36/37

maendag

11

september

*Daor kan 'k gien burgemeester omme wodden
(daor maek ik me niet drok omme; Buil)*

2006

deensdag

12

september weke 37

woensdag

13

september

*Et grös is gruner bij de buren
(men daenkt gauw dat een aander et altied beter het;
Steggerde)*

2006

Et karkien op 'e Hoeve

Et karkien op 'e Hoeve wodt tegenwoordig bruukt deur keunstener Martin de Jong. Eerder huurde hi'j van de stichting Alde Fryske Tsjerken et karkien op 'e Rizzerd, mar dat was d'r zo min an toe dat et niet meer 'bewoonber' was. Now huurt hi'j et karkien van De Hoeve van de N.H. gemiente Steggerde/De Hoeve. Hi'j het zels wel ien en aander an et interieur veraanderd. Zo mos d'r bi'jglieks stromend waeter kommen, et elektrisch mos verni'jd wodden en de kachel anpast. Veur De Jong is de verhuizing een verbetering west. Niet allierend is et paand een stok beter, hi'j het et wark ok dichter bi'j huus, hi'j woont precies tegenover et paand. Mit et karkebestuur is ofpraot, dat wanneer et dörp et karkien aenlik neudig het veur bi'jglieks een begraffenis, dat dan de ruimte daarveur beschikber steld wodt.

De Jong studeerde in 1993 of an keunstakademie Minerva in Grunningen. Sund die tied het hi'j in et hiele laand suksesvolle exposities had mit o.e. grote duunlaandschoppen en kleindere stadsgezichten. Daormaost ontwikkelde hi'j o.e. kursussen veur kiender in et basisonderwies.

Kuieren bi'j Berkoop

Een hiele mooie kuier kuj' bi'j Berkoop o.e. maeken vanof de Bekhofschaans. Ie beginnen de kuier langs een oolde, opni'j uutgreven, meander van de revier de Lende. Et pad dat daar bi'j langes lopt, moej' een hiele poze rechts anholen. Nao een posien hej' rechts een hiel kot stokkien pad dat op netuurlaand uutkomt. Aj' daar even an toe lopen hej' een mooi uutzicht op et laandschap tussen Ni'jberkoop en Boekelte. Hiel in de veerte, bi'j Tronde, ontspringt de Lende.

Aj' et pad weer volgen hej' even laeter rechts een oold karrespoor van een peer meter. Aj' dat inlopen koj' an de raand van een groot stok ni'j anlegd netuurveld, daar as al van alles in begint te gruuien. Doe ik daar in meie 2005 was, was et d'r ok nog een gekwaek van je welste. De kikkerds hadden et d'r dudelik naor de zin. Weer op et oolde pad kriej' al gauw een splitsing, daar hool ie et pad weer rechts an. An et aende d'r van gaoj' rechtsof. Ok dat pad moej' de hiel tied rechts anholen, ie lopen dan weer langs etzelde ni'je veld. Bi'j een krusing van vier paeden gaoj' rechtdeur en dat pad moej' veerder volgen blieden. Aj' nao een posien langs een wat briedere ofwaeteringssloot lopen, hej' rechtsaachter je een prachtig uutzicht over et netuurveld en de Stuttingebossen. Linksveur ziej' weer et prachtige laandschap tussen Ni'jberkoop en Boekelte. Et pad komt uiteindelijk vlak bi'j et fietspad uut dat langs de Lende lopt en ie gaon dan weer in westelike richting naor de Bekhofschaans. Aj' de pas d'r aorig in hebben, doe'j' nog gien ure over de kuier, mar dat moej' aenlik niet doen. Ie moe'n riegelmaotig even staon blieden en om je henne kieken. Geniet veural van de ooldere stokken Stuttingebos, et ni'je netuurveld en de mooie uutzichten. Doe ik daar mit de hond (an et touw!) was, ston d'r van alles in de bluii: pinksterbloemen, peerdebloemen, botterbloemen, hondsdrif en alderdeegst nog flink wat dotterpollen. Ik zag veerder o.e. hiel wat stellegies enten en een grote zwaarm zwelvers. En d'r weren alderhaande geluden te heuren: et gekwaek van de kikkerds, de zwelvers, een wulp en in de veerte... et de hiel tied deurbrommende verkeersgeluud van de N351. Mar ja, ik zol even laeter zels ok weer mit gemak van et gemak van die weg gebruik maeken! Nog ien goeie tip: trek in een wat nattere tied een peer leerzen an, et kan hier en daar wat modderig wezen!

Sietske Bloemhoff

Zunne op 07.12, zunne onder 19.57
L.K. 13.15

donderdag

14

september

weke 37

vri'jdag

15

september

*Et is zok baldiezerig weer
(wodt wel zegd as et de hieltied regent en wi'jt,
as et weer overstuur is; Ni'jberkoop)*

2006

zaoterdag

16

september

weke 37

zundag

17

september

*Ie kun beter deur de braand lopen as kroepen
(aj' in financiële perblemen zitten kuj' mar beter wat onder-
nemen, ie maeken dan toch een kaans die perblemen te bo-
ven te kommen, ok al loop ie misschien risiko's; Else)*

2006

Mit de trein (1)

Vandeweke mos ik veur een vergeerding naor Utrecht. Ik gao dan vanuut Stienwiek mit de trein. Daor kuj' bi'j et stesjon veur niks parkeren en d'r gaot ieder half ure een trein. Ik zat daor op een baankien te waachten en onwillekeurig gongen mien gedaachten naor de tied dat ik een maegien van zoe'n jaor of twaelf, dattien was.

We gaon mit de hiele familie, heit, mem, mien zussien en ikke, tegere mit opoe en opa, naor Amsterdam. Op vesite bi'j een omke en tante. Now moej' weten dat opa en opoe niet fietsen kunnen. De bushalte is toch altied nog een kilemeter of tiene van heur huus. D'r wodt een buurman vraogd om opoe en opa naor et stesjon te brengen. Heit zal ok mitrieden, die kan dan mooi op ze passen. D'r kan ok een vrachien begage mit in de auto. Mem, mien zussien en ikke, wi'j gaon mit de bus naor Stienwiek. Et is nog een hiel geheister, mar dan zitten we toch in de trein. Ie zien grote grieze stoomwolken langs de coupé gaon. Halverwege moe'n we overstappen. Omdat mien opoe arg slecht lopen kan, het een aandere omke, die bi'j de spoorwegen warkt, d'r veur zorgd dat d'r een begagekarregien klaorstaot. Op et karregien staot een soort van keukenstoel. Opoe op 'e stoel, de tassen en koffers d'r ommetoe. Heit as jongkerel d'r aachter om as et mis gaot opoe op te vangen. Wi'j mit oons allen d'r ommetoe. Van et iene perron naor et ere. Et kost wat muuite, mar we zitten weer op tied in de trein

(Lees veerder op et volgende blattien)

Mit de trein (2)

In Amsterdam staot omke Roelf weer mit zoe'n karregien klaor. Dan biwwe et stesjon uut. Nog niet bi'j omke en tante vanzels, die wonen an de aandere kaant van de stad. D'r wodt veur de oolde meensken een taxi regeld, now gaot mem mit. Die dust niet alliend mit de kiender in de tram. Och, mien zussien kan d'r ok nog wel bi'j. Heit gaot tegere mit mi'j in de tram. Wat een aeventuur.

Ik wete 't niet krek meer, mar ik daenke dawwe toch al gauw een uur of vufe onderwegens weren.

Dat is in disse tied wel anders. Ik heure vule gefoeter over de NS, mar ik hebbe zels mar een keer of wat vertraoging had. Meerstal was et de muuite niet weerd. Die iene keer dat et oponthoold langer duurde, was d'r iene veur de trein sprongen. Mien kollega's die mit de auto kommen, zitten alle keren bi'j Zwolle en Amersfoort in de file. Nee, ik reize graeg mit de trein. Op 'e weerommereize, aj' sloeg of muui binnen van et vergeederen, of van et slinteren op ien of aandere beurs, kuj' lekker ontspannen zitten gaon. Een boekien of de kraante lezen. Evenpies een knippertien doen. D'r komt soms iene langs mit een karregien mit koffie, fris en bollegies. Zeg now zels, dat ziej' in de file toch niet gebeuren.

Daor is mien trein, lao'k mar gauw instappen.

Roely

Prensiesdag

maendag

deensdag

18

19

september

weke 38

september

*Da's wel zoe'n oolde breikouse
(iene die een protte praot; Noordwoolde)*

2006

Zunne op 07.23, zunne onder 19.41

woensdag

donderdag

20

21

september

weke 38

september

*Et gaot daor altied van de boverste plaanke
(ze willen altied et meerste, et beste,
ze reageren daor altied stevig; Makkinge)*

2006

Buurtschoppen

De Oppers (1)

Van oorsprong is dit een boerestreek, waar de huzen bouwd binnen bij de oolde Haulerweg langes. De naeme duudt op hoogte, de Oppers: zaandbulten in et laandschop. Van disse zaandbulten is tegenwoordig weinig meer over. Ze bin vergreven om oons an et broodneudige zaand te helpen veur de anleg van wegen en veur de bouw van huzen. Over disse zaandbulten leup een pad dat de Haulerweg nuumd wodde. Ok al weer een benaeming die op hoogte duudt. Dit pad hadde in et oosten ansluting mit de Binnenweg naor Hooltpae en in et westen mit de Binnenweg deur Sunnege en Ooldetriene, waor et dan as voetpad de Westhoek in leup. In 1648 wodde dit pad as et waore middendeur sneden bi'j et greven van de Schipsloot en in 1828 gong de ni'je Rieksweg d'r dwas deur henne. Op de eerste kadestraole kaorte van 1832 vienen we et stok van de Rieksweg tot Sunnege nog mit de anduding as Haulerweg, mar laeter wodt et stok westelik van de Schipsloot tot de Grendweg bestraot mit keien en wodt dan al gauw Keiweg nuumd.

Bi'j die Haulerweg, die hoge weg over de zaandbulten, bin doe percelen uutzet veur ontginning. Meerst kleine spullegies, pas westelik van de Meulepolle vienen we wat grotere percelen, strekkende uut de Lende tot de Scheene. Oostelik van de heufdbuurt van Wolvege heurde de grond van de Lende tot de Scheene an de boeren van de Hisseburen, zodat d'r allieud noordelik van et dörp wat kotte stokken overblieven.

Geologisch een eigenaorig stokkien grond, die Oppers. Amperan twee kilometer lengte, zaandbulten op keiliem. An de oostkaante wodde in et laest van de negentiende ieuw nog baggelturf wunnen, waordeur een peer petgatten ontstonden. In et westen, bi'j de oorsprong van et reviertien de Scheene, is in 1916 nog zoveule hoogvene ofgreven, dat twee arbeiders d'r et hiele jaor wark an hadden.

(Lees veerder op et volgende blattien)

De Oppers (2)

Wat Oppers anbelangt, weten we dat lang niet alle grond daor vot-inienen in kultuur brocht is. Wel hebben ze daor altied een protte an bosbouw daon. Et iekenhakhoolt dat ze daor om de zovuul jaor kapt en, brocht vule geld op. Veur de leerlooieri'jen was iekembaste neudig en in de meitied koj' daor dan ok geregeld et kloppen van de iekschelders heuren. Laeter kwammen dan de boskers, die et ere hoolt verwarkten tot gebruikshoolt: stekhoolt, bone-stokken, talhoolties, takkebossen en gao zo mar deur. Alles wodde bruukt in die daegen. Aj' de oolde briefies van de hooltverkopings nog es in hanen kriegien, vaalt je altied de hoge opbrengst op.

In et begin van de twintigste ieuw raekte de bosbouw wat in de onderwal en doe in de oorlog 1914-'18 et bouw- en gröslaand vule meer opbrochten as bos, is zowat alles kapt en de grond in kultuur brocht.

Naor die oorlog leek et d'r op, dat Oppers een appatte gemienschop wodden zol, los van Wolvege. D'r vestigden heur wat ambachtsmeensken en wat winkeliers en koopluden, wiels as centrum et kefé van Haans Kupers, Haans van Jette, et anwezen punt was. Wolvege lag doe nog veer vot. Zundags leupen ze over et Schuinpad naor de karke; d'r weren d'r die in et dörp heur wark hadden, mar veur de rest konnen ze heurzels wel redden in Oppers.

Mar Wolvege kwam wel naor Oppers toe: de uubreiding van et dörp en de verbetering van de straoten brochten de twee gemienschoppen dichter bi'j mekeer. Doe de woningbouw op 'e Meulepolle klaor was, was et ien groot dörp wodden en was Oppers opneumen in et grote gehiel.

Uut: *Her en der deur et oolde Wolvege*, Fokke van Lute, Oosterwoolde, 1980

N.M. 13.45

Et begin van de haast 06.03 M.E.Z.T.
Ni'jjaor (isr.) 5767

vri'jdag

zaoterdag

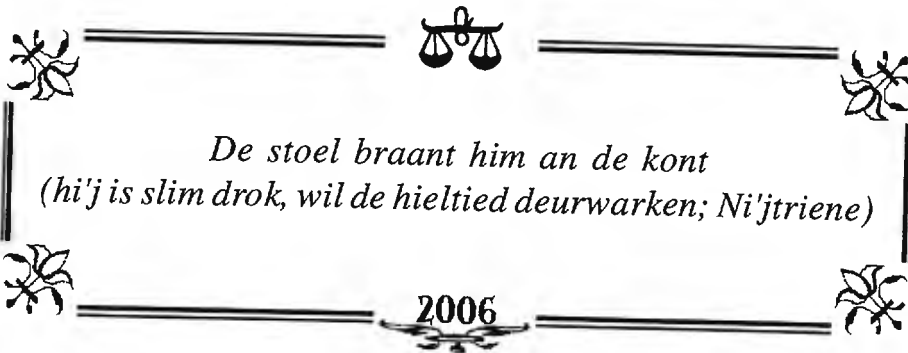
22

23

september

weke 38

september

Ni'jjaor (isr.) 5767
Begin Ramadan

zundag

maendag

24

25

september

weke 38/39

september

Et wondermiddel

As ik op een middag deur Wolvege sjouw, loop ik een neve van mi'j tegen 't lief. Teun, van tante Wikje en ome Johan.

Teun is de geleerde van oonze familie, hi'j het indertied 'de bul' haeld en mag now drs. veur zien naeme schrijven. Ie vernemen d'r niks van, hi'j is een gewone jonge bleven. 'Da's lange leden dawwe mekeer zien hebben,' vint Teun. 'Lao'we d'r mar een hasse-bassien op nemen.'

Zo zitten we evenpies laeter, elk mit een reumeltien veur oons, in De Zulveren Zwiepe. Oolde belevenissen wo'n weer opni'j bespreuken. 't Was as de dag van gister, zo ston alles oons weer veur de geest. Teun kon alles ok zo kruderig verhaelen.

Doe hi'j him een betien veurover beug, tiedens zien betoog over vroeger, zag ik dat hi'j al aorig kael begon te wodden op zien achterheufd. 'De maone schient al aorig deur jow haor,' kon ik niet laoten tegen him te zeggen.

'Ja, mar dat wodt wel weer anders,' zee Teun hiel raodselachtig.

'Hoezo, dat kan toch niet. Een vos verlöst zien haor, mar niet zien streken. Wat dat anbelangt zal et bi'j jow wel niet anders wezen,' was mien gedaachte.

Mit dat de kastelein oons een twiede reumeltien veurzette, scheuf Teun hiel gewichtig wat dichterbij. 'Et zit ziezo, mien kapper het spul in de haandel tegen haoruutval. Ok kan d'r weer ni'j haor gruuien waor dat d'r uutgaon is.'

'Wel duur goed, zeker?' vreug ik.

'Ie moe'n d'r now ienkeer wat veur over hebben,' miende Teun. 'Twie keer daegs moe'k dat spul in mien haor wrieven, dan moet d'r over twie maand weer wat ni'j haor gruuien.'

Wiels ik schuddekopte, zee ik: 't Zal mi'j ni'j doen. Now heb ie zo vule leerd, dan snap ik niet dat zoe'n iene as ie daor nog in trappen.'

Teun bleef d'r bi'j, et zol meraokel best spul wezen.

Mar ofwaachten, docht ik bi'j mezels.

Een jaor laeter trof ik Teun weer es. Zien heufd was zo kael as een biljatballe.

Sjoukje Oosterloo

deensdag

26

september

weke 39

woensdag

27

september

Zunne op 07.35, zunne onder 19.24

donderdag

28

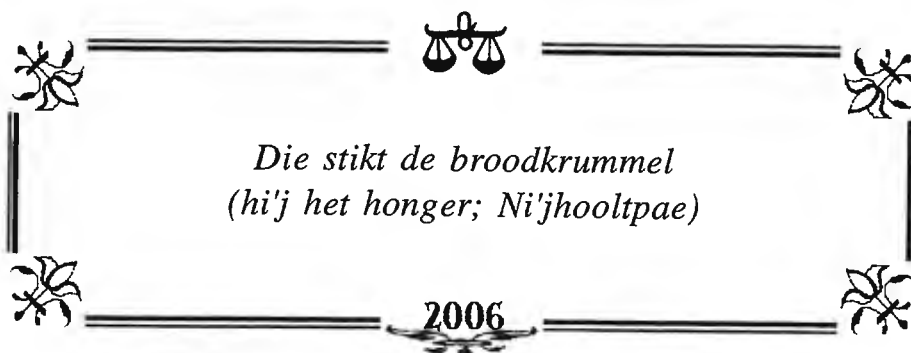
september

weke 39

vri'jdag

29

september

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon, invuld wodden. In elk volgend woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	mitklinker
. .	lidwoord
. . .	niet maeger
. . . .	vrouwelike honnen
.	plak in Frieslaand
.	veergezichten
.	uut et geheugen verliezen

Et oolde dörp

*Ik hoopte hier een bult te vienen,
de schoele en et meestershuus,
de bakker en de oolde sluus,
et wasgoed an de lange lienen.*

*Zol ik dit plak dan niet meer kennen,
gien meens, gien naeme en gien kiend,
de bos en stille patties nog alliend,
ik moet d'r evenpies an wennen.*

*Ik had zovule in gedaachten,
ik docht, 'k ontmoet 't verleden weer,
zie de bekenden nog een keer,
mar 'k stao allienig of te waachten.*

*...en dan kom ik die man integen,
hi'j kent me, gefte een waarme haand,
ik ken hím niet, waor bin 'k belaad,
dit oolde dörp maekt me verlegen.*

Harmen Houtman

zaoterdag

30

september

weke 39

zondag

1

oktober

Grote Verzoendag (isr.)

Ontzet van Leiden

maendag

2

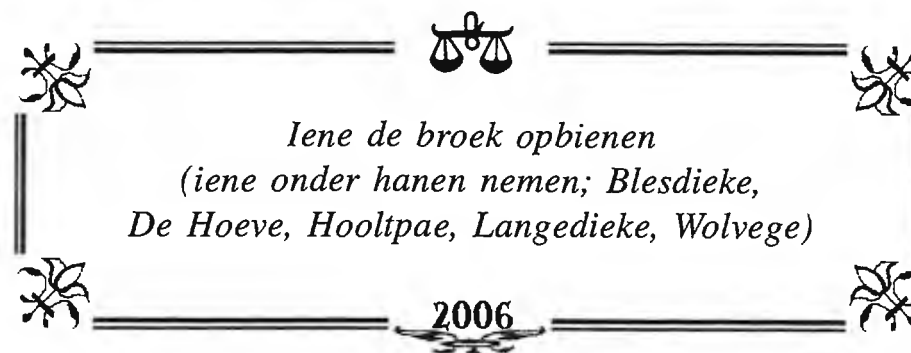
oktober

weke 40

deensdag

3

oktober

Loslaoten (1)

Om loslaoten te kunnen, is liefde neudig
Loslaoten betekent niet dat et me niks meer uutmaekt, et betekent
dat ik et niet veur een aander doen kan
Loslaoten betekent niet dat ik 'm smeer, et is et besef dat ik niet over
een aander baos bin
Loslaoten is toegeven dat ik et risseltaot niet meer in de haand hebbe
Loslaoten is niet perberen een aander de schuld te geven, et is jezels
zo goed meugelik te maeken
Loslaoten is niet zorgen veur, mar geven omme
Loslaoten is niet even regelen, mar ondersteunend wezen

Schriever onbekend, vertaald deur Jan Oosterhof sr.

De naachtzwelver

De naachtzwelver moet in et begin van de twintigste ieuw een brudvoegel west wezen die een hieleboel op de zaandgronden te vienen was. Et is aorig zeker dat d'r now nog een inkeld peertien in de omgeving van Appelsche brudet. Geschikte leefgebieden veur disse voegel bin dreuge en zaanderige heidevelden mit hier en daor wat bomen en de ranen van zaandverstoevings. Vroeger kwam de voegel ok veur in denebossen daor de bomen niet te dichte op mekeer stonnen en op kaelkapterreinen.

Van belang is de hieltied een eupen terreinstruktuur mit genoeg voormeugelikheden en verspreid staonde bomen veur zangposten.

Naachtzwellers jaegen in twielochten en naachs op meest vliegende insekten. In Duutslaand wodde vaastesteld dat zestig percent van et voer uut naachtvlinders bestaot. De insekten die vongen wodden, wo'n krek as bij de boerezwelver tot een proppe bij mekeer drokt en zo in zien gehiel in de snaevels van de jongen stopt.

Nederlaand ligt an de noordwestraand van et verspreidingsgebied. Tegenwoordig liekt et d'r op dat de rekreaosie ien van de grootste bedreigings is veur et tal voegels dat hier nog veurkomt. Et behoold van aniensleuten beparkt toegankelike terreinen mit een geschikt leefgebied is dan ok een eerste vereiste. De rust in een brudgebied kan bevodderd wodden deur et tal laenen en kuierpaeden daorin te beparken.

Wiebe Scheenstra

woensdag

donderdag

4

5

oktober

weke 40

oktober

V.M. 05.13

vri'jdag

zaoterdag

6

7

oktober

weke 40

oktober

Sextans

(Sextant)

De burgemeester van Danzig, Jan Hevelcke, of in et Latien Johannes Hevelius, bedocht de naeme *Sextans Uranicae*, now gewoon bekend as *Sextant*, veur dit sterrebeeld. Hi'j keus die naeme as herinnering an et verlös van zien weerdevolle sextant, waor hi'j de pesisies van de steerns mit berekende. Tegere mit zien ere astronomische instermenten wodde de sextant in september van et jaor 1679 in een braand vernield. Et was de god van et vuur Vulcanus die et wun van de muze van de astronomie.

De helderste steern van Sextans, tussen et sterrebeeld Leo en Hydra, is mit et blote oge nauweliks te zien. Toch keuzen de Chinezen in de ooldhied iene van de zwakke steerns van Sextans om Tien-Seang, de menister van staot, in de steernhemel te vertegenwoordigen.

Et sterrebeeld Sextant bestaot mar uut drie zwak schienende steerns. NGC 3115, een Melkwegstelsel dat bi'j dit sterrebeeld heurt, wodt in et Engels de *Spindle Galaxie* nuumd, omdat hi'j wat op een leens die op zien kaant ligt, liekt.

Joop van Lier

Buurtschoppen

Polle

De betekenis van et Friese woord *pôlle* is een appat liggend stokkien grond, meerstal wat hoger as de omgeving, en omringd deur sloden of eer waeter. Veural: hiem en arf daor in lege lanen et huus op staot. Et eerste pat van disse omschrijving is zeker van toepassing op 'e Molenpolle op Der Izzerd. In et Stellingwarfs is *polle* vaeke de anduding van een niet zo hiel grote boerderi'je. In elk van de dörpen Der Izzerd, Hooltwoolde en Ni'jhooltwoolde komt een *Oelepolle* (of *Uilepolle*) veur. Mit disse naeme geven de meensken an dat et op dat plak krek een 'wildernis' is, et is d'r allegeer roegte. Now bestaot d'r in et Stellingwarfs ok een woord *polle*, in et Nederlaans 'struik, struikachtige boom', dat et kan best wezen dat *Oelepolle* een saemenstelling is mit dit *polle*, en niet mit *polle* 'boerderi'je' of 'appat liggend stokkien grond'. In *Tentepolle* en *Wiebegies polle* (beide in Ni'jhooltwoolde) kuwwe de betekenis-aspekten 'boerderi'je' of 'appat liggend stokkien grond' in alle geval weer vienen. Op 'e Tentepolle stonnen vroeger turfmaekershusies, tenten en klinten en op Wiebegies Polle ston tot krek veur de laeste oorlog een boerderi'je.

Uut: *Veldnaemen van Stellingwarf, diel 3, Der Izzerd, Hooltwoolde, Ni'jhooltwoolde*, Philomène Bloemhoff-de Bruijn en Ybe Duursma, Oosterwoolde, 1988

Alkmaars Ontzet

zondag

8

oktober

weke 40/41

maendag

9

oktober

*Ze gaon d'r benapt an langes
(zunig, gierig, Oosterwoolde)*

2006

deensdag

10

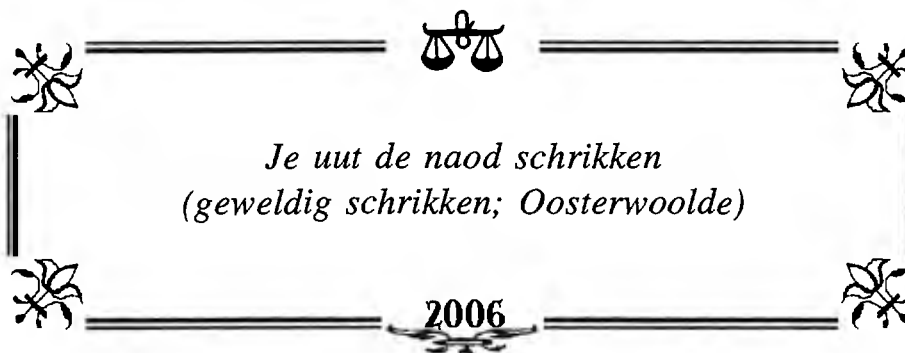
oktober

weke 41

woensdag

11

oktober

*Je uut de naod schrikken
(geweldig schrikken; Oosterwoolde)*

2006

Uut DE OVEND van december 1975

De jacht (1) (Wube Lamers van de Kuunderwal)

As et blad begint te valen is 't jachtied. Dat is nog altied zo, mar de wildstaand is niet meer zoas 't vroeger was. In mien jonge tied, doe d'r bi'j de Kuunder langes nog honderden bunder heide en wildernis was, haj' ok nog de korhoenders. Die prachtige voegels huusden nog in grote koppels op de heidevelden. De vos was d'r ok wel, mar dat dee zeker an 't wild gien ofbraok. Een oolde jaeger zee es: 'Et bin de oprumers van de zieke en oolde beesten in 't veld en ze moe'n d'r wezen'. Now wodt d'r ommeraek jacht op maekt, want et betien wild dat d'r nog over is, kan gien vos meer lieden, want dan is d'r gauw hielemaol niks meer.

Hoe slim en liep as dat besien is he'k es heurd van een boer, die es op een zundagmorgen bi'j zien rogge-akkers langes leup, vroeg in 't veurjaor. Hi'j zag achter op een lange akker een vos mit een ei in de bek. Pieter, zo hiette de boer, kreup even achter een hulzenpolle om es te kieken wat de vos doen zol. Hi'j leup de rogge, die nog mar een haandbree hoge was in en bestopte et ei. Doe gong hi'j de heide weer in. Zo gong et slimme besien wel elf keer henne naor et entenust dat hi'j vunnen hadde en bestopte de eigies allemaole in de bouw, allegere op een aandere stee. Pieter wol doe ok es weten waor hi'j dat now wel daon hadde, mar et slimme beest had de eier zo keunstig votstopt mit et snutien, daj' mit gien meugelikhied et plakkien vienen kunnen. Geloof mar dat hi'j zels wel hiel goed wus waor hi'j ze weer vienen mos as hi'j d'r zin an hadde.

Doe was d'r nog evenwicht in de netuur en ok de jaegers weren allemaole gien doodschieters.

op 'e wiend

*op 'e wiend
vliegen jow vot
et is te gauw
et was te kot*

*kom mit een wiendvlaeg'
hieltied opni'j
in mien heufd
in mien hatte
wi'jen jow altied
weer veurbi'j*

jan oosterhof jr.

Zunne op 07.59, zunne onder 18.52

Wereldmissiedag veur de kiender

donderdag

12

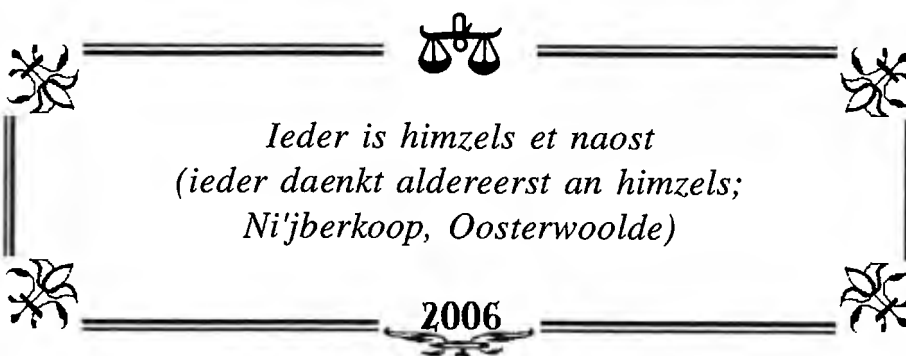
oktober

weke 41

vri'jdag

13

oktober

L.K. 02.26

Wereldmissiedag (r.k.)

zaoterdag

14

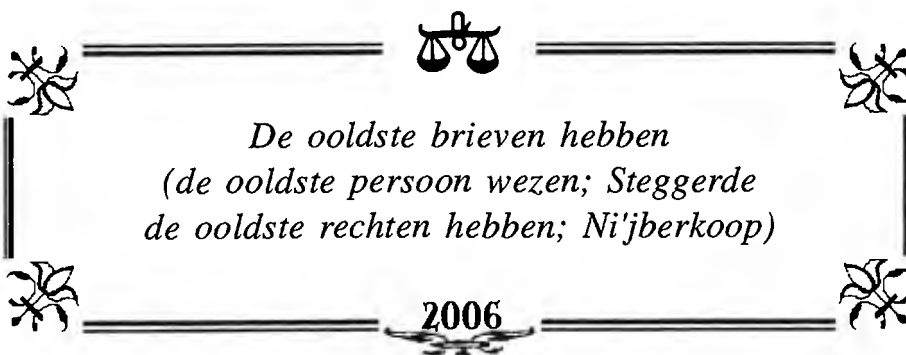
oktober

weke 41

zundag

15

oktober

Aovendpraoters

Tegenwoordig gaon de meensken haost niet meer uut aovendpraoten. Et was een oold gebruik as buren onder mekaander, veural op et plattelaand in de boerestrecken.

Dat aovendpraoten raekt staorigan uut de tied, de oolden kotten in, ze bin wegreaekt of zitten in een bejaordehuus of zo.

Buren onder mekaander hadden haost altied een goeie baand mit mekeer. Et spreekwoord zegt ok, beter een goeie buur as een vere vrund.

Ien keer in de weke gongen buren naor mekaander toe te aovendpraoten, de iene weke naor de iene en de aandere weke naor de aandere en dan alliend in de wintermaonden. Et was altied gezellig, dat aovendpraoten, d'r wodde overal over praot. Tillevisie was d'r niet, alliend de kraante en de radio. D'r wodde koffie schonken uut een gewone koffiepote of uut een prottelkanne die op een pietereuliestellegien ston, en d'r kwam een dik stok koeke bij.

Om tien ure gongen de mannen naor de stal om of te lochten. Koenen die aj' verkopen wollen wodden dan onder mekaander takseerd op de pries. Mit een uurtien gongen ze weer in huus, de vrouwluden hadden heur intied vermaekt mit breien of et stoppen van de kousen. Nog een lekkere borrel veur de manluden, een oolde klaore of een kejakkien en veur de vrouwluden vaeks een eigenmaekt glassien wien van rooie of zwatte beien. Dan omdebij twaelf ure gong et weer op huus an.

Disse gezellige tied het west en komt niet weer.

Koop Gorte

Kestanjes

*Winters staot de boom droevig en kael,
mar op et aende van de meertmaond
botten de blaeden uut en dan...
branen de keersies in de mooiste tied.
As et regent kuj' d'r onder schoelen,
of gaoj' lekker mit een boek in 't schaad.
Hasems brengt hi'j mooie vruchten,
valend op 'e grond
veur 't opraepen.
Om op te poetsen
en te beweren in 't ofdaankte
trommegien van mien mem.*

Marijke Ponne

Wereldvoedseldag

maendag

16

oktober

weke 42

deensdag

17

oktober

Zunne op 08.11, zunne onder 18.37

woensdag

18

oktober

weke 42

donderdag

19

oktober

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

Een ei is een ei, zee de boer, en doe nam hi'j et dikste

Ok mit et woord *ei* bin hiel wat utdrokkings en gezegden in et Stellingwarfs Woordeboek te vieren. Lees mar:

We hoeven gien kiepe te wezen om et ei te kennen - ie kun wel argens een oordiel over geven, zonder daj' d'r bi'j betrokken binnen (Hooltpae)

Hi'j het et ei liever as de doppe - hi'j het ok liever van alles et beste (Buil)

Ie moe'n de boel niet an eier maeken - vernielen, kepot maeken (Blesdieke, Oolde- en Ni'jlaemer)

Daor brekt gien ei onder - daor zal niks mit gebeuren, zegd aj' bi'jglieks dingen veurzichtig opstaepeld hebben om te vervoeren (Berkoop, Hooltpae, Wolvege)

Die lopt op eier - veurzichtig lopen, mar vaeks ok wat eigenwies (Blesdieke, Ni'jberkoop, Oosterwoolde)

Die kan 't ei niet kwiet - zegd as iene de hieltied henne-weer lopt (Buil)

As dat ei brekt dan stinkt et (ok) - as et verkeerd gaot mit die vrunds chop (waorbi'j meensken hiel vule mit mekeer ommegaon), dan is et ok goed mis (Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae, Wolvege)

Hi'j komt mit 't zoolt as et ei op is - hi'j komt altied argens mit anzetten as et te laete is, as et al veurbi'j is, zal hi'j ok nog (De Fochtel, Donkerbroek, Ni'jberkoop, Oosterwoolde, Scharpenzeel, Wolvege)

Een ei in 't nust hebben - een appeltien veur de dust hebben (Oolde- en Ni'jlaemer)

vri'jdag

20

oktober

weke 42

zaoterdag

21

oktober

*Toe mar, beerlig, morgen kriej' potstro
(Makkinge)*

2006

N.M. 07.14

zundag

22

oktober

weke 42/43

maendag

23

oktober

*Die man is zo maeger as een latte,
ze konnen him wel beëten hebben
(eten van of op kosten van een aander zodat die zels niet
genoeg krigt; Donkerbroek)*

2006

Puzeltien

Aj' de goeie Stellingwarver vertaeling van de woorden die achter de stippen en strepen staon, invullen, ontstaot op de strepies, van boven naor beneden, nog een woord. Ok dat woord het mit disse tied van et jaor te maeken.

. . . . -	lichtjes
. . . . -	herfst
. . . . -	wind
. . . . -	ganzen
. . . . -	regen
. . . . -	vallen
. . . . -	donker
. . . . -	paraplu
. . . . -	bruin
. . . . -	Maarten

Uut DE OVEND december 1975

De jacht (2) (Wube Lamers van de Kuunderwal)

'k Heb es een verhaeltien heurd van een drier, die altied mitgong as de heren jaegers kwammen te jaegen. Dan kwam d'r een hiele koppel. Mar twee keer in et seizoen wodde daor jacht. 't Was aenlik meer een fesien as ze kwammen as echt op de jacht, en iederkeer wodde weer wat verpoosd. Ze hadden mit mekere een mooie dag. Eten en drinken was genoeg mitneumen en de driers wodden niet vergeten.

Ien mannegien was d'r bij dat wel een hiel biezuudere jaeger was. 't Was een rieke zaekenman en een grote dierenvrund. Jehannes was zien vaaste drier en die hadde et wel slim makkelik, want hi'j kreeg altied mar iene mooie haenefezant an de stok. Dan was et veur die jaeger genoeg. Hi'j bekeek de prachtige voegel van alle kaanten en was dikke tevreden mit dat iene prachtdier. Alles wat him nog veur de loop kwam scheut hi'j mis en de aandere jaegers stakken him de gek wel es een betien an, want ze mienden dat hi'j zo min scheut, mar dat was hielemaole niet zo, want hi'j kon krek hiel goed schieten. Jehannes had dat eerst ok niet in de gaten en dee zien best om him de kaans te geven nog wat te raeken. Hi'j dreef de bossies en de wallegies goed op. Mennige voegel vleug him zo veur 't geweer langes, mar 't was altied mis. Ongelokkiger wieze zee hi'j daor es een keer wat van. Zoas: 'Now, die haj' ok wel raek schieten kund'. Mar had hi'j him daor mar stille over hullen, want doe kwam et nog an.

(Lees veerder op et volgende blattien)

Dag van Verienigde Naosies
Aende Ramadan - Suikerfeest

deensdag

24

oktober

weke 43

woensdag

25

oktober

*Ie zollen wat mit jezels begaon aj' zo leven moeten
(jezels wat andoen; Appelsche)*

2006

Zunne op 08.23, zunne onder 18.23

donderdag

26

oktober

weke 43

vri'jdag

27

oktober

*Dit kan 'k niet zo gauw begaffelen
(wat wark hadde, mar niet altied even grondig doen;
Berkoop)*

2006

De jacht (3) (Wube Lamers van de Kuunderwal)

Zo jaegende kwammen ze bij een eerpelbouw langes. De boer en zien beide knechten weren drok an 't rooien. Zo zaachies an kwam de hiele troep bij'j heur. D'r wodde even halt hullen, d'r wodde een praotien maekt en de jachtbuit wodde even bekeken. Zo schamper weg zee de boer tegen et jaegertien: 'Wat heb ie nog mar een betien scheuten!'

Vlak d'r naost leup een koppel schaopen die ok van him was. D'r was iene bij'j die zwaor botgallig was. 't Beest zag d'r ellendig uut en 't was him an te zien dat hi'j slim leed. 't Was een oold, groot schaop. Et jaegertien dat altied misscheut begon d'r zo kwieskwaans mit de boer over te praoten. Nog had gien iene in de gaten waor hi'j op an wol. Opiens zee hi'j tegen de boer: 'Wat kost dat liederige ding?'

De boer mompelde over een klein priesien, mar had nog niks in de gaten.

'Akkoord,' zee et mannegien, en dee een petroon in 't geweer.

En boem! Mit ien schot was 't besien kroondood.

'Zo,' zee hi'j, 'die is uut zien lieden verlost.' Hi'j gaf de boer et geld en zee tegen Jehannes: 'Mitnemen, want we hadden nog niet te veule scheuten!'

Jehannes had him doe wel deur en om goeie vrunden te blieden, mos hi'j et schaop wel mitnemen an de wildstok, wat toch nog een hiel gesleep was. Doe mossen ze wel lachen, mar Jehannes niet. Had hi'j him mar stille hullen, docht hi'j bij'j himzels, dan had hi'j et op 'e doempies had bij'j et jaegertien, dat toegelieke ok een grote dierenvrund was.

Veurbi'j

Sund meenskeheugenis staot et daor tegen de bos an. Ieuwenoolde bomen bescharmen et tegen de straffe noordooster.

Meer as honderd jaor leden kocht Nelis hier een stokkien heideveld. Mit eigen hanen bouwde hi'j d'r een husien op.

In disse tied zollen we et niks vienen. Mar doedertied was et slim medern. Aoltien was d'r dan ok slim wies mit, doe ze d'r as zien vrouw introk. Dag en nacht warkten de beide jonge meensken op heur spullegien. Ze gongen d'r beiden ok nog bij'j uut warken. D'r mos al brood op 'e plaanke kommen, vanzels.

Mittertied veraanderde et heideveld in vruchtbere kaampies. Naost huus kwam een gruintetuun. Veur 't huus de appelhof en de bloemetuun.

Et husien zels wodde anpast an zien bewoners. De laesten verbouwden et hielendal. D'r kwammen slaopkaemerties in plak van beddesteden. Een mooie badkaemer. De buterkaante bleef in de oolde stiel.

Meensken die zundags te kuiieren gaon, blieden evenpies staon om van et bekoorlike plakkien te genieten.

Kleine raempies mit grune keziene stikken helder of tegen de rooie stienen mure. De rieten daoke as een bescharmende deken d'r boven.

Bij'j de meitied is et d'r geel van de tietelrozen. Zoemers vlamt et oranje en rood van de gooldsjebloemen en de stokrozen. De locht is bezwangerd van de geur van de wilde rozen, die staon te pronken tegen de boswal. Hoge en donker staon de bomen daor as stramme waachters.

Ze hebben et ti'j niet keren kund. Et is gebeurd mit et oolde husien. 't Gaot d'r of. Een beleggingsmaatschoppi'je het zien oge valen laoten op dit biezunderere plakkien. D'r moet een hotel kommen. Mit luxe bungelows. Een sportkompleks.

Zodat een protte meensken genieten kunnen van al et mooie.

Dat d'r dan niet meer is.

Roely

Aende van de zoemertied
E.K. 22.25

zaoterdag

28

oktober

weke 43

zundag

29

oktober

*De grond braande heur onder de voeten
(ze wol niks liever as d'r hadde vandeur gaon;
Ni'jberkoop)*

2006

Hervormingsdag (prot.)

maendag

30

oktober

weke 44

deensdag

31

oktober

*Gek is lastig, mar bliend is nog minder
(vergoelikend over gek doen, appat wezen; De Hoeve)*

2006

Loslaoten (2)

Loslaoten is niet oordielen, mar de aander toestaon meens te wezen
Loslaoten is niet in et middelpunt staon en over alles baos te wezen,
mar et aanderen meugelik te maeken heur eigen lot te bepaolen
Loslaoten is niet aanderen tegen heurzels bescharmen, een aander
mag de warkelikhied onder ogen zien
Loslaoten is niet ontkennen, mar aksepteren
Loslaoten is niet treiteren, schelden of ruzie maeken, mar juist
zuken naor eigen tekotkommings en die verbeteren
Loslaoten is niet alles naor mien haand zetten, mar elke dag nemen
zoas die komt en je d'r gelokkig mit priesen
Loslaoten is gien spiet hebben van et verleden, mar gruuien in de
toekomst
Loslaoten is minder bange te wezen en meer lief te hebben

Schriever onbekend, vertaeld deur Jan Oosterhof sr.

Ien november

Doe ik morgens wakker wodde, was et al slimme lochtig.
O ja, de klokke is een ure weeromme zet, 't is waor ok. Ik struupte de
klerin an en gong even buten om wat frisse locht op te snoeven. Die
hebben we gelokkig nog wel in de Stellingwarven.
Et was slimme mistig. De kalfies koj' weiden heuren, mar ie zaggen
ze niet. Boven in de iekenboom zat een kri'je te lewaai maeken, van
krae, krae, een teken van winter, zee oolde Garrit Deems. An de aan-
dere kaante van huus zat een hooltekster te raozen, d'r was zeker
onraad.
De mist trok in de loop van de morgen op. De witte haastdraoden
spiegelden over et grös asof et zulver is. De kalfies hadden zuver van
die zulverringen om de snute.
Die eerste november was et een heldere dag, een blauwe locht mit
witte strepen van de vliegmesienen. De moggies speulden aovens
nog in et locht van de aovendzonne.
Hoe zal et disse eerste november wezen?

Koop Gorte

Allerheiligen (r.k.)
Daankdag veur gewas en arbeid (prot.)

Allerzielen (r.k.)
Zunne op 07.36, zunne onder 17.09

woensdag

donderdag

1

2

november

weke 44

november

*Et is krek een blikken pannegien
(wodt zegd as iene een boel klaegt en zeurt dat hi'j him
ziek vuult; ok wel zegd as iene him juist tegen
zien ziekte verzet; Blesdieke, Steggerde)*

2006

vri'jdag

zaoterdag

3

4

november

weke 44

november

*De bliende zag een haeze lopen
De lamme leup him hadde aachternao
De naekende stak him in de buse
(De Fochtel)*

2006

De kempaene

Oolderen geneuten vroeger van de kempaene op de gemienschoppelike baltsplakken. Daor peerde de haene mit et hennegien van zien keuze om heur daornao heur eigen gang gaon te laoten. De haenen, in et bezit van een opvalende briede halskraege, hadden et 'toernooiveld' onderling verdielt. Elke haene had zien eigen honk, bestaonde uut een plattrapt koelegien in et grös. Vanaf dat honk vullen ze mekeer springend en hurkend mit de statveren uut mekaander en half eupen vleugels an. As waopen wodden de snaevels bruukt. Kempaenen mit een witte kraege wodden 'satelliethaenen' nuumd. Ze hebben gien eigen honk, mar an de ranen van et toernooiveld kriegen ze weinig kaans om te peren.

Lange leden is de kempaene as brudvoegel van de zaandgronden verdwenen. Vermoedelik komt de kempaene in de veengebieden van West-Stellingwarf ok niet meer veur. Van alle hier brudende weidevoegels is de kempaene al jaorenlaank de meest kwetsbere.

Bedreigings veur alle weidevoegesoorten bin naor de wieze van beïnvloeding onder te brengen in een tal katterienen, zoas de veraandering van et leefgebied deur ontwaetering. Voegels kommen daor dan niet meer of in elk geval minder. Ok de gruui van de veeteelt, de mechanisaosie en de verlichting van de wegen bin ongeunstig west veur weidevoegels.

Zoas et d'r now naor uutzicht, is de achteruutgaank van de kempaene blievend.

Wiebe Scheenstra

Bladharken

*Een mooie dag, begin november,
et zunnegien d'r even bi'j.
Al daegen wiend en natte toeken,
de dikke sjaal bescharmt mi'j.
Een oolde boom, wat beukestruken,
de laeste blaeden zweven vot,
een kleurig kliep op grös en straoten,
'k doe et schuurtien van et slot.
Een lange stok mit vuuftien ti'jen,
mien harke klauwt deur geel en bruun.
Een zochien wiend, daor stoft mien bulde,
alles ligt wéér deur de tuun.
Een druppien zwiet, opni'j beginnen,
mien harke gaot weer in de stried.
Een kleine kaans, want duzend blaeden
vang ie bi'j een poesterd niet.*

Harmen Houtman

zundag

5

november

weke 44/45

maendag

6

november

*Ze gongen in hoger beroep
(op bedde gaon an et aende van de dag; Wolvege)*

2006

deensdag

7

november

weke 45

woensdag

8

november

*Ik was zo beroerd as een podde
(Der Izzerd, Ni'jberkoop)*

2006

Tucana

(Toekan)

De toekan is veur oons, veural deur de dieretunen, gien onbekende voegel meer. Dat d'r een sterrebeeld naor him vernuumd is, is te daanken an Johannes Bayer. *Tucana* is te vienen tussen et sterrebeeld Kraanvoegel en de Kleine Magellaanse Wolke.

Toekans bin grote leden van de familie Ramphastos, voegels mit grote snaevels en felle kleuren die ok weer familie binnen van de spechten. Ze kommen veur in et tropische diel van Amerike.

Op oolde tekenings zat *Toekan* op de Kleine Magellaanse Wolke.

NGC 104 is een prachtige bolvormige hoop van steerns die bij et sterrebeeld heurt, mar die op een ofstaand van 16.000 lochtjaoren nauweliks zichtber is mit et blote oge.

De Kleine Magellaanse Wolke, op een ofstaand van wat minder as 200.000 lochtjaoren is al zichtber mit et blote oge, mar het dan ok een diameter van zoe'n 30.000 lochtjaoren. Die Wolke is ok een baoken veur zeeluden die naor et zuden veren, want hi'j is dichte bij de Zuudpool te vienen.

Joop van Lier

heurd bij de eupening van een vergeerding:

MEENSKEN

DIE NIET

BUTEN ROKEN KUNNEN

KUN

BUTEN ROKEN

Jan Veldhuizen

Zunne op 07.49, zunne onder 16.57

donderdag

9

november

weke 45

vri'jdag

10

november

*D'r mit de stat in de bessem vandeur gaon
(d'r hadde vandeur gaon; verspreid)*

2006

Sunte Matten

L.K. 18.45

zaoterdag

11

november

weke 45

zundag

12

november

*Beven as een juffershontien
(Scharpenzeel)*

2006

Wonen in 'De Friese brug'

Midden in de Eerste Wereldoorlog, in 1916 om percies te wezen, wodde in Noordwoolde-Zuud de massieseekerne bouwd. In et gebou was plak veur zes massiesees en heur gezinnen. Et gebou ston op grond van de Maatschappij van Weldadigheid. In et eerste plak weren de zesse d'r veur om de rust in de streek te beweren, vanwegen de talrieke staekings van de stoelemaekers. Bij de gezinnen wodden ok nog es vier rieksveldwachters 'in de kost' daon. In hiel Frieslaand wodden nao 1893 zoe'n achttien brigades onderbrocht, mit naeme op de aarme zaandgronden en in et venegebied. Daor was deur de slechte ekonomische omstanigheden de kaans op onrust ommes et grootste.

Laeter, in et begin van de vuuftiger jaoren, kregen vier rieksveldwachters en heur gezinnen onderdak in et gebou in Noordwoolde-Zuud. An et aende van de zestiger jaoren wodde de kezerne verkocht veur pattekeliere bewoning. Et wodde een peer keer best opknapt en in de tachtiger jaoren wodde d'r een prachtige tuun anlegd. In de negentiger jaoren het d'r een schoffien een galerie in et paand zeten, mar laeter is die verbouwd tot woning. Op et mement wonen d'r twee gezinnen in de oolde kezerne, allebeide tot volle tevredenhied!

De naeme 'De Friese brug' kent warschienlik zien oorsprong in et feit dat d'r een brogge over de venevaort lag op de greens mit Frieslaand en Drenthe.

Et peerd

Et peerd is iene van de beesten daor meensken slim wies mit binnen. Meerstal kuj' d'r ok goed mit overweg. Ze kennen heur baos of baozinne op de prikke. Mar d'r bin peerden die soms knap lastig binnen en nog mankennig ok. Zo hej' peerden, die as ze et leide onder de stat kriegen, doodsbenauwd wodden. Ze kniepen de stat dan zo stief tegen et lichem daj' et leide d'r haost niet onderweg kriegen. Daenk d'r goed omme, ze kun je soms ok een beste trap geven. Sommige peerden kun ok reer tekeergaon as ze mit ien of twee poten buten de stringen staon. Gao d'r dan nooit en te nimmer aachter staon!

Een hiele protte meensken, veural de jeugd, dromen d'r van om een peerd of een ponnie in heur bezit te hebben. Veur een kiend uut de stad blifft dat vaeke bi' een droom, mar op een boerderi'je is d'r vaeke wel een kaampien laand en een stallegien veur. Deur de mechanisaosie is et nut van een warkpeerd verleuren gaon en ziej' die haost niet meer. In de kaampen laand daor peerden lopen hebben, kuj' dat altied wel zien. De plakken daor ze heur grote bosschop doen, eten ze niet, de ere plakken vreten ze de zoden zowat van op. Et grös dat ze vreten, snieden ze mit de tanen of. Die slieten daordeur ok, mar gelokkig gruuien die et peerd zien hiele leven deur!

Koop Gorte

Aorige utdrokkings mit et *peerd* vien ie in et Stellingwarfs Woordeboek. We numen d'r hier een peer:

Et peerd dat de haever verdient krigt et niet - ie kriegen vaeke niet de ere, de dank, die je toekomt (Berkoop, Blesdieke, De Fochtel)

Ie hebben warkpeerden en luxe peerden - ie hebben meensken die altied warken moeten en meensken die nooit wat hoeven te doen (Ni'jberkoop)

De keutel vaalt niet veer van et peerd - de appel vaalt niet veer van de boom (Ni'jhooltpae)

Een man een man, een peerd een peerd - op een belofte moej' vertrouwen kunnen (Buil, Scharpenzeel)

Alle peerden bin gien koetspeerden - sommige peerden bin gemien, ok: niet iederiene is een brave broeder (Langedieke)

maendag

13

november

weke 46

deensdag

14

november

Zunne op 08.01, zunne onder 16.47

woensdag

15

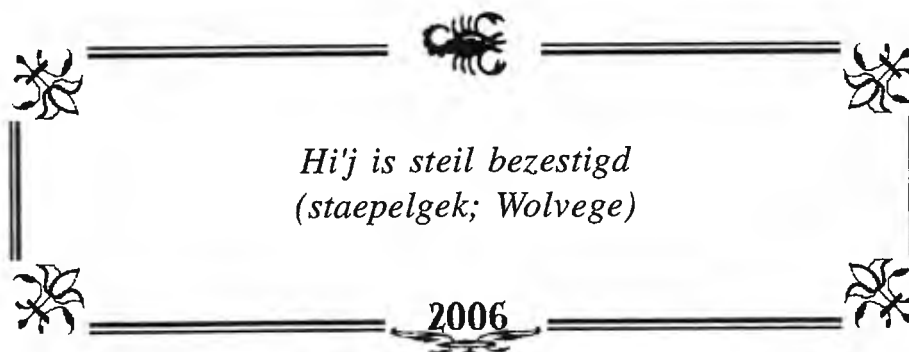
november

weke 46

donderdag

16

november

Poppien

*We zitten mar te waachten,
op ni'js, op de tillefoon,
et kan now haost gebeuren,
dit vuult zo ongewoon.*

*We zitten mar te raoden,
Katinka, Ben of Piet,
Mariska, Mike of Sanne,
Sebastiaan, Margriet.*

*Hiel klein, mit brune ogen,
een 'beer' van negen pond,
een meid mit zwatte krullen,
een jongien, 'Oslo'blond.*

*We wo'n pake en beppe,
veur de aldereerste keer,
nog even en dan komt et,
oons hatte gaot tekeer!*

*Wat duurt dat waachten lange,
we vulen oons niet 'tof',
mar dan zien we inienen,
de hoorn ligt d'r of!!!*

Harmen Houtman

Fietsen langs buurtschoppen om Oosterwoolde henne

Een fietstochien deur en langs de buurtschoppen om Oosterwoolde henne kuj' beginnen op 't Oost. Fiets via die weg et dörp uut, stik de krusing over en volg de **Klaozingeweg**. Over de buurtschop Klaozinge en alle ere buurtschoppen om Oosterwoolde henne kuj' trouwens lezen in *Notities uit de Geschiedenis van de Ooststellingwerfse dorpen* van dr. T.H. Oosterwijk (Stichting Stellingwarver Schrieversronte, 1986). An et aende van de weg slaoj' linksof, de Rijweg op. An et aende daorvan, ie kommen onderwegens nog over et Grootdiep, iene van de drie bovenstroompies van de Kuunder, gaoj' weer naor links. Via et Noordeinde van De Fochtel koj' deur de buurtschop **De Knolle**. Bij' Tiesinga's bossien gaoj' linksof richting **Weper**. Dan neem ie de eerste weg rechts en fietsen even laeter over een fietspad rechtdeur, tot daj' in De Haule uutkommen. Daor gaoj' naor links en dan nog een keer, de Haulerdiel op. Aj' die weg volgen koj' deur **Schrappinge**, de naeme staot nog altied op een boerderi'je rechts van de weg. An et aende van de weg gaoj' rechtsof en mitien weer rechtsof, richting **Bentemaoden**. Neem dan et eerste fietspad dat naor rechts gaot en ie kommen intied deur dat buurtschoppen. An et aende van et pad gaoj' linksof, ie fietsen dan deur **Jardinge**. Deur Jardinge henne moej' naor links en dan koj' via **Praninge** weer in Oosterwoolde. Fiets vervolgens via de Boskamp naor de brogge en dan naor links langs de vaort. Intied bij' deur et gebied kommen dat vroeger **Nanninge** hiette. Deur de bocht henne slaoj' rechtsof de Duustere Weg in en volgen die tot over de weg Drachten-Beilen, ie kommen dan vanzels in de buurtschop **Legeduurswoold**. Dat weggien lopt dood, mar et is wel mooi om nog even bij' de dobbe, een aentien veerderop te kieken. Keer daornao de fiets en fiets weeromme naor et plak daor aj' rechtsof kunnen. Volg die weg en neem dan de eerste weg links en ie kommen deur de buurtschoppen **Hogeduurswoold** en **Buttinge**. An et aende van de weg gaoj' naor rechts richting stoplochten. Even veerderop ligt **Boekhorst**, mar ie stikken de weg Drachten-Beilen weer over en gaon even laeter mitien naor rechts (ie kommen dan een stokkien langs de weg Drachten-Beilen) richting **Venekoten**. Deur disse buurtschop henne koj' bij' de vaort en gaon daor naor links. Over de brogge gaoj' mitien naor rechts weer langs de vaort. Even laeter is d'r een fietspad dat op de Rijweg uitkomt. Aj' daor linksof gaon koj' weer in Oosterwoolde uut.

Sietske Bloemhoff

Et haentien

*Et haentien van de toren
Had al wekenlang' zien nocht
Et bleef him mar storen
Al die voegels in de locht*

*Refrein: Al die jaoren ston hi'j daor
Lieke ienzem en allieend
Et vul him alle daegen zwaor
In regen en in wiend*

*Et haentien nam doe op een dag
Een weldeurdocht besluit
Uutkieken dat gien meens et zag
Hi'j naaide d'r tussenuut*

*Refrein: Al die jaoren ston hi'j daor
Lieke ienzem en allieend
Et vul him alle daegen zwaor
In regen en in wiend*

*Hi'j was misschien een weke vot
Doe sleug men op 'e tromme
En ok al vun men et wel rot
Et haentien mos weeromme*

*Refrein: Now staot et haentien daor
Niet ienzem en allieend
Een kiepien vun et gien bezwaor
Mit him in weer en wiend*

Koosje

vri'jdag

17

november

weke 46

zaoterdag

18

november

*Hi'j is goed bi'j de warken
(flink aktief, altied op scharp; Ni'jberkoop)*

2006

N.M. 23.18

zundag

19

november

maendag

20

november

*As de liester zien hoogste lied fluit, veurspelt dat koolde
(Ni'jhooltpae)*

2006

De Hamersweg

De Hamersweg is een weg tussen Hooltpae en Der Izzerd en is anlegd in de jaoren 1870-1873. De klinkerweg wodde de straotweg van de Rieksstraotweg onder Hoolt woolde via Der Izzerd tot an de Grindweg in Hooltpae. Veurhenne hadde Hooltpae twee verbieningspaeden mit Der Izzerd. Dat weren et Scheenebospad in et westen van Hooltpae, dat gong van de Boverweg deur de bos oostelik van Maatman veerder over de heide op Der Izzerd an; en in et oosten van Hooltpae leup van de Boverweg of een pad naor de Idzerder Stienze. Laeter is d'r nog een schoelepad kommen. Dat kwam d'r omreden Der Izzerd doe gien schoele hadde en de kiender naor Hooltpae moesten. De kiender van de oostkaante van et dörp gongen over dat pad via een klein broggien over de Scheene en kwammen zo uut bij de schoele van Hooltpae. D'r is tot 1960 gebruik maekt van dat pad. Alledrie de paeden weren looppaeden.

De Hamersweg hiette eerst de Nieuweweg. In 1938 is et de Hamersweg wodden. Hamers was raadslid van de gemiente West-Stellingwarf en een butengewoon wardeerd en verdienstelik man. Doe hi'j in 1938 vuvzenzeventig jaor wodde is de naeme Nieuweweg veraanderd in Hamersweg. De familie Hamers was boer op de grote boerderi'je an et aende van de weg, de 'Terwische State'. De heer J.T.J. Hamers het daor boerkt mit zien drie zeunen en een dochter. Hi'j was een echte hereboer en alles wodde tot in de punties verzorgd. Zien zeune Jochem was de veeboer en as veefokker in de wiede omgeving bekend mit zien beroemde Emma's. Zeune Piet was een hiele beste bouwboer en Rikus was de techneut die alles maeken kon, alderdeegst tot klokken an toe. Hamers raekte weg in 1958.

Koop Gorte

Uut DE OVEND van feberwaori 1977

Et verdwenen peerd en waegen (J. Bult-Buldstra)

Oonze heit is geboren op 'e Hiddekaamp. Die Hiddekaamp is d'r now niet meer, mar dat was een buurt tegen Oosterwoolde an. Wi'j weren van die maegies van een jaor of zeuven, achte. We hadden al wat begrip en dan vertelde Heit oons dat verhael wel. Now was Heit hielemaol niet een man die zo mar wat opdiste, mar we hebben oons d'r altied over verwonderd. We konnen et niet geleuven, et klonk oons altied as een sprokien in de oren.

Heit vertelde dan dat hi'j daor in de buurt was op een soort pad. Dat pad is laeter de Gemienteweg wodden. D'r weren nog twee man bi'j Heit. De iene hiette van Jan Kroemkamp en die aandere het hi'j wel zegd, mar dat weet ik niet, die naeme bin 'k vergeten. Mar die Jan Kroemkamp was familie van oons. En doe ze daor zo op dat pad weren, zaggen ze daor zo mar een peerd en waegen. Dat reed daor, mar ze konnen niet goed kieken en zo was 't vot. Zomar in ienend was 't vot.

Laeter is dat Fochtelervene vanzels hielemaol ontdekt. D'r is hiel wat turf en spullen weghaeld. En die peerd en waegen, ja et hiette altied dat die daor wegzakt is, mar hi'j zal wel nooit vunnen wezen, daenk'. Misschien dat et daor nog wel in die venepetten zit.

Werelddag van de Tillevisie

deensdag

21

november

weke 47

woensdag

22

november

*Et kan wel bekijken lieden
(et zicht d'r goed uut, ie hoeven je d'r niet
veur te schaemen; Der Izzerd)*

2006

Zunne op 08.13, zunne onder 16.38

donderdag

23

november

weke 47

vri'jdag

24

november

*Wat bin ie een lombok, ie doen me zeer
(lompe persoon; Donkerbroek)*

2006

De Hamersweg

De Hamersweg is een weg tussen Hooltpae en Der Izzerd en is anlegd in de jaoren 1870-1873. De klinkerweg wodde de straotweg van de Rieksstraotweg onder Hooltwoolde via Der Izzerd tot an de Grindweg in Hooltpae. Veurhenne hadde Hooltpae twee verbieningspaeden mit Der Izzerd. Dat weren et Scheenebospad in et westen van Hooltpae, dat gong van de Boverweg deur de bos oostelik van Maatman veerder over de heide op Der Izzerd an; en in et oosten van Hooltpae leup van de Boverweg of een pad naor de Idzerder Stienze. Laeter is d'r nog een schoelep pad kommen. Dat kwam d'r omreden Der Izzerd doe gien schoele hadde en de kiender naor Hooltpae moesten. De kiender van de oostkaante van et dörp gongen over dat pad via een klein broggien over de Scheene en kwammen zo uut bij de schoele van Hooltpae. D'r is tot 1960 gebruik maekt van dat pad. Alledrie de paeden weren looppaeden.

De Hamersweg hiette eerst de Nieuweg. In 1938 is et de Hamersweg wodden. Hamers was raodslid van de gemiente West-Stellingwarf en een butengewoon wardeerd en verdienstelik man. Doe hi'j in 1938 vuzenzeventig jaor wodde is de naeme Nieuweg veraanderd in Hamersweg. De familie Hamers was boer op de grote boerderi'je an et aende van de weg, de 'Terwische State'. De heer J.T.J. Hamers het daor boerkt mit zien drie zeunen en een dochter. Hi'j was een echte hereboer en alles wodde tot in de punties verzorgd. Zien zeune Jochem was de veeboer en as veefokker in de wiede omgeving bekend mit zien beroemde Emma's. Zeune Piet was een hiele beste bouwboer en Rikus was de techneut die alles maeken kon, alderdeegst tot klokken an toe. Hamers raekte weg in 1958.

Koop Gorte

Uut DE OVEND van feberwaori 1977

Et verdwenen peerd en waegen (J. Bult-Buldstra)

Oonze heit is geboren op 'e Hiddekaamp. Die Hiddekaamp is d'r now niet meer, mar dat was een buurt tegen Oosterwoolde an. Wi'j weren van die maegies van een jaor of zeuven, achte. We hadden al wat begrip en dan vertelde Heit oons dat verhael wel. Now was Heit hielemaol niet een man die zo mar wat opdiste, mar we hebben oons d'r altied over verwonderd. We konnen et niet geleuven, et klonk oons altied as een sprokien in de oren.

Heit vertelde dan dat hi'j daor in de buurt was op een soort pad. Dat pad is laeter de Gemienteweg wodden. D'r weren nog twee man bi'j Heit. De iene hiette van Jan Kroemkamp en die aandere het hi'j wel zegd, mar dat weet ik niet, die naeme bin 'k vergeten. Mar die Jan Kroemkamp was familie van oons. En doe ze daor zo op dat pad weren, zaggen ze daor zo mar een peerd en waegen. Dat reed daor, mar ze konnen niet goed kieken en zo was 't vot. Zomar in ienend was 't vot.

Laeter is dat Fochtelervene vanzels hielemaol ontdekt. D'r is hiel wat turf en spullen weggheld. En die peerd en waegen, ja et hiette altied dat die daor wegzakt is, mar hi'j zal wel nooit vunen wezen, daenk'. Misschien dat et daor nog wel in die venepetten zit.

zaoterdag

25

november

weke 47

zondag

26

november

*Een loze zet
(een liepe en wat gemiene zet; De Fochtel)*

2006

E.K. 07.29

maendag

27

november

weke 48

deensdag

28

november

*Da's ok mar louw loene
(flauwe kul, smoeries; Blesdieke,
Else, Ni'jberkoop, Ni'jtriene)*

2006

tatoeage

et
blievend
bewies
van een
tiedelike
black-out

jan oosterhof jr.

Puzeltien

Op de stippen moe'n de oplossings van de omschrievings die d'r naost staon, invuld wodden. In elk volgend woord kommen de letters van et veurige en d'r komt een ni'je letter bi'j.

.	mitklinker
. .	butendat
. . .	dier op boerderi'je
. . . .	niet waarm
.	Stellingwarfs veur 'sluik'
.	sufferd
.	zonder verzet anheuren
.	o.e. bochten of slingers in een pad

woensdag

29

november

weke 48

donderdag

30

november

*We gaon eerst mar es henne om bikkement
(uut de gek tegen eten zegd; Scharpenzeel)*

2006

Wereld Aids Dag

vri'jdag

1

december

weke 48

zaoterdag

2

december

*Zo stomp as een biele
(Berkoop, Langedieke)*

2006

Schoelejeugd

A'k morgens naor mien wark fietste in Wolvege, fietsten mi'j riegels schoelejeugd over de parallelweg veurbi'j. Overal kommen ze weg, uut hiel West-Stellingwarf. In de tied dat et morgens nog een betien schiemerig is, zie ik dat d'r haost gieniene locht an de fiets het. Hiele koppels hebben trouwens een scooter, gien solex of bromfiets, zoas jaoren leden. Een inkelde die al wat oolder is, het alderdeegst een auto. Zoks is vanzels hielemaole et aende, lekker waarm en dreuge en een protte lewaai an 't heufd, 't is krek disco in de auto, ik heur alliend mar bonke, bonke, bonk. Doof zoj' d'r van wodden. As de hiele meute van de Lycklemaweg of over et spoor van de westkaante komt en ze moe'n ofslaon naor de schoele, is et iene lange riegel. Veurrang hebben ze nog nooit van heurd. Ie kun ze mar beter de ruimte geven, want eers gaot et op zien kop verkeerd. Op 'e fiets gaaj' in de meute mit, mar mit de auto kuj' je beter mar rustig holen. Of ie moe'n graeg duken of krassen op de auto hebben willen, mi'j donkt liever niet. De hiele dag zit ie daor dan een betien over nao te daenken. Aovens thuus praoten we d'r ok nog wel es over. Mien man wodt dan nog wel es hellig, waor bin ze now mit heur normen en weerden. Mar aj' d'r dan even over deurpraoten, weren wi'j vroeger aenlik wel een haor beter? Doe wi'j vroeger mit mekeer naor schoele gongen, fietsten we ok mit 'n drienend naost mekeer. Fietspaeden of parallelwegen weren d'r doe nog niet. Veur oons gevuul weren d'r doe nog niet zovule auto's. Mar de auto's die d'r weren wollen doe ok wel graeg opschieten. Aj' dan zoe'n stellegien schoelejeugd op 'e fiets veur je hadden die niet zo gauw an de kaante gongen, koj' ze ok wel van de weg of kieken. We zeggen dan wel altied 'de jeugd van tegenwoordig', mar weren we vroeger zels wel een haor beter?

D'r is mar ien antwoord op die vraoge en dat is...

KOE, WEET DAJ' KALF WEST BINNEN.

Martha Hoekstra

Zwatte Piet (1)

Jannie was drok an 't ommeheisteren om de boel an kaant te kriegen, veurdat Gerrie heur dochter kommen zol. Elke donderdag kwam die heur bepezegger brengen. Dan kon ze op de kleine Theo passen, waor ze dan ok zo veul as meugelik was van genieten wol. Et kleine mannegien was al drie jaor en kon al hiele vertellegies tegen heur ofstikken. De 'r', daor had et kereltien nog wel wat muuite mit. Mar och, dat zol vanzels wel kommen, was Jannie heur miening. Aj' nog mar drie jaor binnen moej' nog zo vule leren.

Mit gong de belle, daor zoj' ze hebben. Jannie sprint naor de deure om et spul d'r in te laoten. Theo, bliede dat hi'j naor beppe mag, stoft mitien deur naor de kaemer, waor as zien deuze mit speulgoed staot. Gerrie, haostig as altied, komt d'r niet in en start et autogien om naor heur wark te gaon. Wiels Jannie an een bakkien koffie zit en Theo een beker poeiermelk opdrinkt, bedaenkt ze dat ze nog wel evenpies naor de supermark tegenover heur moet, om nog wat bosschoppen te haelen veur Sunderklaosaovend. Theo kan best evenpies mit, wat dat jongien anbelangt, daor is niks mit te doen. Nee, dan moej' dat kiend van de overburen hebben, daor kuj' gien ogenblik bi'j weg. Ok gien wonder aj' zoe'n hutsjeflut van een man hebben.

(Lees veerder op et volgende blattien)

Eerste Adventszondag

zondag

3

december weke 48/49

maendag

4

december

Sunderklaosaovend
V.M. 01.25

deensdag

5

december weke 49

woensdag

6

december

Zwatte Piet (2)

Middertied, as de koffie op is, krigt Theo de jasse an en gaon ze mit 'n beidend over de weg, naor de winkel. Theo, die wel vaeker mit west is, stapt mitien et dri'jhekkien deur, de winkel in en nemt ok een klein winkelwaegentien. Daor lopt hi'j priestig aachter en is op zien meniere ok an 't bosschoppen. Jannie is drok doende heur karre vol te kriegen, 't is ok zo weer tied om eten te koken, dus ze wil votmaeken.

Haostig reket ze of bi'j de kassa en flutert vlogge de weg over, weer naor huus. Zo, now gauw de boel oprumen in de kaaste, dan is dat ok mar weer gebeurd. As ze drok doende is, komt Bart, heur man, in huus. Hi'j zicht Jannie ommerommelen en gaot de kaemer in, om zien kleinzeeune dag te zeggen.

'Waar is Theo?' heurt Jannie, die in de kelder is, him roepen. 'Theo?' schrikt Jannie, 'och hedenhitskes, die bin 'k hielemaole vergeten, hi'j is nog in de supermark hier tegenover.' Mitien struupt ze de schölk veurweg en vligt de deure uut, op zuuk naor Theo.

In de supermark ankommen, zicht ze Theo rondlopen an de haand van een Zwatte Piet. As hi'j Jannie in 't zicht krigt, ropt hi'j bliede: 'Beppe, Zratte Piet, Zratte Piet!'

Zwatte Piet drokt him nog gauw wat peperneuten in de haand, veurdad Jannie mit et jongien naor huus draeft. 'k Zal et mar niet an Gerrie vertellen, lichtkaans krieg ik van heur ok de 'zwatte piet', daenkt Jannie bi'j heurzels.

Sjoukje Oosterloo

An et aende

Wie had in 1960 ooit docht dat et korhoen en de petries om de ieuwwisseling henne uutsturven wezen zollen. De now stark bedreigde gritte zal over een x-tal jaoren ok uut de Stellingwarven verdwenen wezen as d'r gien goeie maotriegels neumen wodden. De achteruutgang van alle flora- en faunasoorten bin veroorzaekt deur ingrepen van de meensken. Van een netuurlik evenwicht is al lange gien spraake meer. Nederland is een kultuursteppe, waarin veural allesetende kultuurvolgende soorten algemien veurkommen. Tot die groep beheuren hier o.e. de zwatte kri'je, de hooltekster, de stienmatter, de mudde, de brune rotte en de vos. Op gröslaand brudende weidevoegels bin ok kultuurvolgers. Weidevoegelbeheer kan niet zonder veeboeren. Boeren willen mithelpen om de gritte van de ondergang te redden, mar dan wel tegen een flinke vergoeding. In de rest van Frieslaand kennen we al de gritteboerderi'jen. Deur anpast beheer, o.e. bemesting mit roege stalmest, nemt et tal orgenismen dat in de grond zit en dat et belangriekste voer is veur de weidevoegels, toe. Deur laeter te mi'jen kriegen de piekies meer kaansen om groot te wodden. Weidevoegelbeheer kan vanzels niet zonder ok wat an de netuurlike vi'janen van de voegels te doen. Et gruiende tal vossen wet ok op gritteboerderi'jen eier en piekies te vienen...

Op aandere plakken wo'n bossies kapt om zo te veurkommen dat daor zwatte kri'jen bruden en d'r wo'n plakken anlegd waar veldmoezen heur vlot vermeederen. De verwaachting is dat vossen in de brudperiode de nusten en pieken van weidevoegels en ere op de grond brudende soorten mit rust laoten zullen.

Now et een vos in zoe'n vierentwintig uur tied ongeveer vuuftonderd gram en een moes weegt om de vuuftien gram henne. Een peertien vossen sleept in et veurjaar een boel prooien naor heur jonkies toe. In die periode bin dat prooien die et makkelikst te griepen binnen. In et vangen van driendattig moezen gaot nogal wat tied zitten.

Dit mos ik op 'e valreep nog even kwiet.

Van mien bi'jdrege bin jow dit keer vast niet bliede wodden. Mar dat is niet de reden waarom as dit mien laeste bi'jdrege an de Spreukekelinder is! Aj' wat oolder wodden, moej' et wat kalmer an doen. Ik daank de mitwarkers van de Stellingwarver Schrieversronte veur heur altied plezierige mitwarking.

Wiebe H. Scheenstra

Preenses Catharina-Amalia
Zunne op 08.33, zunne onder 16.28

donderdag

7

december

weke 49

vri'jdag

8

december

*Die het de bek altied in 't vierkaant
(het altied et hoogste woord; Makkinge, Wolvege)*

2006

Dag van de rechten van de meenske

zaoterdag

9

december

weke 49

zundag

10

december

*Iene op 'e bon hebben
(zegd van een ongetrouwde vrouw die een kiend krigt;
Wolvege)*

2006

Snor

*Een snor is een soort bossel,
't bin haorties naost mekeer,
taboe veur elke dame,
een sierraod veur meneer.*

*Die haorties gruuien vlogge,
de schere bij de haand,
en knipt mit overtuging
een mooie rechte raand.*

*Een snor is veur een keuning,
mar staot ok elke boer,
hi'j maekt de ien' veurnaemer,
een aandere weer stoer.*

*Jow hebben ze mit een krulle,
en pattie hangen wat,
ze hebben ok vaek' 'verkering'
mit een klein baortien had.*

*Mien pake had een forse,
daormit was hi'j zo wies,
en mienes die is sneuveld,
want mienes wodde... gries!*

Harmen Houtman

Volans

(Vliegende Vis)

Dit sterrebeeld *Piscis Volans*, de *Vliegende Vis*, ligt zudelik van de heldere navigaosiesteern *Canopus* en wodde in 1603 deur Johannes Bayer introduceerd. We kennen et sterrebeeld vandaege-de-dag as *Volans*. Zeeluden in de zudelike zenen hadden groepen vliegende vissen zien en dat inspireerde heur misschien tot disse naeme. De bostvinnen van zokke vissen bin zo bried as de vleugels van een deursnee voegel en ze leggen gliedende over et waeter ofstanen of van wel vierhonderd meter.

Et prachtige balkspiraalstelsel NGC 2442 (NGC staot veur New General Catalog) dat bijna recht van veuren te zien is, heurt bij dit sterrebeeld. D'r is een 300 mm tilleskoop veur neudig om dit stelsel mit zien duzenden zonnen zien te kunnen, mar jammer genoeg lokt et op oonze noordelike brettes hielemaole niet. We zullen d'r (weer) veur naor et waarme zuden moeten!

Veur jim allegere plezierige feestdaegen en een goed begin...

Joop van Lier

maendag

11

december

weke 50

deensdag

12

december

Zunne op 08.41, zunne onder 16.27

woensdag

13

december

weke 50

donderdag

14

december

thuus

*thuus
is een schoedeuze
vol herinnerings
een keuze
an gedaachten en an dingen
gepulens en geuren
zwat-wit en kleuren*

*die schoedeuze
die zo vol
herinnerings zit
neme ik
overal
en altied mit*

jan oosterhof jr.

Buurtschoppen

De Poel

De oude Poel of De Poelhof is al sedert jaren verdwenen. Bij de kruising van 't Oost en de rondweg gaat een eikenlaan in zuidoostelijke richting. Aan het einde van die laan stond de boerderij De Poel. De toenmalige eigenaar Ad. van Weperen is tot afbraak overgegaan en heeft een nieuwe boerderij gebouwd vrijwel recht tegenover de plaats waar 't Oost op de rondweg uitkomt. Ook deze boerderij bestaat al niet meer.

Al in 1543 wordt De Poel genoemd. In de Beneficiaalboeken komen we de woorden tegen: 'Noch ten poele dat erfken'. Toch is het vermoedelijk niet één van de oorspronkelijke nederzettingen rondom het dorp.

Ten oosten van de algemene brink, aldus de heer W. de Jong, ontstaat de hoeve De Ronde als 'een eiland in het veld'. Naar zijn mening is deze ouder dan Het Oost. De naam houdt duidelijk verband met de vorm. In 1828 zou de hoeve in twee delen uiteen zijn gevallen, namelijk de oude hoeve en een jongere afsplitsing De Poel. Toch zit hier nog wel iets onduidelijks. Als we de heer De Jong mogen geloven moet de hoeve De Ronde een invloedrijke positie hebben ingenomen, terwijl De Poel daaraan ondergeschikt was. Niettemin horen we de naam De Poel al vrij gauw. De hoeve wordt eveneens aangegeven op de Kaart van Schotanus, terwijl we de hoeve De Ronde nergens genoemd of aangegeven vinden.

In het Cohier der Stemmen komen we De Poel tegen onder no. 27.

In 1640 was eigenaar Aernt Barels en in 1698 de Stelling Marcus Barels. De zathe werd toen genoemd Ten Pool.

vri'jdag

15

december

weke 50

zaoterdag

16

december

*Bloeden as een maelpoede
(Blesdieke)*

*Bloeden as een varken
(Buil, Ni'jhooltpae)*

2006

zundag

17

december

weke 50/51

maendag

18

december

*Uut een groot gat blaozen
(opscheppen; Oosterwoolde)*

2006

Uut et Stellingwarfs Woordeboek

*D'r kun een bult makke schaopen in een hokke
En wilden nog vule meer
Die springen boven op mekeer*

Bovenstaond gezegde is optekend in Ni'jberkoop bi'j et ofvraogen van et woord *bult* veur et Stellingwarfs Woordeboek. Mar in dat woordeboek is nog veul meer over et woord *bult* te lezen:

Wat om de bulten springen - niks uitvoeren, niks goed anpakken (De Fochtel, Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae, Spange)

Hi'j staot as een rond bultien in mekeer - kroem (Scharpenzeel)

De locht schöt in bulten - as de bewolking uut mekeer gaot en d'r bolvormige wolken ontstaon (Ni'jhooltpae)

Een bult wille - veul plezier (Ni'jberkoop, Steggerde)

De duvel schit toch altied op een grote bulte - rieken kriegen toch altied nog meer extra's (Ni'jhooltpae, Scharpenzeel)

Schiet in de hoogte en mieg bi'j bulties - loop naor de pompe (Noordwoolde)

D'r is bi'j de bult - d'r is een hieleboel, bi'j de vleet (Ni'jberkoop)

deensdag

19

december

weke 51

woensdag

20

december

*Wie dat geleuft die het een peerd in 't heufd
(hi'j vertelt gekke, onbestaonbere dingen;
Noordwoolde)*

2006

Zunne op 08.46, zunne onder 16.29

Begin van de winter 01.22 M.E.T.

donderdag

21

december

weke 51

vri'jdag

22

december

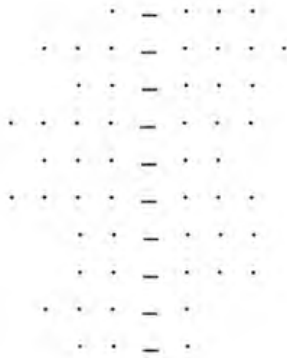

*Dat kost je nogal een stok of wat pietermannen
(flink wat geld; Wolvege)*

2006

Puzeltien

Aj' de goeie woorden die in de omschrijving vraagd wodden op de stippen en strepies invullen, ontstaot op de strepies, van boven naor beneden, nog een woord. Alle woorden hebben mit disse tied van et jaor te maeken.

bepaalde stemming
maond
soort verlochting
graeg willen
bepaald schriefteken
peerd van Sunderklaos
getal
Stell. veur 'prosit, santé'
mooie kleren
geschenk

O denneboom

*Refrein: O denneboom, o denneboom
Wat hej' toch mooie takken
Mar et juuste kastgevuul
Krieg ik mar niet te pakken*

*Wat kaorten bin de deure uut
De laesten moe'k nog schrieven
Mar alles wat gebeuren moet
Dat zit me slim te drieven (Refrein)*

*Bi'j alle huzen liekt d'r wel
Een zee van locht te zweven
En alle jaoren komt d'r meer
't Is mi'j te overdreven (Refrein)*

*Mar waar ik toch wel van geniet
Dat bin vaek' kleine dingen
Zo saemen mit et dörpekoor
Et Stille Naacht te zingen (Refrein)*

*Refrein: O denneboom, o denneboom
Wat hej' toch mooie takken
Zie ik je staon zo in mien huus
Krieg ik et toch te pakken*

Koosje

*Mit wat femilie lokt et wel
De daegen te verslieten
De twiede dag een meubelzaak
Dat nuum ik pas genieten (Refrein)*

*Mar meenskenlief wat zeur ik toch
D'r bin toch arger dingen
Dus zet ik rap een plaetien op
En gao d'r had bi'j zingen (Refrein)*

*Ik heb et huus now wel versierd
Mit slingers veur de ruten
En as et aovens donker wodt
Sluut ik de wereld buten*

zaoterdag

23

december

weke 51

zundag

24

december

Eerste Kastdag

Twiede Kastdag

maendag

25

december

weke 52

deensdag

26

december

Leef-tied

*veurdaj' et in de gaten hebben
het de tied je oold maekt
gister waj' nog een kiend
vandaag heur ie bi'j de oolden van daegen
ie bin gries wodden, of kael,
lopen mit een kuierstok
een geheurapperaotien
een brille
een vals gebit
pillegies*

*ie ontdekken
dat hoe oolder aj' wodden
hoe groter je naachtkassien wezen moet*

Jan Veldhuizen

Grote Griet

*Grote Griet die was niet dikke,
weug mar amper honderd pond,
mar leup toch as een bessemstaele
stevig hiel et dörpien rond.*

*As de buurvrouw weer es klaegde
en begon mit Montignac,
dan zat Griet achter de koffie
mit een mega stok gebak.*

*Was heur zuster haost an 't vaasten,
mit heur dadde brooddieet,
dan was 't Grietien die hiel sappig
in een vette rookwost beet.*

*En as nao de kast en ni'jjaor,
elkeniene minder at,
dan leup Griet al weer te gniesen,
mit een grote bak petat*

*Mar sund verleden weke maendag
het oons Griet opiens gien lol,
want ze kreeg doe van de dokter
d' uutslag van heur cholesterol!*

Harmen Houtman

E.K. 15.48

Zunne op 08.48, zunne onder 16.34
Onneuzele Kiender (r.k.)

woensdag

donderdag

27

28

december

weke 52

december

*D'r gaot niks boven de baos zels
(ie kun et beste de dingen mar zels doen,
d'r zels bij wezen; verspreid)*

2006

vri'jdag

zaoterdag

29

30

december

weke 52

december

*Et aende zal de last wel dregen
(we moe'n mar ofwaachten hoe et komt; verspreid)*

2006

Oold en ni'j (1)

Omdat Geert zien vrouw Gesien dat gestink niet in huus hebben wol, ston hi'j wat klumerig in 't hokke te euliebollenbakken. Euliebollen mit en zonder rezienen, en dan nog de appelflappen, dan was et gebeurde en kon hi'j weer bi'j de waarme heerd zitten. Wimpie, et waeterhontien, scharrelde wiemelstattend wat om him toe en dee him tegoed an de ofkeurde bollegies, die Geert veur him op de grond legde.

'Zo, Wimpie jonge, hier is de laeste en dan gaon we in huus,' was tegen vieven et besluit van Geert. Van lekker bi'j de heerd zitten, daar kwam daolik nog niks van. 'Ie gaon eerst mar onder de does, ie stinken een ure veur de wiend, je verstruperspakken doe'j mitien mar an,' was Gesien heur besluit. Geert kende zien vrouw langer as vandaage en wus, deur schae en schaande wies wodden, dat hi'j beter mar niet tegen heur ingaon kon, wol hi'j de lieve vrede in huus beweren. Wimpie kreup, mit de oren plat op 'e kop in de maande, as gul et gebod ok veur him.

De kiender kwammen aovens thuus en et wodde een hatstikke gezellige aovend. De euliebollen smaekten heerlijk, zeden de kiender. Gesien straolde bi'j dit komplement as hadde zi'j ze zels bakt. Now en dan jutte Gesien wat in de glassies, veural niet te vaeke en te vol, want et was duur spul, now! As Gesien even naor de keuken was, geut Geert himzels gauw even weer iene vol, en docht bi'j himzels, wat niet wet, wat niet deert.

Zo vleug de aovend omme en eer ze d'r arg in hadden sleug de klokke twaelf ure. Doe wodde et nog vule drokker over de vloer bi'j Geert en Gesien. De buren kwammen te ni'jjaorwinnen, zodat et nog een hiele drokke ni'jjaorsnaacht wodde, mit niet te min borrelties en een stokmennig sterke verhaelen over vroeger. Hoe meer reumties as Geert achteroversleug, hoe starker de verhaelen wodden. Gesien porkte him al es in de ziede, dat hi'j wat kalmer an doen mos, mar et hulp niks. Die kalme, gemoedelike Geert kwam now pas goed los, dit was de ienigste kaans in et hiele jaor en die nam hi'j waor.

(Lees veerder op et volgende blattien)

Oold en ni'j (2)

'Kom mar, Wimpie,' zee hi'j tegen et hontien, wiels hi'j him ok wat berenburg op een schotteltien geut. 'Et is veur jow ok mar ien keer in 't jaor oold en ni'j, wat ie, Wimpie.' Et duurde dan ok niet lange as Wimpie lag in zien maande te ronken as een stoomme-siene. Doe Geert evenpies laeter de geite verstikken mos, stroffelde hi'j al nuveraorig deur et achterhuus. Evenpies laeter koj' an et lewaai wel heuren dat Geert d'r weer was. Zo gong et wel deur tot naachs een ure of drieje. Doe was de kaemer weer leeg en Gesien runde de brol weer wat op. Geert zat nog in de stoel en was werachtig al in de slaop valen. Hi'j schrok wakker doe Gesien him mit de natte schotteldoek om et gezichte wreef. 'Toe je, wor es wakker, ik gao op bedde en ie moe'n Wimpie nog evenpies uutlaoten.' Geert kwam half in de soeze uut zien stoel, gong naor achter en wiels hi'j de riem van de haoke pakte, scheut hi'j wat knoffelig in zien klompen.

Hi'j leup as een keuterse haene deur et dörp. Et was net as zien iene bien veul langer was as et aandere, docht hi'j bi'j himzels. Bi'j de boom veur et dörpshuus bleef hi'j, zoas zien gewoonte was, stillestaon, zodat Wimpie de blaoze ok even legen kon. D'r kwam wat volk uut et dörpshuus. Ze bleven bi'j Geert staon en vreugen him: 'Hee, Geert, heb ie de hond verlore?' en ze sleugen heur op 'e kni'jen van et lachen.

'Hoe dat zo?' zee Geert. 'Now, kiek dan mar es goed naor je honneriem, of zit d'r soms een vliege an?' Geert keek nog es wat beter, 't was ok zo donker, en ja, verempeld, de hond was d'r niet. 'Oei, da's niet best,' prottelde Geert, 'now heb ik Wimpie ok nog verlore.' Al roepende om Wimpie gong Geert deur et dörp. Mar nargens gien Wimpie te bekennen.

Zo tegen vieren kwam Geert weer thuus, maekte Gesien wakker en reup veraldereerd: 'Now is 't ok wat, ik bin oonze Wimpie kwiet.' 'Hoe kuj' now zo dom en raek dat beest kwiet,' bromde Gesien. Mit 'n beidend kwammen ze weer beneden in de kaemer. Deur heur kebaol wodde Wimpie wakker, die nog de hieltied in de maande lag zien 'roes' uut te slaopen. 'Ie bin allieand mar mit de riem naor buten west,' raosde Gesien leik. 'Now gaoj' d'r nog mar een keer uut, mar dan mit Wimpie, oelewapper daj' binnen,' prottelde ze.

'Now ja,' zee Geert, 'et is ok mar ien keer oold en ni'j, wat zeg ie Wimpie, kom mar.'

Sjoukje Oosterloo

Ooldejaorsaovend
Offerfeest (islam)

Ni'jjaorsdag
Dag van de Vrede

zundag

maendag

31

1

december

weke 52/1

jannewaori

*Zunig, bessien, nog een jaor dan biwwe d'r
(zegd om toch veural zunig te wezen; Ni'jberkoop)*

2006/2007

Veul heil en zegen in et ni'je jaor!

De laeste dag van et oolde jaor en de eerste van et ni'je. Waor zollen we et dan eers over hebben moeten as over euliebollen, eulieflutten of euliekoeken? Dat ze (meerstal) lekker binnen, weten we allegere wel. En dawwe d'r misschien ok wel es wat te vule van hebben of eten, weten we ok wel. D'r bin hiel wat huusdieren die d'r daarom van mit genieten, bi'j jim dan? Trouwens, we hebben ok wel es heurd van dronken kiepen die de laeste boerejonges kregen hadden...

Bi'j de woorden euliebollen, eulieflutten en euliekoeken staon in et Stellingwarfs Woordeboek niet veul biezonderheden. Allieand in Makkinge en Langedieke numen ze wat vremde, sloege personen wel es euliekoeken: *Dat is een rere euliekoeke* (Langedieke), *'t Is wat een euliekoeke* (Makkinge). En et schient dat een oolde bi'jnaeme veur meensken uut Stienwiek *Stienwieker euliekoeken* is!

Dan mar es bi'j *eulie* kieken. Dat zit in de buurt. Now, dat liekt beter, alhoewel, aj' de uitdrottings mit dat woord zien...:

Die is (dikke) in de eulie - die het te vule op, is dronken (Der Izzerd, Hooltpae, Makkinge, Ni'jhooltpae, Ooldetriene, Sunnege, Oosterwoolde)

Dat is eulie op 't vuur - dat maekt de ruzie allieand mar groter (Ni'jberkoop, Ni'jhooltpae) ... *eulie op 'e golven* - (Berkoop, Ni'jhooltpae)

Koffie as eulie - slim lekkere koffie (Berkoop, Ni'jhooltpae)

Zo glad as eulie - zegd as d'r wat slim smerig is (Noordwoolde)

Et is zo dik as eulie - as vloeber goed dikke is (De Langelille)

Zo dom as eulie - euliedom, en et schient dat iederiene die uitdrotting wel kent!

Wi'j weensken jim veur et kommende jaor alle goeds, en misschien tot kiek in de ni'je Stellingwarver Spreukekelinder!